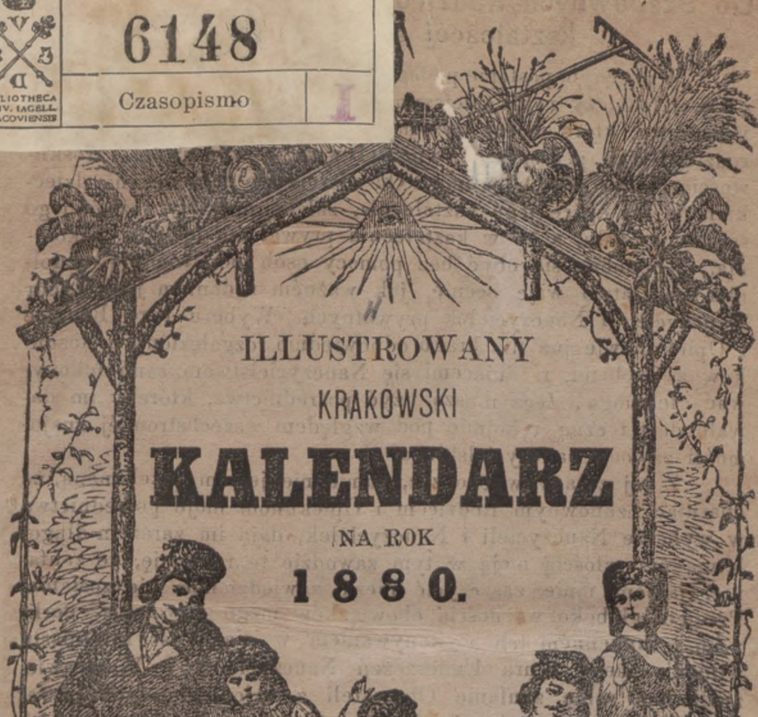

ILLUSTROWANY KRAKOWSKI KALENDARZ NA ROK 1880.

Cena **45** cent.

Nakładem H. Nowoleckiéj. — W drukarni W. Korneckiego.

Do Szanownych Rodziców i Opiekunów prywatnie kształcącéj się młodzieży.

W obecnym postępie pedagogiki uznanem zostało, iż w kształceniu młodzieży najważniejszym jest wzgląd na wychowanie pierwiastkowe, które dzieci otrzymywać winny prywatnie w domach rodzicielskich, pod szczególnym wpływem, baczną uwagą i troskliwością Rodziców i Opiekunów. Od właściwego pokierowania dzieckiem w téj epoce jego kształcenia, zależy przyszły rozwój jego serca i umysłu, a że w kształceniu prywatném młodego pokolenia, niepodobna się obyć bez pomocy osób odpowiednio uzdolnionych, łatwo więc ocenić, jak ważném zadaniem jest wybór Nauczycieli i Nauczycielek prywatnych. Wyboru tego Rodzice i Opiekunowie już dla braku odpowiednio rozgałęzionych stosunków z Osobami, trudniącemi się Nauczycielstwem, sami dokonywać nie mogą, lecz muszą użyć pośrednictwa, któreby im dawało dostateczną rękojmię pod względem wszechstronnéj znajomości zawodu nauczycielskiego.

Z téj zasady wychodząc, sumiennie jestem przekonaną, że ofiarując Szanownym Rodzicom i Opiekunom moje pośrednictwo w wyborze Nauczycieli i Nauczycielek, daję im zarazem długoletnią przeszłością moją w tym zawodzie tę rękojmię, że zaufanie, jakiém mnie zaszczycić raczą, zawiedzioném nie zostanie. Przejęta głęboko ważnością obowiązków mego powołania, gorliwém i sumienném ich wykonywaniem w ciągu lat kilkunastu istnienia mego Biura Umieszczeń Nauczycielek w Warszawie, zjednałam sobie zaufanie Obywateli z najodleglejszych nawet stron Królestwa, prowincyj zabranych i wszystkich dzielnic Polski.

W r. 1871 powodowana interesami familijnemi, przeniosłam się z Warszawy do Krakowa, gdzie otworzyłam Bióro Umieszczeń Nauczycieli, Nauczycielek i Bon, które i obecnie utrzymuję.

Tak więc pracując nieprzerwanie przez ćwierć stulecia przeszło w moim zawodzie, zawiązałam i utrzymuję bez przerwy bardzo rozgałęzione stosunki tak w kraju, jak i zagranicą z pierwszorzędnymi zakładami naukowymi, z których wychodzą wysoko uzdolnione i zupełnie wykwalifikowane Nauczycielki, i takie tylko po bliższem zbadaniu polecam. — Biuro zaś moje nadal pod własnym tylko kierunkiem i firmą prowadzę, dając z méj strony zupełną rękojmię, że nikt z Osób interesowanych nie zostanie narażony na przykry zawód, przez zawarcie umowy z Osobą nieukwalifikowaną lub nieznaną z Jej moralnych usposobień.

Helena Nowolecka, *Właścicielka Bióra Informacyjno-Nauczycielskiego w Krakowie, ul. Gołębia Niższa Nr. 183, I piętro.*

NAKŁADEM WYDAWNICTWA CZYTELNI LUDOWEJ.

ILLUSTROWANY KRAKOWSKI
KALENDARZ
DOMOWY i GOSPODARSKI
NA ROK PRZESTĘPNY
1880

mający dni 366

układu

A. NOWOLECKIEGO.

Rok wydania drugi.

W KRAKOWIE.
W DRUKARNI W. KORNECKIEGO.
NAKŁADEM H. NOWOLECKIEJ.
1879.

SPIS RZECZY
znajdujących się w kalendarzu na r. 1880.

Planeta panujący. — Święta ruchome. — Kalendarz rzymski, ruski i słowiański oraz nabożeństwa i odpusty we wszystkich kościołach.

Kalendarz historyczny od czasów Piastowskich aż do powstania Kościuszkowskiego, ułożył A. Nowolecki . XVII

Wykaz alfabetyczny świąt i świętych XXIX

Jarmarki uprzywilejowane w Galicyi XXXIV

Poradnik telegraficzny XLIV

Wykaz ciągnień losów loteryjnych państwa austrjackiego XLVI

Ogólne przepisy pocztowe XLVII

Ustawa stemplowa LIII

Genealogia domu panującego LIV

Wartość monet LVI

Rozporządzenia ministerstwa handlu co do opłat dla przesyłek pocztą wozową i przekazów pocztowych . . LVII

Kilka słów o Towarzystwie wzajemn. ubezp. w Krakowie 1

Zwyczaje i obchody religijno-narodowe 14

Kalendarz rybacki 25

Przypomnienia gospodarskie na każdy miesiąc 37

Wiadomości domowe i gospodarskie 50

Kaplica hr. Potockich (z drzeworytem), Bielany i Czerna (z drzeworytami) 57

PANUJĄCY PLANETA.

Panującym planetą na rok 1880 jest księżyc. Syderyczny obieg jego wynosi 27 dni, 7 godzin i 43 minut, synodyczny zaś czyli czas potrzebny na odbycie wszystkich lunacyj, 29 dni, 12 godzin i 44 minut. Podług tego ostatniego okresu narody, które rachują podług lat księżycowych, regulują swoje miesiące. Obrót księżyca około ziemi odbywa się po elipsie, któréj połowa wielkiej osi ma 60·3 średnicy ziemi czyli 51.805 mil geograficznych. Kierunek tego obrotu jest w naszym systemie słonecznym bardzo charakterystycznym, mianowicie od wschodu na zachód. Księżyc nie oddala się nigdy daleko od ekliptyki, przebiega on w czasie swojego obrotu około ziemi wszystkie 12 znaków zodjakalnych, ponieważ dziennie więcej niż o 13 stopni naprzód się posuwa; staje przeto co 2 lub 3 dni w innym znaku zodjakalnym. Obieg ten księżyca bywa w niektórych kalendarzach na każdy dzień podawany. Oprócz obrotu około ziemi odbywa księżyc obrót około swójéj osi, a że obrót ten trwa właśnie tak długo jak obrót około ziemi, przeto jedna strona księżyca nigdy nie jest dla nas widzialną, tak, że z płaszczyzny księżyca znamy tylko $^6/_{10}$, podczas gdy $^4/_{10}$ są nam zupełnie nieznane. Średnica księżyca wynosi 469 mil geograficznych.

Ferie sądowe: Wszystkie niedziele i święta, od Bożego Narodzenia aż do drugiego święta Wielkiejnocy, trzy dni ostatków, i przez cały tydzień oktawy Bożego Ciała.

Dnie, w których bale publiczne są zabronione: Czwartek, piątek i sobota wielkiego tygodnia, w dzień Bożego Ciała, 24 i 25 grudnia, jakoteż w pierwsze święto Wielkiejnocy i Zielonych Świątek. Inne publiczne zabawy jak koncerta, zabawy tańcujące i produkcye muzyczne wzbronione są: w trzy ostatnie dnie wielkiego tygodnia i 24 grudnia.

Przedstawienia teatralne są zabronione: w trzy ostatnie dnie wielkiego tygodnia, w dzień Bożego Ciała i 24 grudnia. W pierwsze święto Wielkiejnocy, Zielonych świątek i Bożego Narodzenia mogą odbywać się przedstawienia teatralne jedynie na cele dobroczynne i to za pozwoleniem politycznych władz miejscowych.

ŚWIĘTA RUCHOME.

ŚWIĘTA RZYMSKIE:		ŚWIĘTA GRECKO-KATOLICKIE	
Niedziela Starozapustna	25 Stycznia	Nedila Miąsopustna. .	7 Januarij
„ Mięsopustna .	1 Lutego	„ Starozapustna .	14 Fewrua.
„ Zapustna . .	8 Lutego	Woskresenje Chryst. .	2 Mart
Popielec	11 Lutego	Wozneszenije Hosp. .	10 Aprilij
Wielkanoc.	28 Marca	Soszestwo S. Ducha .	20 Maj
Zwiastowanie NMP. .	5 Kwietn.	Torżestwo Bożią Tiła .	1 Maj
Wniebowstąp. Pańskie	6 Maja	Nedila Adwentu . . .	12 Oktowr.
Zielone Świątki . . .	16 Maja		
Niedziela ś. Trójcy .	23 Maja		
Boże Ciało	27 Maja		
Niedziela 1 Adwentowa	28 Listopad.		

SUCHE DNI: w Lutym 18, 20, 21; w Maju 19, 21, 22; we Wrześniu 15, 17, 18; w Grudniu 15, 17, 18.

DNI KRZYŻOWE: na św. Marka 25 Kwietnia; w Maju 3, 4, 5.

Małżeństwa zawierane być mogą:

Od 7 Stycznia do 10 Lutego, i od 5 Kwietnia do 27 Listopada.

Cztery pory roku:

Wiosna rozpoczyna się 21 Marca. — Lato 21 Czerwca. — Jesień 22 Września. — Zima 22 Grudnia.

Od Bożego Narodzenia do Środy popielcowej jest 48 dni czyli (6 tygodni i 6 dni) 7 tygodni. Długość Mięsopustu od 3 Króli do Popielca 26 dni czyli 3 tygodnie i 5 dni. Początek Wielkiego Postu 11 Lutego, koniec 27 Marca, długość 46 dni. Niedziel karnawałowych 5, niedziel po 3 królach 2, po Zielonych Świątkach 27.

Zaćmienia w roku 1880.

W roku 1880 przypadają 4 zaćmienia słońca i dwa zaćmienia księżyca, z których jednak tylko jedno zaćmienie księżycowe w zupełności, i jedno zaćmienie słoneczne w maleńkiej części u nas spostrzeżonemi być mogą.

Pierwsze zaćmienie słoneczne w całości przypadnie dla dalekich krajów już dnia 11 Stycznia, u nas niewidzialne. Księżyc zaćmi się dla innych krajów dnia 22 Czerwca, lecz u nas nie będzie widzialne. Zaćmienie trzecie z porządku a drugie słoneczno obrączkowe (annularis) przypadnie 7 Lipca, u nas niewidzialne; czwarte z porządku a trzecie słoneczne, cząstkowe, dnia 2 Grudnią, także niewidzialne. Dopiero piąte z porządku a drugie księżycowe zaćmienie całkowite, będzie u nas widziane dnia 16 Grudnia zaraz po zachodzie słońca; księżyc zaćmi się cały o godzinie 5 minucie 43 pod wieczór, a zajaśnieje dopiero za godzinę tj. o godzinie 6, minut 53 wieczorem. Ostatnie zaćmienie słoneczne przypadnie 31 grudnia przy samym zachodzie słońca, i w maleńkiej cząstce będzie mogło u nas być spostrzeżonem.

STYCZEŃ ma dni 31. DEKEMWRIJ. Januarius.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE	IMIONA SŁ.	ŚWIĘTA RUSKIE
1 C.	**Nowy Rok**. Almacha m.	Mieczysław	20 Ihnatia jep.
2 P.	Makarego i Martynina	Strzeżysław	21 **4 Adw.** Jołiany
3 S.	Daniela i Genowefy p.	Włastymiła	22 Anastazya mucz.
	Ew. u ś. Mat. w r. 2. O ucieczce P. Jezusa do Egiptu.		
4 N.	**po N. R.** Grzegorza i Tytusa	Dobromir	23 Mucz. 10 w Kryti
5 P.	Emiliana i Telesf.	Włastyhor	24 *Wig.* do Rozdest.
6 W.	**Trzech Króli.** Mel. Bal. Kas.	Bojomir	25 **Rozdest. Chryst.**
7 S.	Juliana i Lucyna	Swiętosław	26 **Sobor P. Bohor.**
8 C.	Maksyma i Seweryna	Mścisław	27 **Stefana mucz.**
9 P.	Marcyanny p. m.	Władymira	28 **1 po Rozd.** 2000 m.
10 S.	Wilhelma i Jana Dobrego	Dobrosław	29 SS. Młodence
	Ew. u ś. Łuk. w r. 2. O Chrystusie w 12 latach.		
11 N.	**1 po 3 Kr.** Higiniusza pap.	Krzesimir	30 Anysi mucz.
12 P.	Honoraty p.	Czesława	31 Mełanyi prep.
13 W.	Godfryda wyz. i Weroniki	Bogomir	1 **Janwar. Obr. Hosp.**
14 S.	Feliksa m. i Hilarego	Radogost	2 Sylwestra pap.
15 C.	Pawła 1go pustelnika	Domosław	3 Małachya proroka
16 P.	Marcela pap. i Honorata	Włodzimirz	4 Sobor 70 apost.
17 S.	Antoniego op. i Sulpic.	Rościsław	5 *Wig.* do Bohojaw.
	Ew. u ś. Jana w r. 2. O godach w Kanie Galilejskiéj.		
18 N.	**2 po 3 Kr.** *Imienia Jezus.*	Jaropełk	6 **Bohojawlenje**
19 P.	Marcyusza i Germanika	Ratymir	7 Sob. s. Jewt.
20 W.	Fabiana i Sebastyana m.	Sebestyan	8 Heorhya prepod.
21 S.	Agnieszki p. m.	Jarosława	9 Połyjewtka mucz.
22 C.	Wincentego i Anastazego	Witysław	10 Hrohyra jepisk.
23 P.	Zaśl. NMP. i Jana jałmużn.	Wrocisław	11 Fteodosya prepow.
24 S.	Tymoteusza b. i Felicyana	Chwalibóg	12 Tatyanny mucz.
	Ew. u ś. Mat. w r. 20. O robotnikach w winnicy Pańskiéj.		
25 N.	**Starozapustna.** S. Pawła ap.	Miłosz	13 **1 po B.** Jeremyła m.
26 P.	Polikarpa i Matyldy	Skarbimir	14 SS. Otec w Symi
27 W.	Jana Złotoustego bisk. w.	Przybysław	15 Pawła Ftywesk.
28 S.	Karola W. i Walerego	Radomir	16 Petra Wel.
29 C.	Franciszka Salez. i Sabiny	Zdzisław	17 Antonia Welyk.
30 P.	Hiacynty i Martyny p. m.	Dobrogniewa	18 Aftanasia i Kyrył.
31 S.	Ludwiki Albert., Piotra z N.	Spitogniew	19 Makarya prep.

LUNACYE.

☾ Os. kw. d. 5 g. 8 m. 8 rano, wielkie śniegi i silne mrozy trwające do pierwszéj kwadry. 🌑 Nów d. 11 g. 11 m. 59 w nocy. ☽ P. kw. d. 19 g. 8 rano, wiatry mroźne następnie odwilż. 🌕 Pełnia d. 27 g. 11 m. 32 rano, zupełna odwilż i deszcz.

Wschód słońca			Zachód		Dług. dnia		Wschód słońca			Zachód		Dług. dnia	
dn.	g.	m.	g.	m.	g.	m.	dn.	g.	m.	g.	m.	g.	m.
5	8	6	4	7	8	1	20	7	55	4	29	8	34
10	8	3	4	13	8	19	25	7	49	4	35	8	46
15	8	—	4	20	8	20	39	7	43	4	43	9	—

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.
14 Szebat 5640 1.

STYCZEŃ.

W Katedrze na Wawelu: Co niedziela i Święto o 9ej rano Wotywa śpiewana przed grobem św. Stanisława, o 10 Summa. Poniedziałek: o wpół do 7ej Nabożeństwo w kaplicy hr. Potockich; o wpół do 8ej Msza śpiewana na trzy głosy w kaplicy Zygmuntowskiej; o 8ej Msza św. przed grobem św. Stanisława. Wtorek i Środa o godz. 8ej Msza św. przed grobem i na cześć św. Stanisława. Piątek o godz. 7ej Msza św. przed ołtarzem królowej Jadwigi na cześć Krzyża św.; o godz. 8ej przed Panem Jezusem. Sobota o godz. 8ej Msza św. śpiewana na cześć Niep. Pocz. N. M. P. — *Nieszpory* od Wszystkich ŚŚ. do Wielkiego tygodnia o godz. 3 popoł. od Wielkiego zaś tygodnia do Wszystkich ŚŚ. o godz. 4ej.

1. U *XX. Dominikanów* Nowy Rok, po Summie procesya po krużgankach z 4ma Ewangieliami.

18. U *XX. Paulinów* na Skałce odpust, w dzień św. Pawła pustelnika, jeżeli przypadnie w Niedzielę, jeżeli nie to w następną po 15 stycznia.

18. U *XX. Bernardynów* i u *OO. Bonifratrów* na Kazimierzu odpust.

21, 22, 23. W kościele *św. Józefa* 40-godzinne Nabożeństwo.

22. W kościele *OO. Dominikanów* św. Wincentego patryarchy nowicyatu, Wotywa o godz. 10ej.

23, 24, 25. U *XX. Misyonarzy* 40 godzinne Nabożeństwo.

W kościele *PP. Wizytek* św. Franciszka Salezego.

LUTY ma dni 29. JANUARIJ. Februarius.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE	IMIONA SŁ.	ŚWIĘTA RUSKIE
Ew. u ś. Łuk. w r. 8. O podobieństwie nasienia na roli.			
1 N.	**Mięsopustna,** Ignacego	Zegota	20 **2 po B** Jeuftymya
2 P.	**NMP. Gromnicznéj**	Miłosław	21 Maxyma prepod.
3 W.	Błażeja biskupa m.	Błażej	22 Tymoftea apost.
4 S.	Weroniki p., Joanny i Jęd.	Witosława	23 Kłymenta jepis.
5 C.	Agaty panny męcz.	Dobrochna	24 Xenyi prepod.
6 P.	Doroty panny męcz.	Bohdana	25 Hryhorya Boch.
7 S.	Romualda op. wyz.	Sulisław bł.	26 Xenofontia prep.
Ew. u ś. Łuk. w r. 18. P. Jezus leczy ślepego przy drodze.			
8 N.	**Zapustna.** Jana i Martyny	Gniewomir	27 **3 po B.** Joana Złot.
9 P.	Aleksandra i Apollonii mm.	Gorysława	28 Jefrema prepod.
10 W.	Sylwana i Scholastyki	Tomił bł.	29 Ihnatia jepisk.
11 S.	*Popielec.* Hipolita i Eufroz.	Swiętochna	30 **Triech Swiatych**
12 C.	Modesta męcz. i Gaudent.	Radzyn św.	31 Kyryady i Joanny
13 P.	Juliana męcz. i Katarzyny	Jordana	1 Tryfona mucz.
14 S.	Walentego b. i Krystyny	Niemira	2 **Strytenyje Hosp.**
Ew. u ś. Mat. w roz. 4. Jezus na puszczy pości 40 dni.			
15 N.	**Wstępna.** Faustyna i Jow.	Szczęsława	3 **4 po B.** Symeona
16 P.	Porfirego m. i Julianny p.	Milady bł.	4 Isydora prepod.
17 W.	Sabina b. i Juliana m.	Swiętorad	5 Ahaftyi mucz.
18 S.	*Suchedn.* Szymona b. m.	Wielosława	6 Wukoła prepod.
19 C.	Konrada wyz. i Mansweta	Czcisława	7 Parftenya prep.
20 P.	*Suchedn.* Leona, Cherubina	Lubomiła	8 Fteodora mucz.
21 S.	*Suchedn.* Jędrzeja, Eleon.	Onosława	9 Nykofora mucz.
Ew. u św. Mat. w r. 17. O Przemienieniu Pańskiém na górze Tabor.			
22 N.	**2 Postu, Sucha.** Małgorzaty	Wrocisława	10 **5 po B.** Charalamp.
23 P.	Łazarza, Romany i Floren.	Przedzisława	11 Własija jep. mucz.
24 W.	*Wigilia.* Sergiusza męcz.	Bogusz	12 Meletija archiep.
25 S.	Macieja ap. i Wiktoryna	Sławobój	13 Martiniana prep.
26 C.	Sygfryda i Aleksandra	Mirosław	14 Auxenia prep.
27 P.	Anastazyi p. i Leonarda	Wiarosława	15 Onyssyma ap.
28 S.	Romana opata	Chwalibóg	16 Pamfyła mucz.
Ew. u ś. Łuk. w r. 11. O wyrzucaniu djabła z ludzi.			
29 N.	**3 Postu, Głucha.** Makarego	Brodzisław	17 **6 po B.** Fteodora m

LUNACYE.

☾ Os. kw. d. 3 g. 4 m. 58 popoł., śnieg i mróz. Nów d. 10 m. 37 popoł., lekkie mrozy trwające do pierwszéj kwadry. ☽ P. kw. d. 18 g. 5 m. 5 rano, śniegi i wielkie wiatry. Pełnia d. 26 g. 2 m. 41 rano, dnie pochmnrne i zamiecie.

Wschód słońca		Zachód		Dł. dnia		Wschód słońca		Zachód		Dł. dnia	
dn.	g. m.	g.	m.	g.	m.	dn.	g. m.	g.	m.	g.	m.
5	7 32	4	54	9	22	20	7 8	5	20	10	12
10	7 27	5	3	9	36	25	6 58	5	28	10	30
15	7 18	5	12	9	54	29	6 51	5	31	10	40

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.
13 Adar 1. 25 Post Estery 13.
26 Purim czyli Haman 14. 27 Szusan Purim 15.

LUTY.

2. We wszystkich kościołach wystawienie Najśw. Sakramentu. — Na Kleparzu zaś u XX. Misyonarzy i na Piasku u *św. Szczepana,* odpust dla Tow. Wstrzemięźliwości.

6. U *św. Marka* (XX. Emerytów) św. Doroty.

8. U *XX. Augustyanów*, błogosławionego Izajasza Bonera. (1571 r.).

8, 9, 10. W kościele *N. Maryi Panny*, Ostatki, 40-godzinne Nabożeństwo z wystawieniem Najśw. Sakramentu.

14. U *św. Floryana*, św. Walentego kapłana męcz., odpust.

23. U *XX. Reformatów*, zaczyna się Nowenna i trwa do 4 Marca z wotywą o godzinie 9tej.

W Katedrze na Wawelu: Co Piątek o godz. 7ej przed Panem Jezusem Msza św. śpiewana, w czasie której przez cały post do Wielkiejnocy wystawiona część gwoździa którym Jezus był przybity.

Zaczynają się Nabożeństwa pasyjne od Popielca: W Niedziele u XX. Kapucynów, XX. Dominikanów, XX, Augustyanów, OO. Bernardynów, XX. Karmelitów, św. Floryana, św. Szczepana, św. Marka, św. Mikołaja, i w kościele XX. Kamedułów na Bielanach. W Poniedziałki u Najśw. Maryi Panny. We Wtorki u św. Anny. We Środy u XX. Pijarów. We Czwartki u św. Piotra. W Piątki u XX. Franciszkanów i u Bożego Ciała. W Soboty u św. Krzyża.

MARZEC ma dni 31. FEWRUARIJ. Martius.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE	IMIONA SŁ.	ŚWIĘTA RUSKIE
1 P.	Albina bisk. i Antoniny	Budzisława	18 Lwa Papy Rym.
2 W.	Heleny wd. ces.	Radosław	19 Archypa apost.
3 S.	Kunegundy wd. ces.	Sławomiła	20 Lwa Episk.
4 C.	Kazimierza kr. i Lucyusza	Kaźmierz św.	21 Tymoftea prep.
5 P.	Fryderyka op. i Teofila b.	Pokosław	22 SS. MM. w Jew.
6 S.	Kolety panny	Wojsław	23 Połykarpa jepis.

Ew. u ś. Jana w roz. 6. O nakarmieniu pięciu tysięcy ludzi.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE	IMIONA SŁ.	ŚWIĘTA RUSKIE
7 N.	**4 Postu, Srodop.** Tomasza	Bogowit bł.	24 **Miasopust.** Obr. H.
8 P.	Jana Bożego i Beaty	Miłogost	25 Tarasia archiep.
9 W.	Franciszki wdowy	Mścisława bł.	26 Porfyrya archiep.
10 S.	40 Męczenników i Makar.	Bożesław	27 Prokopia prep.
11 C.	Konstantego ces. i Sofron.	Ludosław	28 Wassyłya prep,
12 P.	Grzegorza pap. wyz.	Swatoszaw	29 Kafsyana Sergia
13 S.	Krystyny panny i Teodory	Niecisław	1 Jewdokij rym.

Ew. u ś. Jana w roz. 8. Żydzi chcą P. Jezusa ukamienować.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE	IMIONA SŁ.	ŚWIĘTA RUSKIE
14 N.	**5 Postu, Biała.** Zacharyasza	Bożena	2 **N. Syrop.** Fteod.
15 P.	Izabelli i Leoncyi	Długomir	3 (*Post wel.*) Jewtrop.
16 W.	Cyryjaka i Tacyjana mm.	Ojcosław	4 Herasyima prep.
17 S.	Gertrudy i Patrycyusza b.	Zbigniew	5 Konona mucz.
18 C.	Edwarda kr. męcz.	Boguchwał	6 SS. 42 Muczen.
19 P.	Józefa Oblub. NMP.	Bohdan	7 Wasyłyja Jefr.
20 S.	Eufemii i Teodozyi pp. mm.	Polemir	8 Fteofilahta epis.

Ew. u ś. Mat. w roz. 21. O tryumfalnym wjeździe P. Jez. do Jeroz.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE	IMIONA SŁ.	ŚWIĘTA RUSKIE
21 N.	**6 Postu, Kwiet** Benedykta	Błogosław	9 **1 Wst.** SS. 40 Mucz.
22 P.	*Wielki.* Oktawiana.	Godysław	10 Kondrata mucz.
23 W.	*Wielki.* Katarzyny West.	Zbisław	11 Sofronya mucz.
24 S.	*Wielka.* Gabryela Archan.	Ludomiła	12 Fteofana prep.
25 C.	*Wielki.* Ireneusza b. m.	Więczysław	13 Nikyfora patrz.
26 P.	*Wielki.* Teodora i Ludgier.	Swiętobój	14 Wenedykta prep.
27 S.	*Wielka* Jana pust. Ruperta	Bohdar bł.	15 Ahapia mucz.

Ew. u ś. Marka w roz. 20. O zmartwychwstaniu Pańskiém.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE	IMIONA SŁ.	ŚWIĘTA RUSKIE
28 N.	**Wielka, Zmartwych. P.** Syxta	Krzesław	16 **2 Post.** Sawyna m.
29 P.	**Wielkanocny.** Eustachego	Czcimisław	17 Alexia prepod.
30 W.	Kwiryna męcz.	Szukosław	18 Kyryłła archiep.
31 S.	Balbiny i Korneli p.	Dobromira	19 Chrysanfidarii m.

LUNACYE.

☾ Os. kw. d. 4 m. 26 rano, pierwsze dni miesiąca śniegi z przymrozkami trwające do nowiu. 🌑 Nów d. 11 g. 2 m. 7 rano, pogoda mroźna. ☽ P. kw. d. 19 g. 1 m. 56 rano, dnie pochmurne i suche z przymrozkami. 🌕 Pełnia d. 26 g. 2 m. 43 popołudniu, deszcze.

Wschód słońca			Zachód		Dł. dnia		Wschód słońca			Zachód		Dł. dnia	
dn.	g.	m.	g.	m.	g.	m.	dn.	g.	m.	g.	m.	g.	m.
5	6	43	5	43	11	—	20	6	10	6	6	11	56
10	6	32	5	50	11	18	25	5	58	6	14	12	16
15	6	20	5	58	11	38	30	5	43	6	22	12	39

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE. 13 Nisan 1. 27 **Początek Wielkanocy** 15. 28 **Drugie święto Wielkanocy** 16.

MARZEC.

W Katedrze na Wawelu: Co piątek Wotywa przed P. Jezusem, o godzinie 7 jak w Lutym. Nabożeństwo pasyjne w Lutym rozpoczęte odprawia się tymsamym porządkiem.

2, 3 i 4. U *XX. Reformatów* św. Kazimierza królewicza 40-godzinne Nabożeństwo z odpustem.

5, 6 i 7. U *XX. Dominikanów* św. Tomasza z Akwinu 40-godzinne Nabożeństwo z odpustem.

W Katedrze na Wawelu: W Wielkim tygodniu we Środę, Czwartek i Piątek o godz. 4 popoł., odprawia się Ciemna Jutrznia. Czwartek: poświęcenie Olejów św. o godz. 9 rano, a o 11 umywanie nóg; w Piątek o godz. wpół do 10 uczczenie Krzyża św. i złożenie do grobu; w Sobotę o godz. 9 rano poświęcenie ognia i wody a o godz. wpół do 11 Msza uroczysta. O godz. 6 popoł. Rezurekcya.

25. U *P. Maryi* w Wielki Czwartek umywanie nóg, po południu 3 kazania, poczem śpiewy przed Ogrojcem przy kościele św. Barbary.

26. Wielki Piątek, we wszystkich kościołach o godz. 9 rano uczczenie św. Krzyża i złożenie do grobu J. Chr.

27. Wielka Sobota, we wszystkich kościołach o godz. 9 rano poświecenie ognia i wody a o 10 msza uroczysta. Rezurekcya o godz. 6 wieczór w kościele *P. Maryi*, u *OO. Dominikanów* o godz. 8 wieczór, w innych zaś o godz. 7 wieczór, w niektórych jak np. u *św. Floryana* nazajutrz rano o godzinie 6.

KWIECIEŃ ma dni 30. MART. Aprilis.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE	IMIONA SŁ.	ŚWIĘTA RUSKIE
1 C.	Hugona b. i Teodory p.	Zbigniew	20 Prepod. Ot. w Ob.
2 P.	Franciszka z P. i Teodozyi	Sudomir	21 Jakowa prep.
3 S.	Ryszarda b. i Pankracego	Władysław	22 Wasylija jepisk.
Ew. u ś. Jana w roz. 20. O pokazaniu się P. Jezusa Apostołom.			
4 N.	**Przewodnia**. Izydora b.	Mnożysław	23 **3 Post**. Nykona pr.
5 P.	**Zwiastowanie NMP**. Winc.	Bożywoj bł.	24 Zacharyi prep.
6 W.	Juliany, Korn. i Celestyna	Swiętobór bł.	25 **Błahow. Pres. Boh.**
7 S.	Epifaniusza, Dor. i Rufina	Przesław	26 Sobor Hawryiła
8 C.	Dyonizego b. i Klemensa	Radosław	27 Matrony mucz.
9 P.	M. Magd., Maryanny i Kons.	Dobrosława	28 Flariona prep.
10 S.	Ezechiela proroka	Gorysław	29 Marka prepod.
Ew. u ś. Jana w roz. 10. O dobrym pasterzu			
11 N.	**2 po WN**. Grobu Chryst.	Jaromir	30 **4 Post**. Joanna.
12 P.	Juliusza pap. i Damiana	Lubosław	31 Iaptya jepisk.
13 W.	Justyna męcz.	Przemysław	1 Maryi Jeh.
14 S.	Waleryjana męcz.	Myślimir	2 Tyta prepod.
15 C.	Ludwiny i Kastyldy m.	Wacław bł.	3 Nykyty prepod.
16 P.	Julii męcz.	Nosisław	4 Josyfa prepod.
17 S.	Rudolfa bisk. męcz.	Krasisław	5 Fteodula mucz.
Ew. u ś. Jana w roz. 16. O odejściu Chrystusa do Ojca.			
18 N.	**3 po WN**. Opieki ś. Józefa	Gościsław	6 **5 Post**. Jewtyhyja
19 P.	Wernera męcz. i Antonia	Włodzimierz	7 Heorhia prep.
20 W.	Agnieszki Polic.	Czesław m.	8 Irodiona apost.
21 S.	Anzelma bisk. wyzn.	Drogomił	9 Jewpsychia jep.
22 C.	Sotera, Kaja i Gabina	Strzeżymir	10 Terentia mucz.
23 P.	Wojciecha arcybisk. męcz.	Wojciech św.	11 Antypy jepisk.
24 S.	Fidelisa i Jerzego mm.	Jerzy św.	12 Wasyłya prep.
Ew. u ś. Jana w roz. 16. O przyczynach odejścia Chrystusowego.			
25 N.	**4 po WN**. Marka Ewang.	Jarosław św.	13 **6 Post**. Artemia
26 P.	Kleta i Marcela męcz.	Spytymir	14 Martyna prep.
27 W.	Anastazego i Teofila	Bogufał	15 Arystarcha ap.
28 S.	Witalisa męcz.	Żywisław	16 Ahapii mucz.
29 C.	Piotra męcz.	Sławogost	17 Symeona prep.
30 P.	Katarzyny Seneńskiej p.	Chwalisława	18 Joanna prepod.

LUNACYE.

☾ Os. kw. d. 2 g. 7 m. 32 rano, pierwsze dnie pogodne.
🌑 Nów d. 9 g. 4 m. 27 popoł., deszcze i dnie chłodne.
☽ P. kw. d. 17 g. 8 m. 34 wieczór, pogoda i dnie ciepłe.
🌕 Pełnia d. 25 m. 10 rano, pogoda się utrzymuje daléj w końcu deszcz ulewny.

Wschód słońca			**Zachód**		**Dł. dnia**		**Wschód słońca**			**Zachód**		**Dł. dnia**	
dn.	g.	m.	g.	m.	g.	m.	dn.	g.	m.	g.	m.	g.	m.
5	5	34	6	22	12	58	20	5	4	6	54	13	50
10	5	23	6	39	13	16	25	4	53	7	1	14	8
15	5	13	6	47	13	34	30	4	45	7	8	14	23

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.
2 Nisan **Siódme święto Wielkanocne** 11. 3 **Koniec Wielkan.** 22. 12 Ijar 1. 29 Szkolne święto 18.

KWIECIEŃ.

5. Zwiastowanie NMP. święto uroczyste.

5. Jako w poniedziałek przewodni, przypada u *św. Floryjana* na Kleparzu rocznica ugaszenia pożaru w r. 1306. Nabożeństwo z wystawieniem Najśw. Sakramentu i suplikacyjami.

5. Tegoż dnia w kościele Wielebnych OO. Dominikanów Wotywa uroczysta o św. Wincentym Cudotwórcy, Patronie Nowicyuszów dominikańskich.

18. Opieki św. Józefa Obl. NMP. odpust w kościele *św. Józefa.*

18. U *XX. Paulinów* na Skałce Poświęcenie kościoła, odpust.

23. W kościółku *św. Wojciecha* odpust.

23, 24, 25. U *Bożego Ciała* 40-godzinne nabożeństwo.

25, 26, 27. U *św. Marka* 40-godzinne nabożeństwo na św. Marek.

25. Po kościołach procesyje z litanijami.

30. U *św. Katarzyny*, Panien *Dominikanek* na Gródku, *Karmelitanek* na Wesołéj, *Bernardynek* i u *Panny Maryi* odpustowe nabożeństwo.

MAJ ma dni 31. APRILIJ. Majus.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE	IMIONA SŁ.	ŚWIĘTA RUSKIE
1 S.	Filipa i Jakóba apost.	Lubomir	19 Joanna prepod.

Ew. u ś. Jana w roz. 16. O skutkach prośby w imię P. Jezusa.

2 N.	**5 po WN.** Zygmunta	Witymir	20 **Woskres.** Fteodora
3 P.	*Krzyż.* Znalez. ś. Krzyża	Swiętosław	21 **Pon. świtły.** Januarya
4 W.	*Krzyż.* Floryjana i Moniki	Wieńczysław	22 **Wt. świtły.** Fteodora
5 S.	*Krzyż.* Gotarda i Piusa p.	Chocisław	23 Hreorhia mucz.
6 C.	**Wniebowstąp. Pań.** Jana ap.	Gościmił bł.	24 Sawwy mucz.
7 P.	Domiceli panny męcz.	Ludomiła św.	25 Marka jew. apost.
8 S.	**Sfanisława biskupa męcz.**	Stanisław św.	26 Wasyłya mucz.

Ew. u ś. Jana w roz. 15. O przyjściu pocieszyciela Ducha św.

9 N.	**6 po WN.** M. B. Łaskawej	Bożerad bł.	27 **1 po W.** Symeona j.
10 P.	Izydora rolnika	Cierpimir	28 Jassona apost.
11 W.	Beatryxy i Mamerta	Ludowit	29 Dewiat muczen.
12 S.	Nereusza i Pankracego mm.	Wszemił	30 Jakowa pror.
13 C.	Hilarego, Jana i Piotra	Cichosław	1 Jeremii pror.
14 P.	Bonifacego i Pachom.	Dobiesław	2 Aftanazya Alex.
15 S.	*Wigilia.* Zofii i 3 jej córek	Strzeżysława	3 Tymoftea mucz.

Ew. u ś. Jana w roz. 16. O zesłaniu Ducha świętego.

16 N.	**Zielonych Swiąt.** Jana Nep.	Wieńczysław	4 **2 po W** Pełahyi m
17 P.	**Swiąteczny.** Paschalisa w.	Sławomir	5 Iryny mucz.
18 W.	Feliksa braciszka kapuc.	Wszesław	6 Jowa Prawed.
19 S.	*Suchedn.* Piotra Cel., Iwona	Krzesomyśl	7 Wospom. Kresta.
20 C.	Bernardyna Seneńskiego	Bronimir	8 Joanna Bohsław.
21 P.	*Suchedn.* Heleny król.	Przesława bł.	9 Pren. M. Nykoł.
22 S.	*Suchedn.* Julii panny	Wisława bł.	10 Symona apost.

Ew. u ś. Łuk. w roz. 6. O litości. Ew. u ś. Mat. w r. 28. O Chrzcie.

23 N.	**1 po Sw.** Dezyderyusza	Budziwój	11 **3 po W.** Mokia m.
24 P.	Wspomoż. MB., Wincent.	Tomira	12 Jepifania jepis.
25 W.	Grzegorza i Urbana p.	Borysława	13 Hłykeryi mucz.
26 S.	Filipa Nereusza wyzn.	Wiecymił	14 Isydora mucz.
27 C.	**Boże Ciało.** Jana pap.	Rusław	15 Pachamija Wel.
28 P.	Germana	Jaromir	16 Fteodora prep.
29 S.	Maksyma b. i Teodozyi p.	Boguchwała	17 Andronika ap.

Ew. u ś. Łuk. w roz. 14. O wezwaniu na wielką wieczerzę.

30 N.	**2. po Sw** Feliksa pap. m.	Szulimir	18 **4 po W.** Fteodora p.
31 P.	Petroneli i Anieli	Bożesława	19 Patrykia jepis.

LUNACYE.

☾ Os. kw. d. 1 g. 3 m. 12 popołudniu, deszcze i dnie pogodne. 🌑 Nów d. 9 g. 7 m. 36 rano, deszcze z gradem. ☽ P. kw. d. 17 g. 11 m. 44 rano, dnie chłodne. 🌕 Pełnia d. 24 g. 7 m. 58 rano, pogoda się utrzymuje. ☾ Os. kw. d. 31 m. 13 rano, deszcz.

Wschód słońca			Zachód		Dł. dnia		Wschód słońca			Zachód		Dł. dnia	
dn.	g.	m.	g.	m.	g.	m.	dn.	g.	m.	g.	m.	g.	m.
5	4	37	7	17	14	40	20	4	14	7	36	15	22
10	4	28	7	24	14	56	25	4	9	7	45	15	36
15	4	22	30	30	15	8	30	4	4	7	49	15	45

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.
11 Siwan 1. 16 **Zielone Św.** 6.
17 **Drugie święto Zielonych Swiątek** 7.

MAJ.

1. Cały miesiąc codziennie nabożeństwo majowe ku czci NMP. we wielu kościołach parafijalnych, tudzież u *OO. Kapucynów, OO. Karmelitów, XX. Missyonarzy* na Kleparzu i *św. Piotra* o godzinie 6 popołudniu, u *Panny Maryi* o godzinie 7.

3. U *Panny Maryi, św. Krzyża, XX. Franciszkanów*, na Smoleńsku, w Mogile: Znalezienie św. Krzyża. Odpustowe nabożeństwo.

2, 3, 4. U *św Floryjana* na Kleparzu 40-godzinne nabożeństwo.

3, 4, 5. Procesyje z litanijami na dnie krzyżowe. *Z Katedry* z relikwijami św. do 3 kościołów w mieście.

6. U *Panny Maryi* na Wniebowstąpienie Pańskie, odpust.

8. Sw. Stanisława, biskupa krakowskiego i męczen. Święto uroczyste w całéj dyecezyi; odpust na *Zamku* i na *Skałce*. Wśród tygodnia odbywają się procesye z Katedry na Skałkę z relikwijami św. Stanisława.

16, 17, 18 **W Katedrze na Wawelu** nabożeństwo 40-godz. z odpus.

16. U *XX Augustyanów, Dominikanów* i *Kamedułów* na Bielanach i w kościółku *św. Wojciecha* odpust jednodniowy.

20. U *OO. Bernardynów*, św. Bernardyna Seneńskiego, odpust zupełny z wystawieniem Najświętszego Sakramentu.

23. U *XX. Dominikanów* i *OO. Bonifratrów*, odpust na ś. Trójcę.

27. Boże Ciało, nabożeństwo uroczyste. W kościele *Bożego Ciała, OO. Bernardynów* i u *św. Floryjana*, odpust tygodniowy.

CZERWIEC ma dni 30. MAJ. Junius.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE	IMIONA SŁ.	ŚWIĘTA RUSKIE
1 W.	Jakóba i Nikodema	Swiatopełek	20 Ftałatea mucz.
2 S.	Erazma b. i Eugieniusza	Ratysław	21 Konstanty Jel.
3 C.	Klotyldy królowej	Braumiła	22 Wassyłyja mucz.
4 P.	Serca P. J. Flawiana męcz.	Litomił	23 Michaiła prep.
5 S.	Florencyi panny i Waleryi	Dobromił	24 Symeona prep.
Ew. u ś. Łuk. w roz. 15. O radości w niebie z nawrócenia grzesznika.			
6 N.	**3 po Św.** Norberta bisk. op.	Cichomir	25 **5 po W.** Iretye O.
7 P.	Roberta bisk. wyzn.	Wisław bł.	26 Karpa apost.
8 W.	Medarda b. w.	Wyszosław	27 Fłeraponta jep.
9 S.	Felicyana męcz.	Sławój	28 Nykity prepod.
10 C.	Małgorzaty panny	Bogumił św.	29 **Wozn. Hosp.** Fteod.
11 P.	Barnaby ap.	Radomił	30 Isaaka prepod.
12 S.	Onufrego wyzn.	Wyszomir	31 Jeremia apost.
Ew. u ś. Łuk. w roz. 5. O cudownym Piotra połowie ryb.			
13 N.	**4 po Św.** Antoniego z P.	Chotymir	1 **6 po W.** Justyna m.
14 P.	Bazylego W. bisk. wyzn.	Przedzimir bł.	2 Nykyfora patryar.
15 W.	Wita i Modesta męcz.	Wit św.	3 Łukittyna mucz.
16 S.	Justyny p. i Jolenty w.	Budzimir	4 Mytrofona patr.
17 C.	Adolfa b. i Benedykta	Drogomysł	5 Doroftea jepis.
18 P.	Marka i Marcellina męcz.	Dlugosław	6 Wyssariona prep.
19 S.	Gerwaz., Protaz. i Julianny	Borzysław	7 Fteodora jepis.
Ew. u ś. Mat. w roz. 5. O sprawiedliwości Chrześcijańskiéj.			
20 N.	**5 po Św.** Reginy panny	Bogna św.	8 **Soszestwo S. Oucha**
21 P.	Alojzego wyzn.	Domysław	9 **SS. Trojcy.** Kyryła
22 W.	Paulina biskupa	Broniwój	10 Tymoftea jepis.
23 S.	Agrypiny panny	Wanda	11 Warftołomea ap.
24 C.	Narodzenie św. Jana Chr.	Janisław	21 Onufrya prep
25 P.	Wilhelma i Prospera b. m.	Władymił ś.	13 Akiłyny mucz.
26 S.	Jana i Pawła męcz.	Rozmysław	14 Jetyssea jepis.
Ew. u ś. Marka w roz. 8. O uzdrowieniu i nakarmieniu 4000 ludzi.			
27 N.	**6 po Św.** Władysława kr.	Władysław	15 **1 po Sosz.** Amosa
28 P.	*Wigilia.* Leona papieża	Zbroisław	16 Tychona prep.
29 W.	**Piotra i Pawła apost.**	Wyszomir	17 Manuiła mucz.
30 S.	Emilii i Lucyny mm.	Cichosława	18 Łeontia mucz

LUNACYE.

Nów d. 7 g. 11 m. 15 w nocy, pogoda i upały. P. kw. d. 15 g. 11 m. 11 w nocy, grady z ulewnemi deszczami. Pełnia d. 22 g. 3 m. 5 popołudniu, pogoda i upały. Os. kw. d. 29 g. 11 m. 17 rano, upały trwają daléj, w końcu miesiąca deszcze ulewne.

Wschód słońca		Zachód		Dł. dnia			Wschód słońca		Zachód		Dł. dnia	
dn.	g.	m.	g.	m.	g.	m.	dn.	g.	m.	g.	m.	g.	m
5	4	—	7	56	15	56	20	3	57	8	4	16	7
10	3	58	8	—	16	2	25	3	58	8	4	16	6
15	3	56	8	4	16	8	30	4	—	8	6	16	6

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.
10 Tamuz 1. 26 Post Zdobycie świątyni 17.

CZERWIEC.

1, 2 i 3. W kościele *Bożego Ciała, OO. Bernardynów* i *św. Floryana*, Boże Ciało; odpust tygodniowy z wystawieniem Najś. Sakramentu. Procesya publiczna: we Czwartek rano z Katedry po rynku, po południu u Bożego Ciała po cmentarzu; w Piątek po poł. od św. Marka po ulicy Sławkowskiej i św. Jana; w Sobotę po południu od św. Krzyża po parafii; w Niedzielę rano od XX. Dominikanów po rynku i od XX. Augustyanów po Kazimierzu, po poł. od św. Floryana po Kleparzu; w Poniedziałek od św. Mikołaja po Wesołej; we Wtorek rano u OO. Bernardynów, po poł. od św. Anny; we Srodę rano po Zwierzyńcu, po poł. od św. Piotra po parafii; we Czwartek rano od XX. Karmelitów na Piasku i od Franciszkanów, po południu od Panny Maryi po rynku.

3. U XX. Jezuitów wieczorem rozpoczyna się nowenna do P. Jezusa.

4. U *PP. Wizytek* i u *OO. Reformatów,* Serca Jezusa.

6. *W Katedrze na Wawelu*, poświęcenie kościoła.

13. We wszystkich kościołach zakonu ś. Franciszka, ś. Antoniego.

29. U *św. Piotra*, śś. Piotra i Pawła.

30. U *XX. Paulinów* na Skałce. Nowenna przez 9 niedziel do św. Pawła.

LIPIEC ma dni 31. IJUNIJ. Julius.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE	IMIONA SŁ.	ŚWIĘTA RUSKIE
1 C.	Teobalda op. wyzn.	Bogusław	19 **Tyło Chrysta**. Judy
2 P.	Nawiedz. NMP. i Ottona	Ojcomił	20 Meftodinia jepis.
3 S.	Anatolego b., Awita i Alfr.	Miłosław	21 Julyana mucz.
	Ew. u ś. Mat. w roz. 7. O fałszywych prorokach.		
4 N.	**7 po Św.** Józefa Kalas.	Wielisław	22 **2 po Sosz.** *Post.*
5 P.	Karoliny i Filomeny pp.	Prokop	23 Ahrypiny mucz.
6 W.	Izajasza pr. i Dominiki p.	Izasław	24 **Rozdest**. Joanna p.
7 S.	Estery król. i Apoloniusza	Krasnoroda	25 Fewronyi prep.
8 C.	Elżbiety król. portugal.	Chwalimir	26 Dawyda prep.
9 P.	Cyryla, Zenona i Anatolii	Strachota	27 Sampsona p.
10 S.	Amalii i 7 braci śpiących	Radziwój	28 Kyrya i Joanna
	Ew. u ś. Łuk. w roz. 16. O roztropnem szafowaniu darami bożemi.		
11 N.	**8 po Św.** Jana z Dukli	Olha św.	29 **3 po Sosz. Pet i Paw.**
12 P.	Jana Gwalberta wyzn.	Tolimir bł.	30 SS. Apost 12.
13 W.	Małgorzaty panny męcz	Radomiła	1 Kosmy i Damyana
14 S.	Bonawentury bisk. wyz.	Dobrogost	2 Poło. Ryzy Pr. Boh.
15 C.	Henryka ces. i Rozesł. Ap.	Radosław	3 Jakynfta mucz.
16 P.	NMP. Szkapl. i Jędrzeja	Dzierżysława	4 Andreja archi.
17 S.	Aleksego w. i Berty p.	Dzierżykraj	5 Aftanasia Afron.
	Ew u ś. Łuk. w roz. 19. O zburzeniu Jerozolimy.		
18 N.	**9 po Św.** Szymona z Lip.	Unisław	6 **4 po Sosz** Sysoa p.
19 P.	Wincentego Apaulo wyz.	Wodzisław	7 Ftomy prepod.
20 W.	Czesława wyz. i Kassyana	Czesław św.	8 Prokopia mucz.
21 S.	Kamilla i Daniela pror.	Stosław i Dys.	9 Pankratya jep.
22 C.	Maryi Magdaleny pokutn.	Bolesława	10 45 Muczenników
23 P.	Teofilą i Apolinarego b.	Zelisław	11 Jewfymyi mucz.
24 S.	Krystyny panny	Lubomira	12 Prokta mucz.
	Ew. u ś. Łuk. w roz. 18. O faryzeuszu i celniku.		
25 N.	**10 po Św.** Kuneg., Jakóba	Sławosz	13 **5 po Sosz.** Hawryiła
26 P.	Anny Matki NMP.	Mirosława	14 Akyły archiep.
27 W.	Jukunda i Pantaleona mm.	Wszebor	15 Kyryaka mucz.
28 S.	Innocentego p. i Peregryna	Świętomir	16 Aftynohema iep.
29 C.	Marty i Serafiny	Cierpisława	17 Maryny mucz.
30 P.	Rufina i Abdona m. Donata	Ludomir	18 Jemylyana mucz.
31 S.	Ignacego Lojoli i Heleny	Zdobysław	19 Makryny prep.

LUNACYE.

🌑 Nów d. 7 g. 2 m. 41 popołudniu, grad, dnie chłodne. ☽ P. kw. d. 15 g. 7 m. 36 rano, pogoda i wielkie upały trwające aż do pełni. 🌕 Pełnia d. 21 g. 10 m. 22 wieczór, burze wielkie. ☾ Os. kw. d. 29 g. 1 rano, pogoda i wielkie upały.

Wschód słońca			Zachód		Dł. dnia		Wschód słońca			Zachód		Dł. dnia	
dn.	g.	m.	g.	m.	g.	m.	dn.	g.	m.	g.	m.	g.	m.
5	4	4	8	—	15	56	20	4	18	7	54	15	36
10	4	7	7	57	15	50	25	4	23	7	49	15	26
15	4	12	7	56	15	44	30	4	30	7	42	15	12

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.

9 Abh. 1. 17 Post, Spalenie świątyni 9.

LIPIEC.

2. U *XX. Karmelitów* i u *PP. Wizytek* odpust zupełny, Nawiedzenie NMP., cały tydzień Nabożeństwa z 2ma kazaniami codzień, w końcu 40-godz. Nabożeństwo.

4. U *XX. Pijarów*, św. Józefa Kalasantego (kazanie rano i po poł.)

4. U *XX. Paulinów* na Skałce, odpust Bractwa.

11. W Niedzielę przed św. Małgorzatą poświęcanie kości św. Idziego.

16. U *XX. Karmelitów* u *PP. Karmelitanek* na Wesołej i u *Bożego Miłosierdzia* na Smoleńsku: NMP. Szkaplerznej.

18. U *OO. Bernardynów*, św. Szymona z Lipnicy, odpust zupełny z wystawieniem Najśw. Sakramentu i kazaniem.

18. U *Panny Maryi*, na pamiątkę pożaru Krakowa w roku 1850, o godz. 10 rano uroczysta wotywa.

19. U *XX. Misyonarzy*, św. Wincentego Apaulo.

20. U *OO. Dominikanów* bł. Czesława wyzn.

21. U *św. Barbary*, odpust. Opatrzności boskiej.

22. U *XX. Dominikanów* i św. Marka: św. Magdaleny.

24, 25 i 26 w Niedzielę po ś. Annie u ś. Mikołaja i u XX. Bernardynów.

26. W kościele *św. Anny*, św. Anny matki NMP. u XX. Bernardynów Nabożeństwo odpustowe jednodniowe.

25. U *św. Andrzeja* i u *św. Józefa* św. Kunegundy.

29. U *św. Tomasza* wotywa z wystawieniem N. Sakramentu.

31. U *XX. Jezuitów*, św. Ignacego Lojoli, i u *św. Barbary*, uroczysta wotywa.

SIERPIEŃ ma dni 31. IJULIJ. Augustus.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE	IMIONA SŁ.	ŚWIĘTA RUSKIE
Ew. u ś. Marka w r. 8. O uzdrowieniu głuchoniemego.			
1 N.	**11 po Św.** Piotra ap. w Ok.	Rolisław	20 **6 po Sosz.** Słyi p.
2 P.	NMP. Anielskiej i Alfonsa	Swiętosława	21 Symeona prep.
3 W.	Znalez. Relikwij ś. Szczep.	Letosław	22 Maryi Mahdal.
4 S.	Dominika wyzn.	Ostomir bł.	23 Trofyma mucz.
5 C.	NMP. Snieżnéj	Stanisław św.	24 Chrystyny mucz.
6 P.	Przemienienią Pańskiego	Chlebosław	25 Uspen s. Anny
7 S.	Kajetana wyznawcy	Olech św.	26 Jermołaja mucz.
Ew. u ś. Łuk. w roz. 10. O miłosiernym Samarytaninie.			
8	**12 po Św.** Cyr. i Emiliana	Niezamysl	27 **7 po Sosz.** Pantel.
9 P.	Romana m. i Domicyana	Bosys i Chleb.	28 Prohora apost.
10 W.	Wawrzeńca m. i Pauli p. m.	Wawrzyniec	29 Katłynyka mucz.
11 S.	Zuzanny panny męcz.	Włodzimira	30 Syły apost.
12 C.	Klary panny	Sława bł.	31 Zapust. do usp.
13 P.	Hipolita męcz.	Rosław	1 Preischozd.
14 S.	*Wigilia.* Euzebiusza m.	Dobrowój	2 Stefana mucz.
Ew. u ś. Łuk. w roz. 17. O uzdrowieniu 10 trędowatych i o wdzięcz.			
15 N.	**13 po Św. Wniebowz. NMP.**	Jacław św.	3 **8 po Sosz.** Isaakya
16 P.	Jacka i Rocha wyzn.	Domorad	4 Sedmy Ostrokow.
17 W.	Anastazego w. i Maksa m.	Miron	5 Jewsychrya m.
18 S.	Agapita m. i Firmina b.	Bronisława	6 **Preobraz. Hosp.**
19 C.	Benigny i Juljusza m.	Bolesław	7 Demetya prep.
20 P.	Bernarda opata	Sobiesław	8 Jemełyana jep.
21 S.	Joanny Fremiot wdowy	Kazimira	9 Maftea apost.
Ew. u ś. Mat. w roz. 17. O służeniu Bogu i mamonie.			
22 N.	**14 po Św.** Symforyana	Radomił	10 **9 po Sosz.** Ławren.
23 P.	Zacharyasza b. i Filipa w.	Cichomił	11 Jewpła mucz.
24 W.	Bartłomieja apost.	Cieszymir	12 Fotya mucz.
25 S.	Ludwika króla wyz.	Namysław	13 Maxyma prep.
26 C.	Zefiryna pap. m.	Włastymira	14 Micheja prep.
27 P.	Cezarego męcz.	Przedzisław	15 **Usp. Pres. Bohor.**
28 S.	Augustyna b. i Hermeta	Wyszomir	16 Neruk. obr. Js. Chr.
Ew. u ś. Łuk. w roz. 7. O wskrzeszeniu młodzieńca w Naim.			
29 N.	**15 po Św.** Scięcie ś. Jana	Racibor bł.	17 **10 po Sosz.** Myrona
30 P.	Feliksa męcz. i Róży Lim.	Szczęsny bł.	18 Flora i Ławra m.
31 W.	Joachima i Rajmunda	Swiętosław	19 Andrea mucz.

LUNACYE.

🌑 Nów d. 6 g. 5 m. 8 rano, Pogoda i upały aż do ostatniéj kwadry. ☽ P. kw. d. 13 g. 2 m. 2 po poł. 🌕 Pełnia d. 20 g. 6 m. 38 rano. ☾ Os. kw. d. 27 g. 5 m. 35 popoł., dnie pochmurne i deszcze.

Wschód słońca dn.	g.	m.	Zachód g.	m.	Dł. dnia g.	m.	Wschód słońca dn.	g.	m.	Zachód g.	m.	Dł. dnia g.	m.
5	4	39	7	33	14	54	20	5	2	7	6	14	4
10	4	46	7	24	14	38	25	5	8	6	56	13	48
15	4	54	7	14	14	20	30	5	16	6	48	13	32

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.
8 Elul 1.

SIERPIEŃ,

2. We wszystkich kościołach *zakonu św Franciszka*, Najśw. Maryi Panny Anielskiej, z odpustami.

3, 4 i 5. U *PP. Dominikanek* na Gródku, NMP. Snieżnej, św. Dominika, 40-godzinne Nabożeństwa.

4. U *XX. Dominikanów*, św. Dominika.

6. U *XX. Pijarów*, *OO. Kapucynów* i *Bonifratrów*, Przem. Pańskie

7. U *OO. Kapucynów* i *Bonifratrów*, św. Kajetana.

10, 11 i 12. U *św. Andrzeja* św. Klary, 40-godz. Nabożeństwo.

15. U *XX. Bernardynów*, *Augustyanów* i *Dominikanów*, Wniebowzięcie N. Maryi Panny, odpust zupełny z wystawieniem Najśw. Sakramentu i kazaniami. U *Panny Maryi* z oktawą, codzień dwa kazania, na końcu 40-godzinne Nabożeństwo.

22. U *XX. Dominikanów*, św. Jacka w niedzielę po M. B. Zielnej.

29. U *XX. Augustyanów*, Pocieszenie NMP.

28. *XX. Augustyanów* i *Bożego Ciała*, św. Augustyna, odpust zupełny.

28. W kościele *PP. Wizytek* i *św. Tomasza* nabożeństwo z wystawieniem Najśw. Sakramentu i kazaniami.

30. U *XX. Karmelitów* Nowenna do Narodzenia N. P. Maryi z odpustem zupełnym.

29. U *XX. Bernardynów*, św. Joachima, Ojca NPM. z wystawieniem N. Sakramentu i kazaniami.

WRZESIEŃ ma dni 30. AWHUST. September.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE	IMIONA SŁ.	ŚWIĘTA RUSKIE
1 S.	Bronisławy i Idziego	Dzierżysław	20 Samuila prop.
2 C.	Stefana kr. i Maxyma	Czcibóg	21 Ftatdea apost.
3 P.	Eufemii, Serapii i Feby	Przesława ś	22 Ahaftonyka m.
4 S.	Rozalii p., Marcela i Róży	Rościsław	23 Łuppa mucz.
	Ew. u ś. Łuk. w roz. 14. O uzdrowieniu opuchłego.		
5 N.	**16 po Św.** Wawrzyńca b.	Włodzisław	24 **11 po Sosz.** Jewtyh.
6 P.	Zacharyasza pr.	Drogowit	25 Wastfołomea m.
7 W.	*Wigilia.* Reginy panny	Domosława	26 Adryana mucz.
8 S.	**Narodzenie NMP.** Adryana	Radosława	27 Pymona prep.
9 C.	Sergiusza i Gorgoniusza	Sobiebór	28 Mojsea muryna
10 P.	Mikołaja z Tolent. wyzn.	Władybój	29 Usiknow. Joanna
11 S.	Prota i Jacka męcz.	Iścisław	30 Alexandra patr.
	Ew. u ś. Mat. w roz. 22. O miłości Boga i bliźniego.		
12 N.	**17 po Św.** Tobiasza, Waler.	Radzimir	31 **12 po Sosz.** Połoz.
13 P.	Aureliusza, Ama i Filipa	Chronisław	1 Symona S.
14 W.	Podwyższenie ś. Krzyża	Ziemiomysł b.	2 Mamanta mucz.
15 S.	*Suchedn.* Nikodema. Waler.	Budzimił	3 Anaftyma mucz.
16 C.	Cypryana i Eufemii	Sędzisław	4 Wawyły Swiaszcz.
17 P.	*Suchedn.* Piętna ś. Francisz.	Drogosław	5 Zacharya pror.
18 S.	*Suchedn.* Józefa z Kop	Dobrowit	6 Cudo ś. Myhaiła
	Ew u ś. Mat. w roz. 9. O uzdrowieniu paralityka.		
19 N.	**18 po Św** MB. Bolesnej	Krzepimir	7 **13 po Sosz.** Sozonta
20 P.	Eustachego i Teodora	Myślisław	8 **Rozdest. pr. Boh.**
21 W.	Mateusza Ew. Ap.	Bożydar	9 Joahima i Anny
22 S.	Maurycego męcz. hetm.	Zelimir	10 Mynodyry mucz.
23 C.	Tekli panny męcz.	Bogusławabl.	11 Fteodory prep
24 P.	M. B. Więziennéj i Gierarda	Homir	12 Awtenoma mucz.
25 S.	Aureli p. i Władysł. Giel.	Swiętopełek	13 Kornyła mucz.
	Ew. u ś. Mat. w roz. 22. O wezwaniu na gody i szacie godowéj.		
26 N.	**19 po Św.** Cypryana i Just	Ładysław bł.	14 **14 po Sosz.** Wozd.
27 P.	Przen. ś. Stan. i Damiana	Damian	15 Nykity mucz.
28 W.	Wacława kr. męcz.	Wacław św.	16 Josafata archan.
29 S.	Michała Archanioła *)	Dadźbóg	17 Zofii mucz
30 C.	Hieronima kapłana	Imisław	18 Jewmenya prep.

*) W Galicyi święto uroczyste, gdyż to patron prowincyi.

LUNACYE.

Nów d. 4 g. 6 m. 12 popoł., dnie pochmurne i deszcze. ☽ P. kw. d. 11 g. 7 m. 44 popoł., chłodno i wilgotno. Pełnia d. 18 g. 4 m. 49 popoł.. pogoda i dnie przyjemne. ☾ Os. kw. d. 26 m. 28 popoł., deszcze.

Ws. słońca			Zachód		Dł. dnia		Ws. słońca			Zachód		Dł. dnia	
dn.	g.	m.	g.	m.	g.	m.	dn.	g.	m.	g.	m.	g.	m.
5	5	25	6	33	13	8	20	5	46	6	2	12	16
10	5	31	6	23	12	52	25	5	49	5	50	12	1
15	5	40	6	12	12	32	30	5	6	5	40	11	34

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.

6 Tiszri **Nowy rok 5641** 1. 7 **Drugie święto** 2. 8 Post gedalja 3 15 **Sądny dz.** 10. 20 **Pierw. św. Kuczek** 15. 21 **Drugie św.** 16. 26 **Palmowe św.** 21. 27 **Koniec Kuczek** 22. 28 **Radość z praw** 23.

WRZESIEŃ.

1. U *św. Idziego*, św. Idziego.

1. U *św. Floryana* o godz. 9 rano wotywa solenna, po której kompania krakowska udaje się do Częstochowy.

1, 2 i 3. U *św. Norbertanek* na Zwierzyńcu, św. Bronisławy, 40-g. Nab.

3, 4, 5. U *XX. Augustyanów*, uroczystość pocieszenia N. P. Maryi, odpust zupełny, 5 u *św. Mikołaja*, Poświęcenie kościoła.

4. U *św. Barbary*, św. Rozalii (odkłada się na Niedzielę).

8. *U Panny Maryi, OO. Bernardynów, XX. Dominikanów, Karmelitów* i *Augustyanów*, 40 godzinne Nabożeństwo, z oktawą; śpiewy wieczorne w bramie Floryańskiej.

8 U *XX. Paulinów*, odpust bractwa „Aniołów Stróżów".

10. U *XX. Augustyanów*, św. Mikołaja z Tolentynu.

12, 13, 14. U *św. Krzyża, Panny Maryi, XX. Franciszkanów, Cystersów* na Smoleńsku. Podwyższenie św. Krzyża, 40-godzinne Nabożeństwo, a w Mogile cały tydzień odpust.

17. We wszystkich kościołach *zakonu św. Franciszka*, Piętna św. Franciszka.

23. U *ś. Wojciecha*, ś. Tekli. W kościele *ś. Anny* Nab. brack. suchedn.

27. **W Katedrze na Wawelu**: Przeniesienie zwłok św. Stanisława.

26. U *św. Floryanu*, poświęcenie kościoła, odpust jednodniowy.

28. Uroczystość św. Władysława, pod którego wezwaniem zbudowano Katedrę na Wawelu. Summa o godz. 10 rano.

29. U *XX. Paulinów* na Skałce, i u *Bożego Ciała* św. Michała.

PAŹDZIERNIK ma dni 31. SEPTEMWRIJ. October.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE	IMIONA SŁ.	ŚWIĘTA RUSKIE
1 P.	Remigiusza, Arety i Julii	Znatysław	19 Trofyma mucz.
2 S.	Aniołów Stróżów i Teofila	Stanimir	20 Euwstafya mucz.
Ew. u ś. Jana w roz. 4. O uzdrowieniu syna książęcia w Kafarnie.			
3 N.	**20 po Sw. MB. Różańcowéj**	Siemian	21 **15 po Sosz.** Kodrata
4 P.	Franciszka Serafickiego	Bratysław	22 Foky mucz.
5 W.	Placyda i Flawii	Zasław	23 Z. czatye Joanna
6 S.	Brunona wyzn.	Bronisław	24 Fthekły mucz.
7 C.	Justyny p. i Marka pap.	Rosława	25 Jewfronij prep.
8 P.	Brygidy, Pelagii i Szymona	Wojsława	26 **Joanna Bohosł.**
9 S.	Dyonizego Areopagity	Dogomost	27 Kałystrata mucz.
Ew. u ś. Mat. w roz. 18. O darowaniu uraz.			
10 N.	**21 po Sw.** Bł. Wincentego	Tomił	28 **16 po Sosz.** Charyt.
11 P.	Filonelli i Placydy m.	Dobromiła	29 Kyryaka prep.
12 W.	Maksymiliana b.	Grzmisław	30 Hryhorya jep.
13 S.	Edwarda, Kolom., Anioła	Ziemisław	1 **Pokr. Boh.**
14 C.	Kaliksta pap.	Dzierżymir	2 Kypryanu jepis.
15 P.	Jadwigi i Teresy panny	Długosława	3 Dyonysya mucz.
16 S.	Gawła opata, Maxym. p.	Radzisław	4 Jerofteja jep. m.
Ew. u ś. Mat. w roz. 22. O czynszowéj monecie.			
17 N.	**22 po Sw.** Florentyna b.	Zytysława	5 **17 po Sosz.** Charyn.
18 P.	Łukasza Ewang.	Bratumił	6 Ftomy apost.
19 W.	Piotra z Alkant.	Ziemiowit	7 Serhya Wakcha.
20 S.	Edmunda i przen. ś. Wojc.	Budzisława	8 Pelahyi prep.
21 C.	Urszuli p. i towarzyszek	Daromiła	9 Jakowa apost.
22 P.	Marka, Filipa, Sewer. m.	Przebysława	10 Jewtampya m.
23 S.	Jana Kapistrana bern.	Włastymir	11 Fyłypa apost.
Ew. u ś. Mat. w roz. 9. O wskrzeszeniu córki Jaira.			
24 N.	**23 po Sw.** Jana Kantego	Siemisław	12 **18 po Sosz.** Prowa
25 P.	Krysp. i Kryspiniana, Teod.	Samomysł	13 Karpa i Papyła
26 W.	Ewarysta i Rustyka m.	Lutosław	14 Nazarya mucz.
27 S.	Iwona i Frumencyusza	Witomił	15 Jewtyma prep.
28 C.	Szymona i Tadeusza ap.	Władybóg	16 Lonhyna mucz.
29 P.	Narcyza i Teodora	Damelił	17 Osyi prep.
30 S.	*Wigilia.* Marcela, Zenobii	Przemysława	18 Łuki apost.
Ew. u ś. Mat. w roz. 8. O uciszeniu burzy morskiéj.			
31 N.	**24 po Sw.** Lucylli p. m.	Godzimir	19 **19 po Sosz.** Joiła

LUNACYE.

Nów d. 4 g. 6 m. 3 rano, burze i deszcze. P. kw. d. 11 g. 1 m. 55 rano, dnie piękne. Pełnia d. 18 g. 5 m. 46 rano, wiatry i deszcze. Os. kw. d. 26 g. 8 m. 20 rano, małe przymrozki.

Wschód słońca			Zachód		Dł. dnia		Wschód słońca			Zachód		Dł. dnia	
dn.	g.	m.	g.	m.	g.	m.	dn.	g.	m.	g.	m.	g.	m.
5	6	12	5	26	11	14	20	6	31	4	52	10	21
10	6	19	5	23	11	4	25	6	40	4	45	10	5
15	6	26	5	15	10	49	30	6	43	4	35	9	52

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.
6 Marcheswan 1.

PAŹDZIERNIK.

2. U *Panny Maryi*, Aniołów Stróżów, wotywa z kazaniem na górze w kaplicy.

3. U *XX. Dominikanów*. Niedziela Różańcowa z procesyą i 4ma Ewangeliami po rynku; przez cały tydzień rano i wieczór Nabożeństwo z kazaniami.

3. U *XX. Pijarów* i u *św. Krzyża*, poświęcenie kościoła.

3. W kościele *św. Anny* i u *PP. Dominikanek* na Gródku Pośw. kośc.

4. We wszystkich kościołach *zakonu św Franciszka*, św. Franciszka.

15. U *PP. Karmelitanek* na Wesołej św. Teresy, odpust.

17. 18 i 19. *OO. Reformatów*, św. Piotra z Alkantary, 40 godzinne Nabożeństwo z odpustem. U *PP. Wizytek*, Maryi Małgorzaty.

23. U *OO. Bernardynów*, św. Jana Kapistrana, odpust zupełny.

24. U *św. Anny*, św. Jana Kantego z oktawą, na końcu 40-godzinne Nabożeństwo z oktawą.

27. U *św. Barbary*, Poświęcenie kościoła.

28. U *Siostr Miłosierdzia* na Kleparzu, śś. Szymona i Tadeusza ap.

31. W kościele *św. Piotra*, Kryspina i Kryspiniana odpust cechu szewskiego.

....

LISTOPAD ma dni 30. OKTOWRIJ. November.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE	IMIONA SŁ.	ŚWIĘTA RUSKIE
1 P.	**Wszystkich Swiętych**	Warcisław	20 Artemia mucz.
2 W.	*Dzień zaduszny.* Tobiasza	Wytymir	21 Iłarijona prep.
3 S.	Huberta i Malachiaszą w.	Chwalisław	22 Awerkija jepis.
4 C.	Karolą Boromeusza b.	Mściwoj	23 Jakowa apost.
5 P.	Feliksa, Aureliana, Sylw.	Sławomir bł.	24 Arefty mucz.
6 S.	Leonarda opata wyzn.	Wszewład	25 Markijana mucz.
Ew. u ś. Mat. w roz. 13. O pszenicy i kąkolu.			
7 N.	**25 po Sw.** Herkulana m.	Zytomir	26 **20 po Sosz.** Dymit.
8 P.	4 braci Koronatów mm.	Sędziwój	27 Nestora mucz.
9 W.	Teodora męczennika	Bogodar	28 Jerentia mucz.
10 S.	Andrzeja z Awelinu wyz.	Ludomir	29 Anastazyi mucz.
11 C.	Marcina biskupa	Spitosław	30 Zenowija mucz.
12 P.	Józefata Kunc., 5 Pustel. m.	Nowosław	31 Stachya apost.
13 S.	Dydaka W. i Homobona	Wszerad	1 Kosmy i Damiana
Ew. u ś. Mat. w roz. 13. O ziarnie gorczyczném			
14 N.	**26 po Sw.** Stanisł. Kostki	Wodzimir	2 **21 po Sosz. Josafata**
15 P.	Leopolda w. i Gertrudy	Przybysław	3 Akepsyna mucz.
16 W.	Edmunda	Radomlr	4 Joannyka prep.
17 S.	Salomei król. pol.	Zbisław	5 Hałaktyona mucz.
18 C.	Maksyma bisk. i Rom.	Stanisław św.	6 Pawła archiep.
19 P.	Elżbiety kr. wd., Kryspina	D ogomira	7 MM. 33 Mylyty
20 S.	Feliksa, Sylwestra wyzn.	Sędzimir	8 **Mychajła archan.**
Ew. u ś. Mat. w r. 24. O końcu świata i o sądzie powszechnym.			
21 N.	**Ost. po Sw.** Ofiarow. MB.	Sław	9 **22 po Sosz.** Onys.
22 P.	Cecylii panny męcz.	Wszemiła	10 Szesty apost.
23 W.	Klemensa pap.	Miływój	11 Myny mucz.
24 S.	Jana od Krzyża i Emilii	Dorosław	12 Joanna mylost.
25 C.	Katarzyny panny męcz.	Chwalimira	13 Joanna Złatoust.
26 P.	Konrada bisk	Lechosław	14 Fyłypa Złatoust.
27 S.	Waleryjana bisk.	Tomir	15 Hurya i Samon m.
Ew. u ś. Łuk. w roz. 21. O drugiem przyjściu Chrystusa na świat.			
28 N.	**1 Adw.** Rufina, Mansweta	Gościsław	16 **23 po Sosz.** Maftea
29 P.	Saturnina męcz.	Przemysl	17 Hryhorya jepis.
30 W.	Andrzeja Apost.	Ludosław	18 Płatona mucz.

LUNACYE.

🌑 Nów d. 2 g. 5 m. 15 wieczór, dnie wilgotne. ☽ P. kw. d. 9 g. 9 m. 40 rano, śnieg z deszczem. 🌕 Pełnia d. 16 g. 9 m. 59 wieczór, przymrozki i pogoda. ☾ Os. kw. d. 25 g. 3 m. 25 rano, zamieć śniegowa.

Wschód słońca			Zachód		Dł. dnia		Wschód słońca			Zachód		Dł. dnia	
dn.	g.	m.	g.	m.	g.	m.	dn.	g.	m.	g.	m.	g.	m.
5	7	3	4	25	9	22	20	7	28	4	6	8	38
10	7	11	4	17	9	6	25	7	36	4	—	8	24
15	7	19	4	11	8	52	30	7	42	3	56	8	14

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.
4 Kislew 1. 28 Poświęcenie świątyni Chanuka 25.

LISTOPAD.

1. U *św. Piotra,* Wszystkich Świętych.
3. Od *św Mikołaja* w dzień zaduszny procesya na cmentarz.
7. **W Katedrze na Wawelu** i u *XX. Dominikanów,* w Niedzielę 1szą i 2gą po Wszystkich Świętych, odpust.
14. U *XX. Pijarów,* Opieki Najśw. Maryi Panny.
14. U *XX Paulinów,* odpust bractwa „Aniołów Stróżów".
14. U *Jezuitów* na Wesołej, św. Stanisława Kostki.
17. U *św Andrzeja* i u *XX. Franciszkanów* św. Salomei, a zaś u *św. Barbary* i *Dominikanów* d. 14 uroczystość św. Stanisława Kostki. U *Jezuitów* z odpustem zupełnym.

19, 20 i 21. U *św. Jana, OO. Dominikanów* i *PP. Wizytek,* Ofiarowanie N. Maryi Panny, 40-godzinne Nabożeństwo.

25. U *XX.* i u *OO. Reformatów,* św. Katarzyny.
28. U *św. Floryana* odpust bracki.
30. U *św. Andrzeja,* św. Andrzeja. Rozpoczyna się Adwent.

GRUDZIEŃ ma dni 31. NOEMWRIJ. December.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE	IMIONA SŁ.	ŚWIĘTA RUSKIE
1 S.	*Post.* Eligiusza biskupa	Samosława	19 Awdya pror.
2 C.	Bibianny męcz.	Szulisław	20 Prokta i Hryh.
3 P.	*Post.* Franciszka Ksawer.	Wiślimir	21 **Wchod Bohor.**
4 S.	Barbary panny męcz.	Lubomiła	22 Fyłymon apost.
Ew. u ś. Mat. w roz. 11. O poselstwię Jana Chrz. do P. Jezusa			
5 N.	**2 Adw.** Sabby i Kryspiny	Spitosława	23 **24 po Sosz.** Amty.
6 P.	Mikołaja biskupa	Jarogniew	24 Jekataryny mucz.
7 W.	*Post.* Ambrożego bisk.	Ludomysł	25 Kłymenta panny
8 S.	*Post.* **Niepok. Pocz. NMP.**	Boguwola	26 Atypa prepod.
9 C.	Leokadyi i Waleryi	Wyszosława	27 Jakowa prepod.
10 P.	*Post.* NMP. Loretańskiej	Radzisława	28 Stefana mucz.
11 S.	Damazego pap. i Pawła	Wojmir	29 Paramona mucz.
Ew. u ś. Jana w roz. 1. O poselstwie żydów do Jana Chrzciciela			
12 N.	**3 Adw.** Aleksandra, Aleks.	Wolidar	30 **1 Adw.** Andrea ap.
13 P.	Łucyi i Otylii p. m.	Władysława	1 Nauma prep.
14 W.	Nikazego b. i Spiryd.	Sławifijor	2 Awwakuma pr.
15 S.	*Post. Such.* Ireneusza m.	Wolimir	3 Sofonia pror.
16 C.	Euzebiusza bisk.	Zdosława	4 Warwary mucz.
17 P.	*Post. Such.* Łazarza bisk.	Zyrosław	5 Sawwy Oswia.
18 S.	*Post. Such.* Oczekiw. MP.	Wszemir	6 **Nykołaja jepis.**
Ew. u ś. Łuk. w roz. 3. O przygotowaniu się na przyjęcie P. Jezusa.			
19 N.	**4 Adw.** Nemezyusza męcz.	Mścigniew	7 **2 Adw.** Amwrosyja
20 P.	Teofila męcz.	Bogumiła	8 Patapia prep.
21 W.	Tomasza apostoła	Tomisław bł.	9 **Zaczat Boh.**
22 S.	*Post.* Zenona męcz.	Drogomir	10 Myny Jermoh m.
23 C.	Wiktoryi panny	Sławomira	11 Danyiła stołpny
24 P.	*Wigilia.* Adama i Ewy	Godysława	12 Spyridona jep.
25 S.	**Boże Narodzenie**	Grzmisława	13 Ewstratia jepis.
Ew. u ś. Mat. w roz. 23. Jeruzalem zabija proroków.			
26 N.	**po BN. Szczepana 1 męcz.**	Wróciwój	14 **3 Adw.** Ftyrsa
27 P.	Jana apost. ewang.	Radomyśl	15 Jełewterya jep.
28 W.	Młodzianków	Godzisław	16 Ahhea pror.
29 S.	Tomasza bisk. męcz.	Gosław bł.	17 Danyiła pror.
30 C.	Dawida króla	Ludomił	18 Sewestyana m.
31 P.	Sylwestra papieża	Lassota	19 Wonyatya mucz.

LUNACYE.

🌑 Nów d. 2 g. 4 m. 16 rano, mrozy trwające do pierwszéj kwadry, ☽ P. kw. d. 8 g. 7 m. 58 wieczór, mrozy i śniegi 🌕 Pełnia d. 16 g. 4 m. 56 popołudniu, wielkie śniegi. ☾ Os. kw. d. 24 g. 8 m. 16 wieczór, silne mrozy do końca miesiąca. 🌑 Nów d. 31 g. 3 m. 16 popołudniu.

Wschód słońca			Zachód		Dł. dnia		Wschod słońca			Zachód		Dł. dnia	
dn.	g.	m.	g.	m.	g.	m.	dn.	g.	m.	g.	m.	g.	m
5	7	49	3	53	8	4	20	8	2	3	52	7	50
10	7	54	3	52	7	58	25	8	5	3	55	7	50
15	7	58	3	49	7	51	30	8	6	4	—	7	54

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.

3 Thebeth 1. 12 Post, Oblężenie Jerozolimy 10.

GRUDZIEŃ.

W Katedrze na Wawelu: Roraty o godz. 8, zaś w *innych kościołach* o godzinie 6 rano, codziennie w Niedzielę z wyst. Najśw. Sakramentu i suplikacyami.

6. U *św. Mikołaja* św. Mikołaja.

8. U *OO. Bernardynów* i *Reformatów*, *św. Barbary*, *Franciszkanów*, i *św. Andrzeja*, Niepok. Poczęcie N. Maryi Panny z oktawą, 2ma kazaniami rano i po południu, na końcu 40-godzinne Nabożeństwo.

15 U *św. Barbary*, uroczyste Nabożeństwo kongregacyi subiektów.

16. U *XX. Dominikanów*, rozpoczyna się nowenna z wystawieniem Najś. Sakramentu do Bożego Narodzenia, rano wpół do 7ej, a popoł. o 4ej.

24. **W Katedrze na Wawelu:** W wilią Bożego Narodzenia jutrznia solenna o godz. wpół do 5éj po południu.

25. U *XX. Augustyanów*, *Dominikanów* i u *św. Floryana*, Boże Narodzenie, odpust bracki jednodniowy.

26, 27 i 28. W kościele *XX. Karmelitów*, św. Szczepana 40 godzinne Nabożeństwo; rozpoczyna się 25go od summy.

27. U *św. Jana*, św. Jana Ewangielisty, odpust zupełny. U *PP. Wizytek* nabożeństwo z wystawieniem Najśw. Sakramentu.

28. **W Katedrze na Wawelu:** Młodzianków, summa o g. 10 rano, odpust.

31. U *XX Franciszkanów*, *Panny Maryi*, i *Jezuitów*, Nabożeństwo na zakończenie starego roku.

WAŻNIEJSZE ROCZNICE HISTORYCZNE

układu A. NOWOLECKIEGO.

STYCZEŃ.

1. 1453, Tatarzy wpadają do Polski. — 1467, Urodzenie Zygmunta I.
2. 1491, Bitwa z Węgrami pod Koszycami.
3. 1601, Zwycięstwo nad Szwedami pod Wenden.
4. 1517, Sejm pruski przez Zygmunta I zwołany do Malborga.
5. 1576, Poselstwo polskie stronników Maksymiliana w Wiedniu.
6. 1429, Zjazd królów chrześciańskich w Łucku.
7. 1285, Synod w Łęczycy, — 1375, Synod w Uniejowie.
8. 1634, Władysław IV przybywa do Smoleńska.
9. 1795, Stanisław Poniatowski opuszcza Warszawę.
10. 1677, Sejm walny Warszawie.
11. 1386, Władysław Jagiełło obrany królem polskim.
12. 1441, Hołd Księcia na Zatorze i Oświęcimiu.
13. 1793, Prusacy wkraczają do Polski.
14. 1329, Sejm prawodawczy w Chęcinach.
15. 1619, Pokój z Moskwą w Dywilinie.
16. 1133, Napad Czechów na Szląsk.
17. 1649, Koronacya Jana Kazimierza. — 1734, Koronacya Augusta III.
18. 1509, Pokój Polski z Moskwą zawarty w Moskwie.
19. 1789, Rozwiązanie Rady Narodowéj Nieustającéj.
20. 1319, Koronacya Władysława Łokietka. — 1507, Uroczysty wjazd Zygmunta I do Krakowa.
21. 1504, Ogłoszenie statutu Aleksandra. — 1633, Hołd Księcia Brandeburgskiego.
22. 1816, Pierwszy sejm prawodawczy Rzeczypospolitéj Krakowskiéj.
23. 1440, Węgrzy zapraszają na tron Władysława III.
24. 1507, Koronacya Zygmunta I.
25. 1548, Poselstwo Pruskie na sejmie w Piotrkowie. — 1588, Wzięcie do niewoli w Byczynie Maksymiliana Arcyksięcia Austryackiego.
26. 1517, Bitwa z Tatarami pod Kaniowem. — 1699, Pokój z Turkami w Karłowicach.
27. 1510, Pożar salin w Wieliczce.
28. 1568, Wzięcie Wielisza.
29. 1583, Stefan Batory w Polsce pierwsze zaprowadza poczty.
30. 1363, Zjazd monarchów w Krakowie. — 1658, Pobicie Tatarów u Sinych Wód. — 1667, Traktat Andruszowski z Moskwą. — 1706, Śmierć Maryi Kazimiery.
31. 1610, Poselstwo Moskiewskie zaprasza na tron Władysława III. — 1676, Sprowadzenie zwłok Jana Kazimierza do Krakowa.

LUTY.

1. 1411, Pokój z Krzyżakami w Toruniu. — 1676, Pogrzeb Jana Kazimierza i Michała Wiśniowieckiego. — 1733, Śmierć Augusta II.
2. 1421, Posłowie Czescy zapraszają na tron Jagiełłę. — 1676, Koronacya Jana Sobieskiego. — 1705, Szwedzi zajmują Częstochowę. — 1772, Konfederaci Barscy zdobywają Kraków.
3. 1018, Bolesław Wielki zawiera w Boduszynie pokój z Niemcami.
4. 1633, Pogrzeb Zygmunta III.
5. 1189, Synod polski w Krakowie.
6. 1633, Koronacya Władysława IV.
7. 1580, Stefan Batory stanowi prawa na dzieła historyczne.
8. 1576, Stefan Batory zaprzysięga pacta-conventa.
9. 1454, Zaślubiny Kazimierza Jagiellończyka z Elżbietą Arcyksiężniczką Austryacką.
10. 1564, Pożar Częstochowy.
11. 1579, Wjazd do Grodna Stefana Batorego. — 1646, Wjazd do Gdańska królowéj Ludwiki.
12. 1386, Wjazd do Krakowa Władysława Jagiełły. — 1796, Śmierć St Poniatowskiego.
13. 1386, Posłowie Władysława Jagiełły proszą o rękę Jadwigi.
14. 1386, Chrzest Jagiełły i zaślubienie Jadwigi. — 1831, Bitwa pod Stoczkiem.
15. 1563, Posłowie pruscy na sejmie polskim w Piotrkowie.
16. 1241, Tatarzy pobici pod Turskiem.
17. 1386, Koronacya Władysława Jagiełły. — 1574, Wjazd do Krakowa Henryka Walezego.
18. 1454, Prusacy zaprzysięgają wierność Polsce w Krakowie.
19. 1472, Urodzenie Mikołaja Kopernika sławnego gwiazdoznawcy.—1594, Koronacya w Upsali Zygmunta III na króla Szwedzkiego.
20. 1387, Porównanie w przywilejach Litwy i Polski.
21. 1544, Koronacya Zygmunta Augusta. — 1574, Koronacya Henryka Walezego — 1613, Zgon Maryny Mniszchówny.
22. 1382, Założenie Częstochowy. — 1387, Chrzest Litwy.
23. 1766, Śmierć Stanisława Leszczyńskiego.
24. 1582, Zdobycie Dorpatu.
25. 1831, Bitwa Grochowska.
26. 1383, Jadwiga w Sieradzu ogłoszona królową Polską. — 1846, Rzeź Galicyjska pod Gdowem.
27. 1369, Pokój z Węgrami podpisany w Budzie.
28. 1812, Śmierć Hugona Kołłątaja, sławnego nauczyciela.
29. (w Roku przestępnym). — Konfederacya Barska.

MARZEC.

1. 1456. Urodzenie Władysława Jagiellończyka królewicza Polskiego, króla Czeskiego i Węgierskiego.
2. 1333. Śmierć Władysława Łokietka.
3. 1384, Sejm obiorczy w Radomiu.
4. 1482, Śmierć S. Kazimierza Jagiellończyka.
5. 965, Chrzest Mieczysława I. — 1102, Śmierć Władysława Hermana. — 1494, Pożar Gdańska.
6. 1298, Śmierć Błogosławionéj Heleny, księżny Halickiej. — 1447. Hołd książąt Szląskich w Krakowie.
7. 965, Religia Chrześciańska wprowadzona do Polski. — 1548, Królewicz Zygmunt August obejmuje rządy Pruskie.
8. 1223. Śmierć Wincentego Kadłubka sławnego dziejopisarza. — 1347· Wiekopomny sejm prawodawczy w Wiślicy, zwołany przez Kazimierza Wielkiego.
9. 1440, Posłowie Węgierscy zapraszają na tron Władysława III.
10. 1424, Zawisza Czarny częstuje u siebie Królów zgromadzonych w Krakowie.
11. 1797, Stanisław Poniatowski, po złożeniu korony przybywa do Petersburga.
12. 1582. Wjazd Stefana Batorego do Rygi.
13. 1609. Estonia wcielona do Polski,
14. 1801, Śmierć Ignacego Krasickiego, sławnego wierszopisa.
15. 1034, Śmierć Mieczysława II. — 1818, Pierwszy sejm Polski kongresowéj.
16. 1331, Jan, król Czeski, nadaje Ziemię Dobrzyńską Krzyżakom.
17. 1659, Sejm walny w Warszawie.
18. 1241, Klęska od Tatarów pod Chmielnikiem.
19. 1767, Konfederacya Toruńska.
20. 1673. Śmierć Księdza Augustyna Kordeckiego, sławnego obrońcy Częstochowy.
21. 1080, Śmierć Bolesława Śmiałego. — 1609, Urodzenie Jana Kazimierza.
22. 1656, Szwedzi odparci od Częstochowy.
23. 1589, Śmierć Marcina Kromera, sławnego dziejopisarza.
24. 1794, Powstanie Kościuszki i przysięga jego w Krakowie.
25. 1683, Hołd Fryderyka, Księcia Kurlandzkiego.
26. 1471, Władysław Jagiellończyk obrany królem Czeskim.
27. 1793, Prusacy zdobywają Gdańsk.
28. 1657, Rakoczy, książę Siedmiogrodzki, wjeżdża do Krakowa.
29. 1079, Papież wyklina Bolesława Śmiałego za zabicie Ś. Stanisława.
30. 1475, Wielki pożar Krakowa.
31. 1831, Bitwy wielkie pod Wawrem i pod Dębem.

KWIECIEŃ.

1. 1548, Śmierć Zygmunta I.
2. 1640, Śmierć Stanisława Jabłonowskiego, sławnego wojownika.
3. 1025, Śmierć Bolesława Chrobrego.
4. 1657, Zjazd Karola X. króla Szwedzkiego z Rakoczym księciem Siedmiogrodzkim — 1770, Manifest Konfederacyi Barskiéj. — 1794, Bitwa pod Racławicami.
5. 1194, Śmierć Kazimierza Sprawiedliwego.
6. 1361, Założenie Akademii Krakowskiéj. — 1551, Śmierć Barbary Radziwiłłówny.
7. 1578, Miasto Ryga zaprzysięga wierność.
8. 1390, Jadwiga na czele wojska wyprawia się do Węgier.
9. 1570, Sejm w Sandomierzu uchwala wolność wyznań.
10. 1598, Przymierze z Austrya — 1831, Bitwa pod Iganiami.
11. 1764, Traktat Moskwy z Prusami w sprawie Polskiéj.
12. 1467, Malborg kupiony od Krzyżaków.
13. 1467, Traktat w Ołomuńcu z Czechami.
14. 1809, Austrya wkracza do Polski.
15. 1518, Wjazd Bony do Krakowa. — 1589, Publiczne rozdanie szat Stefana Batorego pomiędzy jego dworzan.
16. 1676, Kurlandyi przywileje nadane.
17. 1794, Powstanie w Warszawie.
18. 1576, Wjazd Stefana Batorego do Krakowa.
19. 1809, Bitwa pod Raszynem.
20. 1118, Poświęcenie kościoła katedralnego w Krakowie.
21. 1543, Wesele Zygmunta z Elżbietą Austryaczką.
22. 1793, Otwarcie sejmu w Grodnie.
23. 997, Śmierć męczeńska Ś. Wojciecha od Prusaków. — 1296, Władysław Łokietek obrany królem. — 1794, Powstsnie w Wilnie.
25. 1333, Koronacya Kazimierza Wielkiego, Króla Chłopków.
26. 1795. Trzeci rozbiór Polski.
27. 1831, Bitwa pod Boremlą.
28. 1511, i 1512, Tatarzy pobici pod Wiśniowcem i pod Łopuszną.
29. 1606, Ślub Dymitra z Maryną Mniszchówną.
30. 1310, Urodzenie Kazimierza Wielkiego, Króla Chłopków, — 1632 Śmierć Zygmunta III.

MAJ.

1. 1576, Koronacya Stefana Batorego i Anny Jagiellonki.
2. 1068, Bolesław Śmiały zdobywa Kijów.
3. 1454, Prusy zaprzysięgają wierność. — 1791, Ogłoszenie Konstytucyi 3go Maja. — 1815, Ogłoszenie Królestwa polskiego kongresowego.
4. 1505, Sejm wielki w Radomiu zatwierdza Statut króla Aleksandra.
5. 1791, Król i Sejm zaprzysięgają Konstytucyę 3 Maja.
6. 1686, Traktat Grzymałtowski.
7. 1768, Ustanowienie orderu św. Stanisława. — 1787, Zjazd carowéj Katarzyny z królem Poniatowskim w Kaniowie.
8. 1078, Zabicie św. Stanisława Szczepanowskiego.
9. 1639, Uwięzienie we Francyi Jana Kazimierza.
10. 1383, Królowa Jadwiga wyprawia się do Węgier.
11. 1661, Stefan Czarniecki otrzymuje starostwo Tykocina i Białegostoku.
12. 1159, Śmierć Władysława II.
13. 1418, Papież Marcin V mianuje Władysława Jagiełłę zastępcą swoim w Polsce.
14. 1770, Konfederacya Barska ogłasza bezkrólewie.
15. 1664, Wjazd uroczysty Jana Kazimierza do Wilna.
16. 1426, Urodzenie Kazimierza Jagiellończyka.
17. 1573, Henryk Walezy ogłoszony królem.
18. 1610, Koronacya Maryny Mniszchówny w Moskwie.
19. 1809, Zdobycie Sandomierza.
20. 1648, Śmierć Władysława IV.
21. 1434, Śmierć Władysława Jagiełły. — 1674, Jan Sobieski ogłoszony królem.
22. 1412, Zygmunt król Węgierski zaproszony na sędziego polubownego w sprawie Polaków z Krzyżakami.
23. 1588, Pogrzeb Stefana Batorego.
24. 1792, Konfederacya Targowicka.
25. 992, Śmierć Mieczysława I.
26. 1648, Klęska pod Korsuniem. — 1831, Bitwa pod Ostrołęką.
27. 1471. Władysław Jagiellończyk obrany królem Czeskim.
28. 1794, Rada najwyższa obejmuje rząd kraju.
29. 1792, Zamknięcie Sejmu czteroletniego.
30. 1592, Koronacya Zygmunta III.
31. 1364, Kazimierz Wielki nadaje przywileje Akademii Krakowskiéj.

CZERWIEC.

1. 1794, Poselstwa zagraniczne uznają Radę Polską najwyższą. — 1809, Austryacy opuszczają Warszawę.
2. 1260, Rzeź Sandomierza przez Tatarów. — 1524, Urodzenie króla Jana Sobieskiego.
3. 1035, Królowa Ryksa ucieka z Polski. — Kardynał Hozyusz sprowadza Jezuitów do Polski.
4. 1013, Bolesław (Wielki) pasowany na rycerza Cesarstwa Niemieckiego.
5. 1569, Księstwo Kijowskie wcielone do Polski.
6. 1794, Bitwa pod Szczekocinami.
7. 1492, Śmierć Kazimierza Jagiellończyka. — 1661, Wjazd uroczysty Stefana Czarnieckiego do Krakowa.
8. 1339, Śmierć Aldony żony Kazimierza Wielkiego.
9. 1595. Urodzenie Władysława IV. — 1711, Polacy zawierają umowę z Carem Piotrem.
10. 1651, Jan Kazimierz obrany Królem Polskim przybywa do Częstochowy
11. 1401, Połączenie w Wilnie Litwy i Polski. — 1401, Węgrzy ogłaszają swym królem Władysława Jagiełłę. — 1576, Wjazd uroczysty Stefana Batorego do Warszawy.
12. 1809, Bitwa pod Wrzawą.
13. 1611, Polacy zdobywają Smoleńsk. — 1669, Michał Wiśniowiecki obrany Królem.
14. 1793, Targowiczanie otwierają Sejm w Grodnie.
15. 1440, Kazimierz Jagiellończyk obejmuje rządy w Litwie. — 1794, Prusacy zajmują Kraków.
16. 1383, Ziemowit ogłoszony królem Polskim. — 1673, Sejm wielki pokojowy w Warszawie.
17. 1399, Śmierć Królowéj Jadwigi.
18. 1434, Pogrzeb Władysława Jagiełły. — 1574, Henryk Walezyusz opuszcza potajemnie Polskę.
19. 1205, Świetne zwycięstwo Polaków pod Zawichostem nad Rusinami.
20. 1566, Urodzenie Zygmunta III Króla Polskiego i Szwedzkiego.
21. 1791, Fryderyk Wielki, król pruski, zaprzysięga swą przyjaźń Polsce. 1796, Urocz. wjazd Augusta III, króla polsk. i sask. do Warsz.
22. 1698, Przymierze między królem polskim Augustem II, a carem Piotrem.
23. 1576, Stefan Batory formuje gwardyą nadworną. — 1818, Pogrzeb Kościuszki w Krakowie.
24. 1305, Śmierć Wacława króla polsk. i czesk. — 1798. Rzeź Humańska.
25. 1325, Chrzest i zaślubienie Aldony Kazimierzowi W. — 1447, Koron. Kazim. Jagiellończyka. — 1628, Pobicie Szwedów pod Kwidzynem.
26. 1295, Koronacya w Gnieźnie Przemysława I. — 1812, Otwarcie Sejmu w Warszawie.
27. 1660: Zwycięstwo nad Moskalami pod Połonną. — 1697, August II Sas obrany królem polskim.
28. 1651, Koniec dziesięciodniowéj bitwy i zniesienie zupełne Kozaków pod Beresteczkiem.
29. 1470, Władysław Jagiellończyk obejmuje tron węgierski.
30. 1625, Szwedzi wkraczają do Polski.

LIPIEC.

1. 1569, Sejm w Lublinie ku połączeniu Litwy z Polską.
2. 1350, Litwa najeżdża ziemię Sandomierską.
3. 1655, Wkroczenie Szwedów do Polski. — 1700, Wyprawa Augusta II do Inflant.
4. 1228, Sprowadzenie Krzyżaków do Polski. — 1410, Wł. Jagiełło wkracza do Prus przeciw Krzyżakom. — 1610, Świetne zwycięztwo pod Kluszynem. — 1792, Król Stanisław Poniatowski nakazuje pospolite ruszenie.
5. 1443, Trzęsienie ziemi w Polsce. — 1593, Wielki wylew Wisły. — 1778, Przybycie K ściuszki do Ameryki.
6. 1337, Książe Litewski Gedymin ginie pod Bajerburgiem.
7. 1572, Śmierć kr. Zygm. Augusta. — 1578, Jezuici zakładają akademię w Wilnie. — 1807, Traktat Tylżycki tworzy Księst. Warszawskie.
8. 1709, Bitwa pod Pułtawą otwiera drogę do Polski Augustowi II.
9. 1623, Gdańsk składa hołd królowi pol. i zobowiązuje się płacić podatki.
10. 1696, Śmierć króla Jana Sobieskiego.
11. 1831, Paszkiewicz przechodzi Wisłę pod Nieszawą.
12. 1704, Stanisław Leszczyński obrany królem Polskim.
13. 1508, Bitwa nad Dnieprem. — 1794, Prusacy oblegają Warszawę.
14. 1330, Rzeź Raciąża przez Krzyżaków. — 1508, Bitwa pod Orszą.
15. 1410, Władysław Jagiełło znosi Krzyżaków pod Grunwaldem.
16. 1625, Szwedzi zajmują Gdańsk.
17. 1490, Koronacya Wład. Jagiellończyka na króla Węgierskiego. — 1501 Śmierć króla Jana Albrechta w Toruniu.
18. 1515, Zygmunt I król Polski na zjeździe monarchów w Wiedniu. — 1850, Okropny pożar Krakowa.
19. 1569, Hołd Alberta księcia pruskiego. — 1794, Napad na Wilno.
20. 1570, Gdańskowi nadane przywileje. — 1598, Zygmunt III wyrusza z Gdańska do Szwecyi — 1794, Odparcie z pod Wilna.
21. 1792, Carowa wzywa króla Stanisława Poniatowskiego, ażeby przystąpił, do Targowicy.
22. 1342, Pokój z Krzyżakami. — 1443, Wyprawa Władysława III przeciw Turkom.
23. 1400, Uroczysty wjazd Władysława III do Budy. — 1793, Targowiczanie podpisują rozbiór Polski.
24. 1292, Śmierć Błogosławionéj Kunegundy żony Bolesława. — 1683, Jan Sobieski wyrusza z Warszawy na odsiecz Wiednia.
25. 1393, Śmierć Konrada Wallenroda. — 1418, Walny sejm w Łęczycy.
26. 1550, Sejm walny w Piotrkowie. — 1625, Szwedzi zajmują Dorpat. 1697, August II zaprzysięga pacta conventa.
27. 1648, Bitwa z Kozakami pod Kulczynem. — 1792, Prusacy biorą Wolę. — 1806, Wjazd Napoleona do Poznania.
28. 1696, Sejm walny w Warszawie.
29. 1434, Koronacya małoletniego Władysława Warneńczyka.
30. 1422, Władysław Jagiełło wkracza do Prus przeciw Krzyżakom.
31. 1648, Konfederacya jeneralna w Warszawie.

SIERPIEŃ.

1. 1431, Zdobycie Włodzimirza. — 1520, Urodzenie Zygm. Augusta.
2. 1519, Bitwa pod Sokalem przeciw Tatarom. — Połączenie Litwy z Polską ostatecznie na sejmie w Lublinie zatwierdzone.
3. 1831, Wojsko Polskie wraca do Warszawy z wyprawy na Litwę.
4. 1308, Rzeź Gdańska przez Krzyżaków. — 1589, Hołd ks. Kurlandzkiego.
5. 1396. Układ z książętami Szląskimi.
6. 1506, Zniesienie Tatarów pod Kleckiem.
7. 1392, Pojednanie Jagiełły z Witoldem.
8. 1399, Wojsko Polskie staje pod Chocimem naprzeciw Turkom. — 1658, Pobicie Tatarów pod Podhajcami. — 1692, August II przybywa do Krakowa. — 1863, Bitwa pod Żyrzynem.
9. 1683, Posłowie Austryaccy błagają króla polskiego Jana Sobieskiego o pomoc przeciw Turkom oblegającym Wiedeń. — 1770, Konfederaci Barscy ogłaszają Bezkrólewie.
10. 1109, Zupełne zniesienie Pomorzan pod Nakłem. — 1383, Brandeburgi napadają na Polskę.
11. 1702, Karol XII wchodzi do Krakowa.
12. 1678, Zburzenie Czechryna przez Turków. — 1794, Zajęcie Wilna.
13. 1592, Jan Albert obrany królem.
14. 1018, Uroczysty wjazd Bolesława Wielkiego do Kijowa.
15. 1292, Wjazd Wacława króla polskiego i czeskiego do Krakowa. — 1657, Śmierć Bogdana Chmielnickiego.
16. 1686, Jan Sobieski wchodzi do Jas.
17. 1492, Jan Albrecht ogłoszony królem w Krakowie. — 1649, Hołd Chmielnickiego i traktat z Tatarami. — 1812, Zdobycie Smoleńska.
18. 1573, Uroczysty wjazd posłów polskich do Paryża.
19. 1587, Zygmunt III ogłoszony królem.
20. 1672, Turcy zdobywają Kamieniec — 1733, Pogrzeb Jana Sobieskiego.
21. 1471, Wład. Jagiellończyk koronowany królem czeskim w Pradze.
22. 1530, Zwycięstwo nad Tatarami pod Obertynem. — 1584, Śmierć Jana Kochanowskiego, sławnego wierszopisa.
23. 1776. Otwarcie Sejmu w Warszawie.
24. 1447, Otwarcie Sejmu w Piotrkowie. — 1675, Obrona Trębowli. — 1772, Austryacy zajmują Wieliczkę. — 1863, Bitwa pod Fajsławicami.
25. 1581, Zdobycie Pskowa. — 1660, Wielki pożar Gniezna.
26. 1601, Pobicie Szwedów pod Rygą. — 1863, Bitwa pod Sędziojowicami.
27. 1596, Wyprawa na Wołoszczyznę. — 1610, Królewicz Władysław na tron moskiewski zaproszony.
28. 1514, Rozprawa nad Berezyną. — 1611, Bunt w Moskwie przeciw Polakom.
29. 1661, Polacy oblegają Mohilew. — 1831, Bitwa pod Rogoźnicą.
30. 1657, Szwedzi wyparci z Krakowa. — 1704, Przymierze Polski z Moskwą.
31. 1299, Śmierć króla Leszka Czarnego. — 1559, Hołd mistrza Inflanckiego. — 1579, Zdobycie Połocka.

WRZESIEŃ.

1. 1392, Krzyżacy oblegają Wilno. — 1674, Turcy wpadają na Podole.
2. 1793, Sejm w Grodnie otoczony. — 1793, Prusacy żądają odstąpienia im Wielkopolski
3. 1612, Bitwa Polaków w Moskwie.
4. 1606, Sejm w Wiślicy. — 1657, Jan Kazimierz wraca do Krakowa.
5. 1771, Traktaty trzech mocarstw o rozbiór Polski. — 1831, Sejm polski w Warszawie odrzuca ugodę.
6. 1450, Pobicie Wołochów pod Kraśną. — 1580, Zdobycie Wielkich-Łuk. — 1794, Prusacy odstępują od oblężenia Warszawy. — 1831. Bitwa pod Wolą.
7. 1764, Stanisław Poniatowski ogłoszony królem. — 1812. Polacy w bitwie pod Możajskiem. — 1831, Oblężenie Warszawy.
8. 1514, Bitwa pod Kropiwną. — 1717, Matka Boska w Częstochowie Królową polską koronowana. — 1831, Wzięcie Warszawy.
9. 1733, Stanisław Leszczyński przybywa do Warszawy.
10. 1573, Henryk Walezy zaprzysięga pacta-conventa.
11. 1706, August II ustępuje korony Stanisławowi Leszczyńskiemu.
12. 1683, Obrona Wiednia od Turków przez Jana Sobieskiego. — 1733 Stanisław Leszczyński powtórnie królem obrany.
13. 1683, Wjazd urocz. Jana Sobieskiego do Wiednia. — 1773, Zatwierdzenie pierwszego rozbioru Polski. — 1793, Rozwiązanie Targowicy.
14. 1485, Hołd Multan i Wołoszczyzny. — 1812, Polacy w Moskwie.
15. 1015, Polacy przechodzą Elbę i biją w niéj słupy żelazne na znak granic polskich. — 1764, Stan. Poniatowski zaprzysięga pacta-conventa.
16. 1620, Żółkiewski staje pod Cecorą przeciwko Turkom.
17. 1660, Zwycięstwo pod Cudnowem. — 1794, Bitwa pod Krupczycami.
18. 1660, Zwycięstwo nad Kozakami pod Słobodyszczą.
19. 1019, Bolesław Wielki zdobywa Kijów. — 1649, Bogdan Chmielnicki zaprzysięga wierność Polsce.
20. 1492, Koronacya Jana Albrechta. — 1549, Hołd Książąt pomorskich.
21. 1699, Turcy ustępują z Kamieńca. — 1733, Stanisław Leszczyński zaprzysięga pacta-conventa
22. 1621, Hołd Jerzego-Wilhelma księcia pruskiego.
23. 1648, Klęska pod Piławcami.
24. 1621, Śmierć hetmana J. Chodkiewicza.—1726, Sejm walny w Grodnie.
25. 1383, Oblężenie Brześcia Kujawskiego przez wojska brandeburgskie. — 1697, Koronacya Augusta II.
26. 1617, Ugoda z Tatarami w Buszynie. — 1629, Pokój ze Szwecyą.
27. 1331, Zniesienie Krzyżaków pod Połowcami. — 1533, Urodzenie Stefana Batorego. — 1605, Świetne pod Kirchholmem zwycięstwo nad Szwedami.
28. 1621, Ostateczne pobicie Turków pod Chocimem. — 1751, Traktat z Kozakami w Białéj-Cerkwi.
29. 1432, Narady w Lublinie o połączenie Litwy z Polską.
30. 1658, Przymierze z Danią przeciw Szwedom.

PAŹDZIERNIK.

1. 1110. Pobicie Czechów u Mostów Krzywickich. — 1459, Odparcie Czechów od Wrocławia.
2. 1413, Sejm w Horodle utwierdza zjednoczenie Litwy i Polski. — 1515, Śmierć Barbary żony Zygmunta I.
3. 1609, Pobicie Szwedów pod Rewlem. — 1654, Moskale wchodzą do Smoleńska.
4. 1509, Bitwa z Wołochami na Pokuciu. — 1705, Koronacya Stan. Leszczyńskiego. — 1831, Główny korpus polski wchodzi do Prus.
5. 1461, Urodzenie króla Aleksandra. — 1763, Śmierć króla Augusta III.
6. 1669, Koronacya Michała Wiszniowieckiego. — 1733, August III Sas, królem polskim obrany.— 1788, Otwarcie sejmu czteroletniego w War.
7. 1620, Klęska i śmierć wodza Żółkiewskiego pod Cecorą.
8. 1587, Zygmunt III zaprzysięga pacta-conventa.
9. 1479, Hołd Krzyżaków. — 1683, Zwycięstwo Jana Sobieskiego pod Parkanami.
10. 1366, Pokój z Krzyżakami. — 1794, Klęska pod Maciejowicami; Kościuszko dostaje się do niewoli.
11. 1506, Pogrzeb w Wilnie króla Aleksandra.
12. 1580, Bitwa pod Sabinem.
13. 1767, Wywiezienie biskupów, posłów i senatorów polskich.
14. 1809, Traktat w Wiedniu powiększa księstwo Warszawskie.
15. 1384, Koronacya Królowéj Jadwigi. — 1817, Śmierć Tad. Kościuszki.
16. 1667, Traktat z Tatarami. — 1820, Uroczysty obchód sypania Mogiły Kościuszki pod Krakowem.
17. 1672, Tatarzy występują przeciw Moskwie za Polskę. — 1676, Pokój z Turkami pod Żurawnem.
18. 1523, Urodzenie Anny Jagiellonki. 1528, Litwa obiera swoim Wielkim Księciem Zygmunta Augusta Królewicza Polskiego.
19. 1813, Książe Józef Poniatowski ginie w bitwie pod Lipskiem.
20. 1664, Zdobyćie Stawiszcza w wojnie z Kozakami.
21. 1578, Bitwy pod Gawą i pod Kiesią.
22. 1603, Wyparcie Tatarów z Multan.
23. 1172. Śmierć Bolesława Kędzierzawego.
24. 1492, Klęska od Wołochów pod Bukowiną.
25. 1139, Śmierć Bolesława Krzywoustego. — 1792, Targowiczanie zakładają Rząd w Grodnie.
26. 1706, Bitwa ze Szwedami pod Kaliszem.
27. 1430, Śmierć Witolda Wielkiego Księcia Litewskiego. — 1667, Uroczysty wjazd posłów polskich do Moskwy. — 1773, Oświadczenie sejmowe przeciwko rozbiorowi Polski.
28. 1420, Sejm w Warce ogłasza statut Jagiełły. — 1561, Hołd księcia Kurlandzkiego.
29. 1424, Urodzenie Władysława Warneńczyka. — 1611, Żółkiewski przedstawia wziętych do niewoli carów sejmowi polsk. w Warszawie.
30. 1657. Traktąt Bydgoski.
31. 1432, Nadanie praw wolności Ormianom w Polsce. — 1564, Hussytom przyznana wolność ich wyznania w Polsce.

LISTOPAD.

1. 1733, Posłowie Augusta III podpisują wybór jego na króla. — 1769, Bitwa pod Lanckoroną.
2. 1794, Oblężenie Pragi.
3. 1657, Jan Kazimierz król polski umawia się o tron z posłami moskiewskiemi. — 1771, Porwanie króla Stanisława Poniatowskiego.
4. 1648, Kozacy oblegają Zamość.
5. 1370, Śmierć Kazimierza Wielkiego. — 1617, Wyprawa Władysława IV do Moskwy.
6. 1450, Kazimierz Jagiellończyk godzi poróżnione stany.
7. 1612. Polacy opuszczają Moskwę. — 1806, Dąbrowski wchodzi do Poznania.
8. 1412, Spiż włączony do Polski. — 1632, Wład. IV ogłoszony królem.
9. 1674, Bitwa z Turkami pod Chocimem.
10. 1674, Śmierć króla Michała Wiśniowieckiego.
11. 1227, Leszek Biały zabity w Gąsawie. — 1441, Władysław III ginie pod Warną.
12. 1304, Krzyżacy w skutek ugody zajmują ziemię Michałowską.
13. 1383, Sejm w Radomiu obiera Jadwigę królową polską. — 1550, Koronacya Barbary Radziwiłłówny.
14. 1658, Stefan Czarniecki wchodzi do Szlezwigu.
15. 1620, Zamach Piekarskiego na Zygmunta III.
16. 1611, Hołd Jana Zygmunta księcia pruskiego. — 1846, Rzeczpospolita Krakowska wcielona do Austryi.
17. 1380, Koronacya Ludwika króla polskiego i węgierskiego. — 1558 Śmierć królowéj Bony. — 1756, Śmierć Maryi Józefy żony Augusta III.
18. 1370. Pogrzeb Kazimierza Wielkiego. — 1655, Szwedzi oblegają Częstochowę.
19. 1655, Ksiądz Kordecki broni Częstochowy przeciwko Szwedom. — 1738, Stanisław Leszczyński obejmuje rządy księstw Lotaryngii i Baru we Francyi.
20. 1648, Jan Kazimierz obrany królem. — 1807, Fryderyk August wjeżdża do Warszawy.
21. 1645, Umowy z dyssydentami w Toruniu.
22. 1430, Władysław Jagiełło przez Świdrygiełłę uwięziony.
23. 1609, Ślub Măryny Mniszchówny z Dymitrem.
24. 1766, Prawa sejmowe w sprawie różnowierców.
25. 1764, Koronacya Stanisława Poniatowskiego. — 1795, Tenże Stanisław Poniatowski składa koronę.
26. 1715, Konfederacya Tarnogrodzka.
27. 1583, Przyłączenie Inflant do Polski. — 1633, Poselstwo i uroczysty wjazd Jerzego Ossolińskiego do Rzymu.
28. 1025, Śmierć Bolesława Wielkiego. — 1058, Śmierć Kazimierza I.
29. 1480, Śmierć Długosza sławnego dziejopisarza. — 1501, Wjazd Aleks. Jagiellończyka na koron. do Krak. — 1831, Powst. w Warszawie.
30. 1808, Polacy w Hiszpanii zdobywają Samosierrę.

GRUDZIEŃ.

1. 1306, Władysław Łokietek od całego narodu królem uznany.
2. 1413, Połączony sejm Polski i Litwy w Horodle.
3. 1830, Moskale opuszczają Królestwo kongresowe.
4. 1783, Pożegnanie Kościuszki z Wasyngtonem.
5. 1830, Chłopicki dyktatorem.
6. 1517, Zaślubienie Zygmunta I z Boną.
7. 1516, Bitwa z Tatarami pod Międzyborzem.
8. 1506, Zygmunt I ogłoszony królem.
9. 1733, August III wyjeżdża z Drezna do Polski.
10. 1812, Napoleon wchodzi do Warszawy.
11. 1287, Mongoły najeżdżają Polskę.
12. 1586, Śmierć Stefana Batorego.
13. 1575, Stefan Batory ogłoszony królem.
14. 1283, Śmierć Ludgardy żony Przemysława.
15. 1653, Tatarzy pod Zwańcem na stronę Polską przechodzą.
16. 1644, Pożar w salinach w Wieliczce, który trwał rok cały. — 1658, Polacy biją Szwedów na wyspie Alsen. — 1672, Smierć Jana Kazimierza.
17. 1830, Otwarcie Sejmu w Warszawie.
18. 1528, Sejm walny w Piotrkowie.
19. 1806, Napoleon w Warszawie.
20. 1830, Manifest Sejmu Polskiego.
21. 1658, Bitwa ze Szwedami pod Gołdyngą.
22. 1701, Sejm nadzwyczajny w Warszawie.
23. 1287, Tatarzy odparci od Krakowa.
24. 1815, Nadanie konstytucyi Polsce kongresowéj.
25. 1287, Tatarzy zabierają i pędzą w niewolę 20 tysięcy dziewic polskich.
26. 1655, Szwedzi odparci od Częstochowy.
27. 1499, Zatwierdzenie połączenia Polski i Litwy w Krakowie.
28. 1587, Koronacya Zygmunta III.
29. 1590, Wielki Sejm w Warszawie. — 1655, Konfederacya Tyszowiecka.
30. 1643, Traktat handlowy przyznany Kurlandyi.
31. 1692, Sejm walny w Grodnie.

WYKAZ ALFABETYCZNY
ŚWIĄT i ŚWIĘTYCH
na rok 1880
z wyrażeniem dnia i miesiąca.

A.

Abdona 30 lipca.
Achilla 7 listopada.
Adama 24 grudnia.
Adolfa bisk. 17 czerwcą.
Adryana męcz. 8 wrześ.
Agapita męcz. 18 sierp.
Agaty p. męcz. 5 lutego.
Agnieszki p. m. 21 stycz.
Agnieszki polic. 20 kwiet.
Agrypiny 23 czerwca.
Albina biskupa 1 marca.
Albertonii 31 stycznia.
Aleksandra 12 grudnia.
Aleksandra m. 26 sierp.
Aleksandra m. 9 lutego.
Aleksandra bisk. 27 lut.
Aleksego wyzn. 17 lipca.
Aleksego 12 grudnia.
Alfonsa 2 sierpnia.
Alfreda 3 lipca.
Almacha m. 1 stycznia.
Alojzego wyzn. 21 czerw.
Ama 13 września.
Ambrożego b. 7 grudnia.
Amalii panny 10 lipca.
Anastazego m. 22 styczn.
Anastazego p. 27 kwiet.
Anastazego b. w. 17 sierp.
Anastazyi panny 28 lut.
Anatolego bisk. 3 lipca.
Anatalii 9 lipca.
Andrzeja z Kors. 4 lut.
Andrzeja Boboli, 21 lut.
Andrzeja w. 16 lipca
Andrzeja ap. 30 listop.
Andrzeja z Aw. w. 10 list.
Anny mat. NMP. 26 lip.
Anieli panny 31 maja.
Anioła wyzn. 13 paźdz
Aniołów Stróż. 2 paźdz.
Antonia 19 kwietnia.
Antoniego op. 17 stycz.
Antoniego Pad. 13 czer.
Antoniego bisk. 1 marca.
Antuzy 27 sierpnia.
Anzelma bisk. 21 kwiet.
Apolinarego bisk. 23 lip.
Apolonii p. męcz. 9 lut.
Apoloniusza m. 18 kwiet.
Apoloniusza 7 lipca.
Arety 1 października.
Arkadyusza m. 12 stycz.
Atanazego bisk. 2 maja.
Augustyna b. 28 sierpn.
Aurelii p. 25 września.
Aureliana 5 listopada.
Aureliusza 13 września.
Awita męczen. 5 lipca.

B.

Baltazara kr. 6 stycznia.
Balbiny panny 31 marca.
Barbary panny m. 4 grud.
Barnaby apost. 11 czerw.
Bartłomieja ap. 24 sierp.
Bazylego bisk. 14 czerw.
Beatryxy panny 11 maja.
Beaty panny 8 marca.
Benedykta op. 21 marca.
Benedykty 8 październ.
Benigny panny 19 sierp.
Benona bisk. 17 czerwca.
Bernarda op. 20 sierp.
Bernarda Sen. 20 maja.
Berty p. 17 lip. i 1 wrześ.
Bibianny męcz. 2 grudn.
Błażeja b. m. 3 lutego.
Bonawentury 14 lipca.
Bonifacego m. 14 maja.
Bożego Ciała 27 maja
Bożego Narodz. 25 grud.
Bronisławy 1 września.
Brunona wyzn. 6 paźdz.
Brygidy panny 1 lutego.
Brygidy wdowy 8 paźdz.

C.

Cecylii p. męcz. 22 list.
Celestyna pap. 6 kwiet.
Cezarego m. 27 sierpnia.
Cherubina 20 lutego.
Cypryana m. 26 wrześn.
Cyryla m. 9 lip. i 3 sierp.
Cyryaka 16 marca i 8 sier.
Czesława 20 lipca.
Czterdziestu m. 10 mar.
Czterech b. Kor. m. 8 list.

D.

Dafrozy 4 stycznia.
Damazego pap. 11 grud.
Damiana m. 27 września.
Daniela m. 3 stycznia.
Daniela proroka 21 lipca.
Dawida króla 30 grudn.
Dezyderyusza b. 23 maja.
Domicyana bisk. 9 sierp.
Domiceli panny 7 maja.
Dominika wyz. 4 sierp.

Dominiki panny 6 lipca.
Donatylli panny 8 lipca.
Doroty panny m. 6 lut.
262 śś. męcz. 25 marca.
Dydaka 13 listopada.
Dyonizego b. 8 kwietn.
Dyonizego Areop. 9 paź.
Dzień zaduszny 2 listop.

E.

Edmunda bisk. 16 listop,
Edwarda kr. m. 18 marca.
Edwarda kr. wyz. 13 paź.
Eleonory panny 21 lut.
Eligiusza bisk. 1 grudn.
Elżbiety kr. wdowy 8 lip.
Elżbiety p. m. 5 listopada.
Elżbiety kr. 19 listop.
Emeryka królew. 5 list.
Emiliana 5 stycz. i 8 sier.
Emilii 30 czerwca.
Emilii 24 listopada.
Epifaniusza b. 7 kwietn.
Erazma bisk. 2 czerwca.
Estery królowej 7 lipca.
Eufemii panny 20 marca.
Eufemii męcz. 3 września
Eufrozyny panny 11 lut.
Eugeniusza 2 cz. i 18 lip.
Eustachego op. 29 marca.
Eustachiusza m. 20 wrz.
Euwalda męcz. 3 paźdz.
Euzebiusza m. 14 sierp.
Euzebiusza bisk. 16 grud.
Ewarysta pap. 26 paźdz.
Ewy 24 grudnia.
Ezechiela pror. 10 kwiet.

F.

Fabiana m. 20 stycznia.
Faustyna m. 15 lutego.
Feby 3 września.
Felicyana m. 9 czerwca.
Feliksa papieża 30 maja.
Feliksa kapuc. 18 maja.
Feliksa Noli 14 stycznia.
Feliksa męcz. 30 sierpn.
Feliksa 5 listopada.
Feliksa Walez. 20 listop.
Ferdynanda w. 19 stycz.
Fidelisa męcz. 24 kwietn.
Filipa apostoła 1 maja.
Filipa Nereusza 26 maja.
Filipa 13 wrz. i 22 paźdz.
Filomeny 5 lipca.
Filonelli 11 października
Firmana bisk. 18 sierpn.
Flawiana męcz. 4 czerw.
Flawii panny 5 paździer.
Florencyi panny 5 czerw.
Florentego wyz. 23 lut.
Florentyny 23 lutego.
Florentyna b. 17 paźdz.
Floryana męcz. 4 maja.
Fortunata męcz. 27 lut.
Franciszka Bor. 10 paźd.
Franciszka Sal. 29 stycz.
Franciszka z Pauli 2 kw.
Franciszka Seraf. 4 paźd.
Franciszka Ksaw. w. 3 gr.
Franciszki Rz. w. 9 mar.
Frumencyusza 27 paźdz.
Fryderyka op. 5 marca.

G.

Gabryela arch. 18 marca.
Gawła op. 16 październ.
Gaudentego bł. 12 lutego.
Genowefy panny 3 stycz.
Gerarda bisk. 24 wrześn.
Germana 30 październ.
Gertrudy panny 17 marc.
Gertrudy 15 listopada.
Gerwazego m. 19 czerw.
Gorgoniusza m. 9 wrześ.
Gotarda biskupa 5 maja.
Gotfryda wyzn. 13 stycz.
Grobu Chryst. 11 kwiet.
Grzegorza pap. 12 marca.
Grzegorza Naz. b. 9 maja

H.

Heleny ces. wd. 2 marca.
Heleny królowej 21 maja.
Heleny m 31 lipca.
Henryka b. m. 19 styczn.
Henryka wyz. ces 15 lipc.
Herkulana 7 listopada.
Hiacynty p. 30 stycznia.
Hieronima d. K. 30 wrz.
Higiniusza p. 11 stycz.
Hilarego męcz. 13 maja.
Hilarego bisk. w. 14 styc.
Hipolita 11 lutego.
Hipolita męcz. 13 sierp.
Homobona 13 listopada.
Honoraty p. 12 stycznia.
Huberta bis. 3 listopada.
Hugona 1 kwietnia.

I.

Idziego op. 1 września.
Ignacego bis. m. 1 lutego.
Ignacego Lojoli w. 31 lip.
Imienia Jezus 18 styczn.
Imienia NMP. 12 wrześ.
Innocentego p. 28 lipca.
Ireneusza męcz. 15 grud.
Ireny 18 września.
Iwona wyz. 19 maja.
Iwona 27 października.
Izabelli panny 15 marca.
Izabelli królow. 15 lipca.
Izajasza proroka 6 lipca.
Izydora bisk. 4 kwietnia.
Izydora roln. w. 10 maja.

J.

Jacka męcz. 11 wrześn.
Jacka wyzn. 22 sierpnia.
Jadwigi wd. 15 paździer.
Jakóba apostoła 1 maja.
Jakóba z Tr. 1 czerwca.
Jakóba apost. 25 lipca.
Jana dobrego 10 lipca.
Jana jałmużn. 23 styczn.
Jana pusteln. 27 marca.
Jana Złot. b. w. 27 stycz.
Jana z Matty w. 8 lutego.
Jana Bożego 8 marca..
Jana w oleju ap. 6 maja.
Jana Nep. k. m. 16 maja.
Jana pap. męcz. 27 maja.
Jana Chrzcic. 24 czerw.
Jana męczen. 26 czerw.
Jana Gwalberta 12 lipca.
Jana Kapist. 23 paźdz.
Jana Kantego 24 paźdz.
Jana Dukli 11 lipca.
Jana od Krzyża 24 list.
Jana apost. ew. 27 grud.
Januaryusza m. 19 wrz.
Jerzego m. 24 kwietnia.
Joachima 5 września.
Joanny wdowy 24 maja.
Joanny Frem. w. 21 sier.
Joanny wdowy 16 czer.
Jowity męcz. 15 lutego.
Józefa Obl. M. 19 marca.
Józefa Kalas. wyz. 4 lip.
Józefa z Kope. 18 wrześ.

Józefata Kunc. 12 listop.
Judy Tadeusza ap.28 paź.
Jukunda 27 lip. i 14 sierp.
Juliana 7 stycznia.
Juliana męcz. 13 lutego.
Julianny p. 15 lut. i 19 cz.
Julianny Kornel. 6 kwiet.
Julii męcz. 16 kwietnia.
Julii panny 22 maja.
Julii 1 października.
Juliusza pap. 12 kwiet.
Justyna męcz. 13 kwiet.
Justyny 26 wrz. i 7 paź.
Justyny panny 16 czerw.
Juwencyusza m. 1 czerw.

K.

Kaja męcz. 22 kwietnia.
Kajetana wyzn. 7 sierp.
Kaliksta pap. m. 14 paźd
Kamila wyzn. 21 lipca.
Kandyda m. 4 wrz. i 3 paź.
Karola W. ces. 28 stycz.
Karola Borom. 4 listop.
Karoliny panny 5 lipca.
Kaspra król. 6 stycznia.
Kasyana 20 lipca.
Kastyldy 15 kwietnia.
Katarzyny k. szw. 23 mar.
Katarzyny Sen. 30 kwiet.
Katarzyny p. m. 25 list.
Katedry ś. Piotra w Rzymie 18 stycznia.
Katedry ś. Piotra w Antyochii 22 lutego.
Kazimierza królew. pol. 4 marca.
Klary p. m. 12 sierpnia.
Klemensa p. m. 23 list.
Kleofasa męcz. 23 wrześ.
Kleta męcz. 26 kwietnia.
Klotyldy kr. fr. 3 czerw.
Kolety panny 6 marca.
Kolomana 13 październ.
Konstancyi 19 września.
Konstancyi p. 18 lutego.
Konstantego w. 11 marca
Konrada wyz. 19 lutego.
Konrada bisk. 26 listop.
Korduli panny 22 paźdz.
Korony cierniow. 13 lut.
Korneli p. m. 31 marca.
Kryspina męcz. 19 listop.
Kryspina i Kryspianina 25 październka.
Kryspiny męcz. 5 grudn.
Krystyny pan. 13 marca i 24 lipca.
Krzysztofa męcz. 25 lip.
Kunegundy wd. c. 3 mar.
Kunegundy kr. pol. 25 lip.
Kwiryna męcz. 30 marca.

L. Ł.

Leokadyi panny 9 grud.
Leona papieża 20 lutego.
Leona pap. wyz. 11 kwiet.
Leona pap. 28 czerwca.
Leonarda 28 lutego.
Leonarda op. wyz. 15 list.
Leonarda męcz. 9 lipca.
Leoncyi 15 marca.
Leopolda wyz. 15 listop.
Lidyi 3 sierpnia.
Lucyna męcz. 7 stycznia.
Lucyny męcz. 30 czerw.
Lucyusza męcz. 24 lut.
Ludgiera bis. 26 marca.
Ludolfa bisk. 29 marca.
Ludmiły p. m. 16 wrześ.
Lucylla męcz. 29 lipca.
Lucyli p. m. 31 październ.
Ludwika kr. fr. 25 sierp.
Ludwiki 31 stycznia.
Ludwiny panny 15 kwiet.
Łazarza bisk. 17 grud.
Łazarza malarza 29 lut.
Łucyi pan. m. 13 grud.
Łukasza ewan. 18 paźd.

M.

Macieja apost. 24 lutego.
Magdaleny 28 m. i 22 lip.
Makarego 2 stycznia.
Makarego męcz. 19 lut.
Makarego bis. w. 10 mar.
Malachiasza b. 3 wrześ.
Maxa 17 sierpnia.
Maksyma 8 stycznia.
Maksyma bisk. 29 maja.
Maksymy pan. 16 paźdz.
Maksymiliana bis. 12 paź.
Małgorzaty Kort. 22 lut.
Małgorzaty panny męcz. 10 czerwca i 13 lipca.
Małgorzaty panny król. szwedz. 10 październ.
Mansweta bisk. 3 wrześ. i 28 listopada.
Marcela 30 października.
Marcela pap. 16 stycznia.
Marcela męcz. 26 kwiet. i 4 września.
Marcelina m. 18 czerwca.
Marcelina bisk. 11 listop.
Marcyanny p. m. 9 stycz.
Maryi Egipc. 9 kwietnia.
Marka Ewan. 25 kwietn.
Marka z Rzym. 18 czerw.
Marka 22 października.
Marty gospod. 29 lipca.
Martynina 2 stycznia.
Martyny pan. 30 stycz.
Martyny 8 lutego.
Mateusza ap. 21 wrześn.
Matyldy 26 stycz. i 10 kw.
Matyldy król. 14 marca.
Maurycego b. 22 wrześ.
Medarda bis. w. 8 czerw.
Michała arch. 29 wrześ.
Mikołaja z Tolen. 10 wrz.
Mikołaja bisk. 6 grudnia.
Młodzianków męczennik. 28 grudnia.
Modesta 15 czerwca.
Modesta męcz. 12 lutego.

N.

Narcyza bis. wyz. 29 paź.
Narodz. Chr. P. 25 grud.
Narodz. NMP. 8 wrześn.
Nawrócenia ś. Pawła ap. 25 stycznia.
NMP. Anielsk. 2 sierpn.
NMP. Bolesn. 19 wrześ.
NMP. od wyzwol. więź. 24 września.
NMP. Loret. 10 grudn.
NMP. Łaskaw. 25 maja.
NMP. Pociesz. 14 sierp.
NMP. Różańc. 5 paźdz.
NMP. SNżnej 5 sierp.
MP. Szkapl. 16 lipca.
Nawiedz. NMP. 2 lipca.
Nemezyusza m. 19 grud.
Nereusza męcz. 12 maja.
Niepok. pocz. NMP. 8 gr.
Nikazego bis. 14 grudn.
Nikodema męcz. 1 czerw.
Nikodema 15 września.
Norberta op. 6 czerwca.

O.

Oczekiwania pł. NMP. 18 grudnia.
Oczyszczenia NMP. 2 lut.
Ofiarowan. NMP. 21 list.
Oktawiana męcz. 22 mar.
Olimpii 18 grudnia.
Onufrego wyz. 12 czerw.
Opieki ś. Józefa 18 kwiet.
Opieki NMP. 14 listopad.
Ottona biskupa 2 lipca.
Ottona opata 18 listop.
Otylii panny m. 13 grud.

P.

Pankracego męczennika 3 kwietnia i 12 maja.
Paschalisa wyz. 17 maja.
Paschalona 27 lipca.
Patrycyusza b. 17 marca.
Paulina bisk 22 czerwca.
Pauli wdowy 26 styczn.
Pauli p. m. 10 sierpnia.
Pawła 11 grudnia.
Pawła męcz. 26 czerwca.
Pawła apost. 29 czerwca.
Pawła ap. nawrócenie 25 stycznia.
Pawła 1 pustel. 15 stycz.
Pelagii panny 11 lipca i 8 października.
Peregryna 28 lipca.
Petroneli 31 maja.
Pięciu pustelników pols. 12 listopada.
Pięciu Ran Chr. 5 mar.
Piętnaś. Fraanc. 17 wrz.
Piotraz Noląski 31 stycz.
Piotra męcz. 26 kwietnia.
Piotra Celestyna 19 maja.
Piotra apost. 29 czerwca.
Piotra w okow. 1 sierp.
Piotra z Alkant. 19 paźd.
Piusa V. papieża 5 maja.
Placyda 5 października.
Placydy m. 11 październ.
Podwyż. ś. Krzyż. 14 wrz.
Polikarpa bis. 26 styczn.
Popielec 11 lutego.
Porfirego męcz. 16 lut.
Prospera bisk. 25 czerw.
Prota męcz. 11 września.
Protazego 19 czerwca.
Przemien. Pańs. 6 sierp.
Przeniesienie św. Wojciecha 20 października
Przeniesienia św. Stanisława 27 września.

R.

Rafaela archan. 25 paźd.
Rajmunda wyz. 31 sierp.
Reginy pan. 20 czerwca.
Reginy p. m. 7 września.
Remigiusza bis. 1 paźd.
Roberta b. w. 7 czerwca.
Rocha wyzn. 16 sierpnia.
Romana opata 28 lutego.
Romany panny 23 lut.
Romualda op. wyz. 7 lut.
Rozalii panny 4 wrześn.
Rozesłania apost. 15 lip.
Róży panny 30 sierpnia.
Rudolfa b. m. 17 kwiet.
Rufa 27 sierpnia.
Rufina m. 30 lip. i 18 list.
Ruperta bisk. 27 marca
Rustyka męcz. 26 paźdz.
Ryszarda bis. wyz. 3 kw.

S.

Sabina bisk. 17 lutego.
Sabiny 20 stycz. i 29 sier.
Sabby opata 5 grudnia.
Salomei kr. pol. 17 listop.
Saturnina męcz. 29 list.
Scholastyki p. 10 lutego.
Scięcie ś. J. Chrz. 29 sier.
Sebalda wyzn. 19 sierpn.
Sekundy 30 lipca.
Serafii 3 września.
Serafiny panny 29 lipca.
Serapiona 14 listopada.
Serca Jezus 4 czerwca.
Sergiusza 24 lutego.
Serwacego m. 13 maja.
Sewera męcz. 22 paźdz.
Seweryna op. 8 stycznia.
Sebastyana m. 20 stycz.
Siedmiu boleści N. M. P. 20 marca.
Siedmiu br. śpiąc. 10 lip.
Sofroniusza 11 marca.
Sotera męcz. 22 kwietn.
Stanisława b. m. 8 maja.
Stanisława Kost. 14 list.
Stefana kr. węg. 2 wrz.
Stolicy ś. Piotra w Antyochii 22 lutego.
Syxtusa pap. 28 marca.
Sylwana 5 listopada.
Sylwestra pap. 31 grud.
Sylwestra wyz. 20 listop.
Symforyana m. 22 sierp.
Szczepana męcz. 26 grud.
Szymona z Lipn. 18 lip.
Szymona pr. 8 paździer.
Szymona apost. 28 paźd.
Szymona ze Słup. 5 stycz.

T.

Tacyana dyak. m. 16 mar.
Tadeusza apost. 28 paźd.
Tekli pan m. 23 wrześ.
Telesfora pap. m. 5 stycz.
Teobalda op. wyz. 1 lip.
Teodora bisk. 26 marca.
Teodora męcz. 9 listop.
Teodora 28 wrz. i 29 paź.
Teodory 13 mar. i 1 kwie.
Teodozyi panny 29 maja.
Teodozyi panny męczen. 20 marca i 2 kwietn.
Teodozyusza 25 paźdz.
Teofila bisk. 27 kwietn. i 23 lipca.
Teofila męcz. 20 grudn.
Teofila 2 października.
Teresy panny 15 paźdz.
Tobiasza 12 wrz. i 2 list.
Tomasza z Akw. 7 mar.
Tomasza apost. 21 grud.
Tomasza bisk. 29 grud.
Trójcy świętej 23 maja.
Trzech Króli 6 stycznia.
Tyburcego m. 14 kwiet.
Tymoteusza b. m. 24 st.
Tymoteusza m. 22 sierp.
Tytusa męcz. 4 stycznia.

U.

Urbana pap. 25 maja.
Urszuli panny 21 paźdz.

W.

Wacława kr. m. 28 wrz.
Walentego b. m. 14 lut.
Walerego 28 stycznia.
Waleryana b. w. 27 list.
Waleryana 15 września.

Waleryana m. 14 kwiet. i 12 września.
Waleryi panny 9 grudn.
Wawrzyńca m. 10 sierp.
Wawrzyńca bis. 5 wrześ.
Wernera 19 kwietnia.
Weroniki pan. 13 stycz. i 4 lutego.
Wieczerza P. 25 marca.
Wielkiejnocy 28 marca.
Wiktora m. 26 lutego.
Wiktoryna 26 lutego i 5 września.
Wiktoryi p. m. 23 grud.
Wilhelma 25 czerwca.
Wilhelma bis. 10 stycz.
Wilhelma op. 6 kwietn.
Wincentego Kadł. bisk. 10 października.
Wincentego m. 22 stycz.
Wincentego Cudot. 5 kw.
Wincentego Apaulo 19 li.
Wita 15 czerwca.
Witalisa męcz. 28 kwiet.
Władysława króla węg. 27 czerwca.
Władysława 25 września.
Włóczni Chr. 20 lutego.
Wniebowst. Pańs. 6 maja.
Wniebowst. NMP. 15 sier.
Wojciecha arc. 23 kwiet.
Wszystkich śś. 1 listop.

Z

Zacharyasza 14 marca.
Zacharyasza proroka 6 września.
Zacharyasza bis. 23 sier.
Zaślubienia NMP. 23 st.
Zefiryna męcz. 26 sier.
Zenobii panny 30 paźdz.
Zenona żołnierza męcz. 22 grudnia i 9 lipca.
Zesłania Ducha świętego 16 maja.
Zmartwychwstania Pań. 28 marca.
Znalezienie św. Krzyża 3 maja.
Znalezienie ś. Szczepana 3 sierpnia.
Zofii i jéj 3 cór. 15 maja.
Zuzanny p. m. 11 sierp.
Zwiastowanie Najś. M. P. 5 kwietnia.
Zygmunta króla 2 maja.
Zygfryda bisk. 25 lutego.

Jarmarki uprzywilejowane*)
w kr. Galicyi, w W. księstwie Krakowskiém i ks. Bukowińskiém.

A.

Alwernia, powiat Chrzanowski, 15 Stycznia, 26 Lutego, 19 Marca, 24 Kwiet., 16 Maja, 24 Czer., 18 Lipca, 16 Sierp., 24 Wrześ., 21 Paź., 23 List., 23 Gr.

Andrychów, pow. Wadowicki, 12 jarmarków, ośm w miesiącach: Styczniu, Lutym, Kwiet, Maju, Lipcu, Wrześ., Paźd. i Listop., w pierwszy wtorek po 15tym i 19 Czerw., 24 Czerw., 24 Sierpnia i 24 Grudnia. Co wtorek targ tygodniowy, a w razie święta w następnym dniu.

B.

Baranów, powiat Tarnobrzeski, co wtorek targ tygodniowy.

Bełz, pow. Sokalski, 9 i 31 Stycz, 17 Marca, 28 Kwiet., 24 Czerw., 2 Lip., 1 Sierpnia, 13 Paźdz., 26 Listop. 12 Grud. W poniedziałki i piątki targi.

Biała, m. powiat., w trzeci poniedz. po śś. Trzech Królach, w drugi poniedz. po ś. Janie Nepomucenie, w pierwszy poniedziałek po ś. Jakóbie Apostole, w pierwszy poniedziałek po śś. Szymonie i Judzie, każdy z tych jarmarków trwa dni trzy. Co wtorek i sobotę targi na trzodę chlewną; co czwartek na bydło rzeźne.

Biécz, pow. Gorlicki, 12 jarmarków w dnie poniedz.: po 1 i 25 Stycznia 24 Lut., 24 Marca, 20 Kwiet., 25 Maja, 29 Czerw., 10 Sierp., 15 Wrześ. 17 Październ., 4 Listopada, 6 Grudnia. Co poniedziałek targ tygodniowy.

Bobowa, powiat Grybowski, co czwartek targ tygodniowy.

Bochnia, m. powiat., 2 Stycz. w poniedz. po niedz. mięsopust., po 3 niedz. postu na konie i bydło (trwa aż do piątku tego samego tygodnia), potem jarmark we czwartek każdego tygodnia aż do piątku po Wniebowst. Pańs., w piątek po Bożém Ciele, 24 i 30 Czerw., 22 Lip., 10 Sierp., w poniedz. po Podwyższ. św. Krzyża, w poniedz. po Różań, 11 i 25 Listop. Jeżeli który z tych jarmarków przypadnie na sob., niedz. lub dzień świąteczny, odkłada się na następny poniedz. lub dzień powszedni. Co czwartek targ tygodniowy.

Bolechów, powiat Doliniański, 18 Stycznia, 5 Maja, 11 Lipca i 26 Wrześ. Co poniedziałek targ tygodniowy.

Brody, m. pow., 18 Styc., 5 Maja, 26 Sierp. targ na wełnę przez dni ośm i 30 Paź.

Brzesko, m. powiatowe, co trzeci wtorek jarmarki na bydło, konie, nierogaciznę, len, nabiał; co wtorek targ tygodniowy.

Brzeżany, m. powiat. ma cztery jarmarki większe: 13 Stycznia, n. st. w ruskie środopoście; we wtorek po Zielonych świętach ruskich, 1 Sierpnia. Sześć jarmarków mniejszych: 3 Lutego, 21 Maja, 3 Września, 15 Paźdz. 20 Listopada i 18 Grudnia. Co poniedziałek i piątek targ tygodniowy.

Brzostek, powiat Pilzneński, co dni 14 we wtorek targi.

---

*) Gdy uregulowanie przez Rząd jarmarków ukończonem nie zostało, z trudnością postaraliśmy się o daty w powyższym wykazie, bo z wielu miast do których się odnosiliśmy, mianowicie do pp. Burmistrzów z uprzejmą prożbą o dostarczenie dat odbywających się jarmarków, dotąd żadnych sprostowań nie otrzymaliśmy. Dla tego też umieszczamy je na końcu tak jak podane były w latach poprzednich.

Brzozów, m. powiat., 6 Stycz., 6 Lut., 16 Marca, 23 Kwietnia, 26 Maja, 29 Czerw., 22 Lipca, 24 Sierpnia, 14 Września, 4 Października, 1 Listop. 4 Grudnia. Co poniedziałek targ tygodniowy.
Buczacz, pow. Kołomyjski, 18 Stycznia, 14 Lutego, 29 Marca, 6 Kwietnia, 5 Maja, 2 i 22 Czerwca, 13 Sierpnia, 7 Września, 13 Października, 11 Listopada i 12 Grudnia. Co czwartek targ tygodniowy.

C.

Chrzanów, m. powiat., w poniedz. po Trzech Królach, po Matce Boskiéj Gromnicznéj, 12 Marca, 1 Maja, 24 Czerw., 15 Sierp., 25 Lipca, 10 i 28 Października, 11 Listopada i 6 Grudnia Co czwartek targ tygodniowy.
Ciężkowice, powiat Grybowski, co poniedziałek targ tygodniowy, w razie święta w dzień następny.
Czernichów, pow. Krakowski, 12 jarmarków, w poniedziałki po Trzech Królach, N. M. P. Gromnicznéj, ś. Józefie, ś. Wojciechu, Wniebowst. P., ś. Trójcy, ś. Jakóbie, ś. Bartłomieju, ś. Mateuszu, śś Szymonie i Judzie, ś. Katarzynie, ś. Tomaszu.
Czortków, m. powiat., 2 Lutego, 21 Marca, 21 Maja, 11 Lipca. 27 Sierpnia, 7 Listopada i 21 Grudnia. Co czwartek targ tygodniowy.

D.

Dębica, pow. Pilzneński, 2 Stycz., 2 Lut., 25 Kwiet., w dniu Bożego Ciała, ś. Małgorzaty, 24 Sierpnia, 15 Października, 4 Grudnia
Dembowiec, pow. Jasielski, 11 Stycz., 24 Lut., 19 Marca, 5 Kwiet. 3 Maja, we wtorek po Zielonych Świętach, 24 Czerw., 4 i 24 Sierp., 14 Wrześ., 4 Paździer., 11 i 25 Listop. Co poniedziałek targ tygodniowy.
Dobczyce, powiat Wielicki, w każdą pierwszą środę miesiąca jarmark; w każdą zaś trzecią środę miesiąca targ tygodniowy.
Drohobycz, miasto powiat. Co poniedziałek targ tygodniowy.

G.

Gorlice, m. powiat., ma 12 jarmarków we wtorki: po śś. Trzech Królach, ś. Macieju, niedzieli Kwietniéj, śś. Filipie i Jakóbie, Wniebowstąpieniu Pańskiém, ś. Janie Chrzcicielu, ś. Maryi Magdalenie, Wniebowzięciu N. M. P., Narodzeniu N. M. P., ś. Franciszku Seraf., ś. Marcinie, po trzeciéj niedzieli Adwentu; co wtorek targ tygodniowy.
Gródek, w pow. Gródeckim, w dniu gr. ob. święto Błahowiszczenie, 6 Kwiet., w następny dzień po Bożém Ciele i 14 Września.

H.

Halicz, powiat Stanisławowski, 7 Stycznia, 5 Kwiet., 5 Lipca i 12 Paździer. co piątek targ tygodniowy.
Horodenka, m. powiat., (według starego stylu): 1 Stycz., 2 Lut., w drugi poniedziałek postu, 25 Marca, 23 Kwiet., we Wniebowstąpienie Pańskie, 29 Czerwca, 15 Sierpnia, 16 Października. Co wtorek i piątek targ tygod.

J.

Jarosław, m. powiat., ma cztery jarmarki po ośm dni trwające: 10 Stycz., 10 Marca, 13 Czerw. i 2 Wrześ. Co poniedz. i piątek targi tygodniowe.
Jasło, miasto powiatowe, 6 Stycznia, 3 Lutego, 23 Kwietnia, 21 Września, 1 i 30 Listopada. Co piątek targ tygodniowy.
Jaworów, m. powiat., 5 Maja, 1 Sierpnia, 26 Października i 12 Grudnia (według starego stylu). Co poniedziałek i piątek targi tygodniowe.

Jeleń, powiat Chrzanowski, w dzień po Nowym Roku, w poniedziałek po niedzieli Starozap., 19 Marca, 3 Maja, 3 Czerwca, w poniedz. po ś. Janie Chrzcicielu, 25 Lipca, w drugi poniedz. po ś. Wawrzyńcu M., 14 Wrześ., w poniedziałek po św. Franciszku Serafinie, w poniedziałek po WW. ś., w poniedziałek po św. Mikołaju biskupie.

Jordanów, pow. Myślenicki, ma 26 jarmarków rocznie, w dni poniedziałkowe co dni 14; w razie przypadającego na ten dzień święta, jarmark odbywa się w dniu następnym.

K.

Kałusz, m. powiat., 10 jarmarków po 2 dni trwających: 18 Stycz., 11 Lut., 13 Marca, 20 Kwiet., 16 Maja, 6 Czerw., 20 Lip., 28 Wrześ., 18 Listop., i 20 Grudnia; dwa zaś jarmarki po 5 dni trwające, 20 Sierp. i 28 Wrześ. Co piątek targ tygodniowy.

Kamionka Strumiłowa, m. powiat., 2 Stycz., 21 Marca, 7 Kwietnia, 24 Czerw., 11 Lip., 28 Sierp., 15 Paź. i 21 Listop. Co piątek targ tygod.

Kęty, 16 jarmarków w poniedziałki przed ś. Agnieszką, Wielkanocą, ś. Janem Kantym, i 4go tygodnia postu. Następne zaś w poniedziałki po Oczyszczeniu N. M. P., po Zapustach, Znaleź. ś. Krzyża. Wniebowstąpieniu Pańsk., Bożém Ciele, ś. Małgorzacie, Maryi Anielskiéj, Wniebowz. N. M. P., Podwysz. ś. Krzyża, ś. Janie Kantym, ś. Katarzynie, ś. Poczęciu N. M. P.

Kołaczyce, powiat Jasielski, co drugi poniedziałek jarmark.

Kolbuszowa, miasto powiatowe, co wtorek targ tygodniowy.

Kołomyja, m. powiat., na Wniebowstąpienie P. (według gr. kat. obrz.), 6 Lut., 24 Kwiet., 15 Czerw., 3 Sierpnia, 13 Września, 30 Października, 18 Grudnia (według nowego stylu).

Komarno, powiat Rudki, w poniedziałek po ś. Trójcy, w poniedziałek po śś. Szymonie i Judzie. W poniedziałek i piątek targi tygodniowe.

Kraków, (stolica W. Ks. Krakowskiego) począwszy od r. 1856 ma jarmarków 14-dniowych: a) na wiosnę na ś. Wojciecha, t. j. dnia 23 Kwietnia i w jesieni na ś. Michała 29 Września, b) jarmarków 5-dniowych na bydło i konie 2 do roku; w poniedziałek po 4téj niedzieli Postu i w jesieni 1 Października. Co wtorek i piątek targ tygodniowy.

Krosno, m. powiatowe, w poniedziałki: po Nowym Roku, Białéj niedzieli, ś. Trójcy, ś. Ignacym Lojoli (31 Lipca), śś. Szymonie i Judzie (28 Paź.)

Krzeszowice, (W. Ks. Krak.) co poniedziałek targ tygodniowy.

L.

Lanckorona, pow. Wadowicki, 21 Stycznia, 8 Maja, 24 Czerwca, 4 Wrześ. Targi co drugi poniedziałek.

Leżajsk, pow. Łańcucki, 4 Październ., 6 Grud. Co wtorek i piątek targi tyg.

Limanowa, m. powiat., jarmark co 3ci poniedziałek i 14 Stycz., 4 i 25 Lut., 18 Marca, 8 i 29 Kwiet., 20 Maja, 10 Czerw., 1 i 22 Lip., 12 Sierpnia, 2 i 23 Września, 14 Października, 4 i 25 Listopada, 16 Grudnia.

Lipnica murowana, pow. Bocheński, co trzeci poniedziałek jarmark.

Lisko, miasto powiatowe, co wtorek targ tygodniowy.

Liszki, pow. Krak., ma 12 jarmark., zawsze w pierwszy poniedz. każdego mies.

Lubaczów, pow. Cieszanowski, 21 Marca, 21 Maja, 29 Czerwca, 8 Sierp., 20 Września i 18 Grudnia. Co wtorek i piątek targ tygodniowy.

Lwów, m. stołeczne królestwa Galicyi, ma trzy jarmarki: ś. Jerzego od 4 Maja przez 4 tygodnie, ś. Agneszki od 1 Czerwca przez dwa tygodnie, N. Maryi P. Śnieżnéj od 13 Października przez 2 tygodnie, co poniedziałek, środa i piątek targi.

Ł.

Łańcut, m. powiat., 7 Stycz., 2 Lut., 15 Marca, 16 Maja, 13 Czew., 13 i 26 Lip., 24 Sierp., 10 Paździer., 11 i 30 Listop; w razie przypadającego na te dnie święta, jarmark odkłada się na dzień następny. Co wtorek i piątek targi.

M.

Majdan, m. powiat., co poniedziałek targi na bydło i konie.

Maków, pow. Myślenicki, 27 Sierp., 17 Września i w trzeci wtorek.

Mikołajów, pow. Żydaczowski, 13 Stycznia, 18 Sierpnia i 20 Września. Co wtorek targ tygodniowy.

Myślenice, m. powiatowe, ma cztery jarmarki: w poniedz. po śś. Trzech Królach, we wtorek po Zielonych Świętach, w poniedziałek po ś. Jakóbie, po Bożém Narodzeniu. Co drugi poniedziałek targi.

N.

Niepołomice, pow. Bocheński, 7 Stycz., w poniedziałek po niedzieli zapustnéj, po niedzieli Kwietniéj, 8 Maja, w poniedziałek po ś. Trójcy, 24 Czerwca, 26 Lipca, 24 Września, 4 Listopada.

Nadworna, m. powiat., 6 Stycz., (Wedoszcze), 5 Maja, (na Jury), 11 Lipca, (Piotra i Pawła), 13 Paździer. (Pokrowy). Co poniedz. i czwartek targ tyg.

Niżankowice, pow. Przemyski, według starego stylu: 16 Stycznia, 1 Marca, 2 Czerwca, 26 Września, 6 Grudnia. Co środę targ tygodniowy.

Nowa Góra, pow. Chrzanowski, w poniedziałek po ś. Agneszcze, Znalezieniu ś. Krzyża, ś. Michale, ś. Tomaszu Apostole.

Nowy Sącz, miasto powiat., co wtorek i piątek targ tygodniowy.

Nowy Targ, miasto powiatowe, jarmarki począwszy od 7 Stycznia co dni 14cie w poniedziałki; co sobota targ tygodniowy.

O.

Oświęcim, pow. Bialski, w każdy pierwszy i drugi czwartek miesiąca jarmark, w razie święta w dzień poprzedni, t. j. we środę. Co czwartek targi tygodniowe, oraz na woły opasowe, stepowe i trzodę chlewną.

P.

Paczołtowice, pow Chrzanowski, ma co drugi wtorek walne jarmarki.

Pilzno, miasto powiatowe, co poniedziałek targ tygodniowy.

Piwniczna, pow. Staro-Sandecki, 2 Stycz., w poniedz. po niedzieli środopostnéj, we wtorek po Zielonych świętach, 25 Lipca i 24 Sierpnia. Co dwa tygodnie we środę po jarmarku Staro-Sądeckim targ.

Podgórze przy Krakowie, ma 12 jarmarków, w czwartą środę każdego miesiąca; w razie święta we środę, jarmark odkłada się na dzień następny. Co wtorek i piątek targi tygodniowe; co niedz. targ na obuwie do g. 9 rano.

Poremba Wielka, powiat Limanowski, w miejscu „Niedźwiedź“ zwanem, odbywają się jarmarki dwutygodniowe co środa.

Przemyśl, m. powiat., według obrządku greckiego 13 Stycz., 6 Kwietnia, 6 Lipca, każdy z tych jarmark. trwa dni 8. Co poniedz. i piątek targ tyg.

Przeworsk, pow. Łańcucki, 2 Stycz., 19 Marca, 1 Maja, 25 Lipca, 3 Paź. 19 Listopada. Co poniedziałek, środę i piątek targi tygodniowe.

R.

Rabka, pow. Myślenicki, co dni 14 w dnie poniedziałkowe targi.

Radomyśl, przy Dembicy, co czwartek targ na konie, bydło i trzodę.

Rohatyn, m. pow., 9 Stycz., 3 Lut., 26 Lip., 1 Paźdz. W środy i piątki targi.

Ropczyce, m. pow., 7 Stycznia, w pierwszy poniedz. po Wstępnéj środzie dawny jarmark na konie trwa 5 dni., w poniedz. po Przewodniéj niedzieli, po Zielonych świętach we wtorek, 22 Lipca, 14 Września, 28 Października, 9 Grudnia. W poniedziałki i piątki targi tygodniowe.
Rudki, m. powiat., 2 Lipca, 15 Sierpnia i 8 Września.
Rzeszów, m. powiat., 19 Marca 1 dzień, 23 Kwiet. na konie 14 dni, w poniedz. po ś. Trójcy, 22 Lipca po 1 dniu, 21 Wrześ. na konie 14 dni, 2 Listop. i 21 Grudnia po jednym dniu. Co 2 wtorek i piątek targi tygod.

S.

Sądowa Wisznia, pow. Mościski, 1 Stycz., w drugi dzień Zielonych Świąt, obrz. gr. kat., 26 Lipca i 27 Września. w każdą środę targ tygodniowy.
Sanok, m. powiatowe, we wtorek przed Zielonemi Świętami, i Poniedziałek przed Bożém Narodzeniem. Co piątek targ tygodniowy.
Skawina, pow. Wielicki, 2 Stycznia, 9 Kwietnia, 1 Sierpnia i 4 Października. Co czwartek targ tygodniowy.
Sokal, m. powiat., 18 Stycz., 23 Kwiet., 12 Lipca, 4 Paździer. i 20 Listop; targi główne: w środopoście ruskie, 8 Września, 2 Listopada, 12 i 18 Grudnia. Co piątek targ tygodniowy.
Sokołów, pow. Kolbuszowski, 7 Stycz., 3 Lut., 4 i 26 Marca, 23 Kwietnia, na Zielone Świątki, 30 Czerw., 16 i 25 Lip., 24 Sierp., 14 Wrześ., 18 Paź., 11 Listopada i 9 Grudnia. Co środę targ tygodniowy.
Stanisławów, m. powiat. 15 Lut., 29 Marca, w piątek po Święcie Bożego Ciała, 14 Wrześ. i 4 Grud.; targi roczne: 14 Maja i 6 Sierp.; co czwartek targ tygodniowy.
Staremiasto, m. powiatowe, 12 Marca, 24 Czerwca przez dni 12 na płótno, 10 Września i 12 Grudnia. Co wtorek targ tygodniowy.
Stary Sącz, m. powiat., począwszy od dnia 9 Stycznia b. r. co dwa tygodnie w każdą środę jarmark, w razie przypadającego na ten dzień święta, jarmark odbywa się dnia następnego t. j. we czwartek.
Strzyżów, pow. Rzeszowski, ma 12 jarmarków: w poniedziałek po Trzech Królach 1 dzień, 8 Lutego 3 dni, w poniedziałek zapustny, środopostny, po Wielkiejnocy po 1 dniu, 8 Maja 3 dni, 25 Lipca 1 dzień, 14 Sierp. 3 dni, 8 Września, 21 Października, 6 Listopada po 1 dniu, 25 Listopada 3 dni. Co poniedziałek targ tygodniowy.
Sucha, pow. Żywiecki, co dwa tygodnie we wtorki, jarmarki na konie, bydło, trzodę, owce i t. p., oraz na sprzęty gospodarcze i rolnicze, różne wyroby i artykuły do codziennych potrzeb.
Szczerzec, powiat Lwowski, 2 Stycznia w pierwszy dzień po Zielonych świętach, 20 Lipca i 30 Września. Co czwartek targ tygodniowy.
Szczucin nad Wisłą, powiat Dąbrowski, 6 Lutego, 4 Maja, na śś. Trójcę, 23 Lipca, 15 Października i 4 Grudnia. Co środę targ.
Szczurowa, powiat Brzeski, co trzeci czwartek wielkie targi na bydło i wszelkie produkta.

T.

Tarnopol, m. powiat., 2 Stycz., 14 Lut., w środopoście obrządku greckokatolickiego, w poniedziałek po Wielkiejnocy obrz. gr. kat., 24 Czerwca, 26 Lipca (główny jarmark na konie), 18 Sierpnia, 26 Września i 20 Listopada. Co środę targ tygodniowy.
Tarnów, m. powiat., w pierwszy poniedziałek w miesiącu Styczniu, 3 Lut., 19 Marca po dni 8; w drugi poniedziałek m. Kwietnia, Maja, Czerwca, przez 1 dzień; 22 Lipca, w drugiponied. m. Sierp., 14 Wrześ. po 8 dni; w drugi poniedziałek m. Października, Listopada i Grudnia po 1 dniu. Co wtorek i piątek targ tygodniowy.

Trembowla, m. powiat., dnia 8 i 16 Lipca. Co wtorek targ tygodniowy

Tuchów, pow. Tarnowski, co dni 14 w dnie wtorkowe targ., pierwszy. 8 Stycz

U.

Uście-Solne, pow. Bocheński, 23 Kwiet., 24 Czerw., 24 Sierp. i 1 Paźdz. Co trzy tygodnie w poniedziałki targi na bydło i t. d., w razie święta, targ odbywa się w dzień następny, t. j. we wtorek.

W.

Wadowice, m. powiat., w pierwszy czwartek każdego miesiąca, w razie święta w następujący czwartek. Co czwartek targ tygodniowy w razie święta w dniu następnym, t. j. w piątek.

Wieliczka, m. powiat., jarmarki odbywają się co czwarty poniedziałek, w razie przypadającego w tym dniu święta, w następny dzień. Co czwartek targ tygodniowy, w razie święta w dzień następny.

Willamowice, pow. Bialski, w pierwszą środę każdego miesiąca, w razie święta, jarmark odkłada się na drugą środę miesiąca. Targi tygodniowe co środa, w razie święta o dzień wcześniéj, t. j. we wtorek.

Z.

Zaleszczyki, miasto powiatowe, 4 Stycznia, 4 Marca, 4 Maja, 10 Lipca 4 Października i 4 Grudnia. Co piątek targ tygodniowy.

Zator, pow. Wadowicki, w dnie poniedziałkowe; w Styczniu po ś. Agneszce, we wstępny tydzień postu, po Kwietniéj niedzieli, w Kwietniu po ś. Wojciechu, w Maju przed Zielonemi Świętami, w Czerwcu po ś. Janie Chrzcicielu, w Lipcu po ś. Jakóbie, w Sierpniu po ś. Bartłomieju, we Wrześniu po ś. Mateuszu, w Październiku po niedzieli Różańcowéj, w Listopadzie po ś. Marcinie, w Grud. po ś. Łucyi. Co poniedziałek targ tygodniowy.

Załoście, m. powiatowe, ma 14 jarmarków: 14 Stycz., 2 Lut., 24 Marca, 12 Kwiet., 12 Maja, 24 Czerw., 14 Lip., 6, 9 i 13 Sierp., 10 Września, 13 Paździer., 8 Listop., 4, 14 i 21 Grud. Co poniedziałek i piątek targi.

Zbaraż, m. powiat., po pierwszym tygodniu Wielkiego postu według obrz. gr. kat., 23 Kwiet., 6 Lipca, 13 Września, 30 Października i 18 Grudnia. Co poniedziałek i piątek targi tygodniowe.

Złoczów, m. powiat., 19 Stycz., 1 Lutego, 1 Kwietnia, 7 Maja, 9 Czerwca, 1 Sierpnia, 10 Września i 7 List. Co poniedziałek, środę i piątek targi.

Żydaczów, m. pow., stale 18 Stycznia, 10 Września i 8 Grudnia według nowego kalendarza. Co środę targ tygodniowy.

Żywiec, m. powiat., w Styczniu: w poniedziałek po śś. Trzech Królach, po Nawróceniu ś. Pawła; w Marcu w poniedz. po ś. Macieju; we wtorek przed Wielkanocą; w Maju w poniedziałek po Wniebowstąpieniu Pańskiém, w Lipcu w poniedziałek po śś. Piotrze i Pawle; 24 Sierpnia, we Wrześniu w poniedziałek po ś. Michale, w Listopadzie po ś. Marcinie. Co środę targ tygodniowy, w razie święta w dniu następnym.

Dodatek jarmarków, które nie zostały sprawdzone.

Babice pow. Przemyski, 6 Stycznia, 4 Maja, 24 Sierpnia i 29 Września.
Biały kamień, pow. Złoczowski, 2 Stycznia, 2 Lutego, 1 Marca, 2 Kwietnia, 15 Maja, 29 Lipca, 14 Września, 25 Listopada, 6 Grudnia.
Biercza, miasto powiatowe, 2 Stycznia, 29 Czerwca, 4 Października.
Bochorodczany, miasto powiatowe, jarmarki na bydło, podług star. kal. 14 Stycznia, 14 Marca, 7 Lipca, 8 Listopada.
Bojana na Bukowinie. Jarmarki na bydło, podług star. kalend. 8 dnia po Wniebowst. Pań., 27 Czerw., 25 Lipca, 14 Wrześ., 21 Październ., 21 List.
Busk, powiat Kamionka, (podług star. kal): 7 Stycznia, w poniedz. po niedzieli Zapustnéj, (Serkeska), w dzień następujący po ś. Teodorze, we środę w środku świąt Wielkiejnocy, w dzień po Zwiastowaniu P, M., 9 Maja, 13 i 30 Czerwca, 6 Sierpnia, 1 i 18 Października, 7 Grudnia
Chodorów, pow. Bóbrczański, 14 Stycz., 5 Maja, 12 Lipca, 12 Paź. przez 2 tyg.
Czchów, powiat Brzeski, jarmarki co trzeci wtorek.
Czerniowce, miasto na Bukowinie, 12 Lipca przez dni 14, 12 Listop. przez 8 d
Czortków, miasto powiat. 2 Lutego, 21 Marca, 12 Maja, 11 Lipca, 27 Sierpnia, 7 Listopada, 20 Grudnia.
Dąbrowa, pow. Dąbrowa, na Zielone św., 14 Lipca, 29 Wrześ. na konie.
Delatyn, powiat Nadworna, 2 jarmarki na wełnę i na owce. Na Wniebo. NMP. obrz. rus. i na św. Michał obrz. rusk.
Dobromil, powiat Birecki, 29 Stycznia star. stylu, w dzień po Wniebowst. obrz. rusk. 11 Czerwca star. stylu, 26 Lipca przez 4 tygodnie, 29 Września przez 2 tygodnie.
Dolina, m. pow. 14 Lutego, 12 Maja, 6 Lipca, 1 Sierp., 13 Paź., 21 Grud.
Droginia, pow. Myślenicki, 14 Lutego, 23 Kwietnia i 16 Lipca.
Dukla, pow. Krosno, 7 Stycz., 25 Lut., 19 Marca, na Wniebowstąpienie P., na Boże Ciało, 24 Czerw., 22 Lipca, 29 Sierpnia, 21 Listop. i 21 Grud.
Dunajec Czarny, powiat Nowy Targ, jarmark na płótna, w ostatn. poniedz. zapustny, wponied. w Wielkim tygodniu, w poniedz. po Wniebowzięciu Maryi P., 2 Listopada, w poniedz. ostatniego tygodnia Adwentu.
Dunajów, pow. Przemyślany, 2 Stycz. now. stylu, w poniedz. po przewodniéj niedzieli obrz. rusk., 24 Czerwca now. stylu, 18 Październ. star. stylu.
Frysztak, pow. Jasielski, ma w każdy drugi czwartek walne jarmarki na bydło.
Głogów, pow. Rzeszowski, 2 i 21 Stycznia, 24 Lut., 12 Marca, 8 Maja, 24 Czerw., 22 Lipca, 6 Sierp., 9 i 30 Wrześn., 15 Paź., 16 Listop., 6 Grud.
Grodzisko, powiat Łańcucki, 6 Stycznia, 2 Lutego, 3 i 19 Marca, 3 i 20 Maja, 29 Czerwca, 14 Września, 1 Listopada, 4 Grudnia.
Grybów, m. powiat., 21 Stycz., 4 Marca, w poniedz. Środopostny, we wtorek po Wielkiejnocy, 3 Maja, we wtorek po Zielonych Świątkach, w poniedz. po św. Janie Chrz., 26 Lipca, w poniedziałek po św. Wawrzyńcu, w poniedziałek po Narodzeniu Maryi Panny, 21 Września, 17 Grudnia.
Haczów, pow. Brzozowa, 29 Wrześ., 12 Listop., każdéj soboty targ tygodn.

Husiatyn, miasto powiatowe, 24 Czerwca, 2 Września.

Jaćmierz, powiat Sanocki, 12 Marca, 8 Maja, 24 Czerwca, każdy trwa przez 3 dni i bywają szczególnie woły tuczne sprzedawane

Jagielnica, powiat Czortkowski, 8 i 28 Stycznia, 14 i 20 Lutego, w środę Środopostną obrz. rusk., 20 Marca, w pierwszy poniedz. po Wielkiejnocy, 6 Kwietnia, 6 Lipca, 30 Października, 13 Listopada, 18 Grudnia.

Janów, powiat Gródecki (podług star. kalend.), 2 Stycznia, 17 Maja, 8 Listopada. Każdy trwa po 8 dni.

Jawornik, pow. Rzeszowski, 2 Stycz., 24 Lut., na tydzień przed Wielkanocą, 1 Maja, 24 Czerwca, 21 Września, 28 Października, 30 Listopada.

Jaworów, m. powiatowe, 6 Maja, 1 Sierpnia, 20 Października, 12 Grudnia.

Jedlicze, pow. Krośniański, 25 Lut., 20 Kwiet., 18 Czerw., 9 Sierp., 29 Wrześ.

Kalwarya, pow. Wadowicki, 25 Stycznia, 4 Maja, 17 Sierpnia, 19 Listop.

Kańczuga, powiat Łańcucki, 6 Stycznia, 2 Lutego, 25 Kwietnia, 29 Czerwca, 22 Lipca, 15 Sierpnia, 29 Września, 4 Listopada, 4 Grudnia.

Korczyn, pow. Krośniański, 3 Kwiet., 15 Czerwca, 30 Sierpnia, 1 Grudn.

Korolówka, pow. Zaleszczyki, 29 Stycz., we środę Środop. obrz. rusk., na Wniebowstąp. obrz. rusk., 24 Czerw., 8 Sierp., 30 Wrześ., 19 List., 18 Grud.

Kossów, miasto powiatowe, podług starego stylu, we czwartek 15 Sierpnia, pierwszego tygodnia w Wielkim poście przez 2 dni, na Wniebowstąpienie, 1 Października przez 2 dni

Kołaczyce, powiat Jasielski, 1 Maja, 19 Sierpnia. Ma oprócz tego jarmarki co drugi poniedziałek

Krościenko, powiat Nowy-Targ, we wtorek po Zielonych Świątkach, 26 Czerwca, 30 Września, 1 Listopada.

Kułaczkowce, pow. Kołomyjski, 9 Stycz., 15 Lut., 6 Marca, 19 Kwietnia, 24 Maja, 6 Czerwca, 18 i 27 Sierpnia, 6 Września, 12, 21 i 29 Grudnia.

Kuty, powiat Kosowski, 30 Stycznia, 22 Maja, 26 Września, 13 Listopada. Każdy trwa przez 4 dni.

Lanckorona, powiat Wadowicki, w poniedziałek po Trzech Królach, 21 Stycznia, 4 Marca, 7 Maja, we wtorek po Zielonych Świątkach, w poniedziałek po śś. Trójcy, na św. Wojciecha, 24 Czerwca, 25 Lipca.

Lubomierz czyli Lubowa, powiat Limanowa, 2 Stycznia na ś. Grzegorza, 12 Marca, 8 Września.

Łącko, powiat Nowy Sądec. Co trzeci poniedziałek, jeżeli na ten dzień nie przypadnie święto.

Łukowice, powiat Limanowski, 3 Lutego, 4 Maja, 15 i 30 Września, 1 Grudnia, po niedzieli *Misericordia*.

Monasterzyska, pow. Buczacki, 8 Stycz., 14 Lutego, w pierwszy i piąty poniedz. po Wielkiejnocy, we wtorek po Zielonych Świątkach, 20 Czerwca, 30 Lipca, 18 Sierpnia, 13 Września, 26 Października, 7 Listop., 18 Grud.

Meketyńce, pow. Kosowski (jarmarki na bydło) 14 Kwiet. 1 i 14 Maja.

Mielec, miasto powiatowe, a to zawsze we czwartek: po 2 Lutego, po śś. Trójcy, po 15 Sierpnia, po 21 Września, po 11 Listopada.

Milówka, powiat Żywiecki, w pierwszy poniedz. każdego miesiąca, gdyby na ten dzień święto przypadło, jarmark odbywa się we wtorek

Mościska, miasto powiatowe. 25 Lutego, 24 Czerwca główny jarmark na konie, 10 Sierpnia, 1 Listopada główny jarmark na konie. Na tydzień przed temi jarmarkami bywa znaczny handel na płótna i futra.

Muszyna, powiat Nowo Sądec., 2 Stycznia, 3 Lutego, 26 Maja, 22 Lipca, 29 Września, w poniedziałek przed Ofiarowaniem NMP.

Niegowice, powiat Mielecki, 7 Stycznia, 1 Czerwca, 26 Lipca, 21 Paźd.

Niebylec, pow. Rzeszowski, 15 Lutego, 1 Wrześ., 7 Listopada, 2 Grudnia.

Osiek, powiat Jasielski, ma walne jarmarki każdego czwartku na konie, bydło rzeźne i nierogaciznę.
Podbiedź, powiat Wadowicki, 10 Lutego, 27 Kwietnia, 25 Czerwca, 16 Sierpnia, 30 Września, 14 Grudnia.
Podhajce, miasto powiatowe, podług star. kalend. 6 Stycznia, w niedzielę starop., w środopost., w poniedz. po Wielkiejnocy, na Wniebowstąp., 29 Czerwca, 15 Sierpnia, 14 Września, 18 Paźdz., 8 Listopada, 6 Grudnia.
Przemyślany, miasto powiatowe, 1 Stycznia, 14 Lutego, 28 Marca, 29 Maja, 11 Czerwca, 11 Listopada.
Radowce (Radautz) na Bukowinie, 1 Maja, 20 Listopada.
Radymno, pow. Jarosławski, 25 Maja, 20 Sierpnia, 20 Wrześn., 20 Grud.
Rudnik, powiat Nisk, 18 Stycznia, 9 Marca, 5 Kwietnia, 21 Września, 21 Października, 30 Listopada, każdy trwa przez 8 dni.
Rymanów, powiat Sanok, 25 Lipca, 10 Sierpnia, 8 Września, 6 Grudnia, każdy trwa po 5 dni.
Sadogóra na Bukowinie, (jarmarki na bydło) 6 Lutego, we czwartek przed niedz. Kwiet., 1 Sierp, 6 Września, 13 Paździer., 5 i 28 List, 24 Grud.
Sambor, m. pow., 3 Lut., 1 Maja, 21 Wrześ., 30 Listop., każdy po dni 14.
Sędziszów, powiat Rzeszowski, 19 Marca, 23 Kwietnia, na konie 3 Czerwca, 2 Lipca, 11 Września, 2 Listopada, 21 Grudnia.
Skałat, m. powiat, 6 i 10 Stycznia star. kalend., 1 i 23 Kwietnia w pierwszy dzień po Ziel. Świąt. obrz. rusk., 12 Lipca, 21 Września, 8 Paźdz.
Smorzawa, pow. Stryjski (znaczne jarmarki na bydło): w niedz. Staropost, ob. rusk., 31 Maja star. stylu, 24 Czerw, na św. Illije ob. rusk, 15 Lipca, 14 Wrześ., w święto Ussiki ob. rusk., 18 Paźdz, 9 Listopada, 2 Grudnia.
Śniatyń, miasto powiatowe, podług star. kalend. we środę Środop, we wtorek po Zielonych Świątkach, 25 Czerwca, 20 Lipca, 9 Września.
Sołotwina, pow. Bohorodczany, jarmarki na bydło podług star. kal. 2 Lut. ósmego dnia po Wielkiejn., na Wniebowstą, 20 Lipca, 8 Listop, 6 Grud.
Stryj, miasto powiatowe, (podług star. kalend.): w pierw. tygodniu Wielkiego postu w dzień tak zwany Feodorewicza przez 8 dni, w Marcu na ś. Mikołaja przez 3 dni, 15 Sierpnia przez 14 dni, 6 Grudnia przez 8 dni, każdego poniedziałku i czwartku targi.
Tarnobrzeg, m. pow., ma 12 jarmarków w ostatni dzień miesiąca.
Trzebinia, powiat Chrzanowski, w pierwszy poniedziałek po Trzech Królach, w poniedz. po niedzieli Białej, na ś. Wojciecha, na św. Stanisława, na św. Piotra i Pawła, w pierwszy poniedz. po św. Jakóbie, na ś. Bartłomieja, na ś Mateusza, w pierwszy poniedziałek po ś. Szymonie i Judzie, w poniedziałek po ś. Katarzynie, 21 Grudnia.
Turka, miasto powiatowe, 11 Stycznia, 7 Kwietnia, 10 Lipca, 25 Sierpnia, 11 Października, każdy trwa 2 dni.
Tłumacz, miasto powiatowe, 23 Maja, 6 Grudnia.
Tyśmienica, powiat Tłómacz, (jarmarki na bydło i konie): 24 Marca, 30 Kwietnia, 3 Lipca, 27 Września.
Trzciana, powiat Bocheński, w dzień po niedzieli Kwietniej, w dzień św. Małgorzaty, 29 Września i 12 Listopada.
Tyczyn, powiat Rrzeszowski, 2 i 25 Stycznia, 26 Marca, 11 Czerwca, 21 Września i 25 Listopada.
Tylicz, powiat Sandecki, 7 Stycznia, w dzień po niedzieli Kwietniéj, po Zielonych świątkach, 30 Czerwca, 2 Listopada i 30 Grudnia.
Tymbark, powiat Nowy Sącz, w poniedziałek po Bożem Ciele, 25 Lipca, 9 Września, 11 Października.
Ulanów, pow. Nisko, 2 Stycz, 1 Marca, 2 i 23 Kwiet, w dzień Wniebowst. w poniedz. po ś. Trójcy, 29 Lipca, 13 Sierp., 29 Wrześ, 11 List., 4 Grud.

Wiśnicz, powiat Bocheński, 6 Stycznia, 2 Listopada, 21 Grudnia.
Wisznicz na Bukowinie 25 Stycz., 30 Kwiet., 5 Lip., 13 Sierp., 20 Wrześ., 5 List.
Wojnicz, powiat Brzeski, co trzeci poniedziałek jarmark
Zakluczyn, powiat Brzeski co trzeci poniedziałek jarmark.
Zbyszyce, pow. Nowy Sącz, 20 Stycz., 14 Lut., 13 Marca, 25 Kwiet., 16 Maja, 24 Czer., 26 Lip., 24 Sier., 11 Wrześ., 19 Paź., 23 List., 21 Grud.
Żabno, powiat Dąbrowski, ma sześć jarmarków i targi sławne na nierogaciznę, 25 Stycznia, w poniedziałek po 2 niedzieli Wielkanocnéj, w poniedz. po pierwszéj niedzieli po św. Janie Chrzcicielu, 16 Sierpnia, 18 Paździer., w poniedziałek po 3 niedzieli adwentu, targi co drugi poniedziałek.
Żmigród, powiat Krośnieński, 2 Lutego w środku postu, 23 Kwietnia, 24 Czerwca, 25 Lipca, 17 Października, 13 Grudnia.
Żołynia, pow. Łańcucki, w niedzielę Kwietnią w dzień śś. Trójcy, 10 Sierp. 21 Grudnia (trwają po dwa dni), zaś na len, przędzę i płótno, 25 Stycznia, 24 Lutego, 11 Maja, 22 Lipca, 8 i 21 Września, 28 Paźdz. i 25 Listop.
Żółkiew, miasto powiatowe, 19 Stycznia, 8 Maja, 30 Czerwca, 13 Sierpnia, 14 Września, 5 Października, 12 Listopada.
Żurów, powiat Żydaczów, 15 Marca jarmark na konie 8 dni i 7 Kwietnia 6 dni, 11 Czerwca 6 dni, 15 Października na konie 8 dni, 6 Listopada przez 6 tygodni.

Poradnik telegraficzny

W przesyłaniu dępesz telegraficznych, oprócz zwięzłego i jasnego tychże zredagowania, należy zachować następujące przepisy:

1. Depesza w jakimkolwiek języku ma być czytelnie napisana.
2. Adres osoby, do któréj depeszę się posyła, dokładnie podać, jakoteż ulicę i numer mieszkania.
3. Jeżeli miejsce siedziby urzędu telegraficznego nie jest w stołecznem lub ważniejszem mieście, oznaczyć kraj, w którym się znajduje; wiele jest bowiem miejscowości jednakiéj nazwy, lecz w różnych krajach położonych.
4. Oprócz urzędów telegraficznych z nieustającą służbą, to jest: całodzienną i nocną, i całodzienną od 7 rano do 9 wieczór, są urzęda ze służbą od 9 do 12 rano i od 2 do 7 popołudniu; ważnem jest więc dla oddającego depeszę do wymienionéj ostatniéj kategoryi urzędu, ażeby oddając popołudniu, wcześnie to uczynił, albowiem oddawszy przed samą 7, a nawet wcześniéj, taka depesza pozostać musi do drugiego dnia do godziny 9 rano.

Porządek, jaki zachować trzeba przy napisaniu depeszy podług istniejących ustaw:

Najsamprzód: jeżeli oddawca depeszy pragnie opłacić odpowiedź, kolacyonowanie, potwierdzenie wręczenia, rekomendowanie, dalsze przesłanie oddanéj depeszy, (jeżeliby adresata w miejscu przeznaczoném już nie było w chwili nadejścia depeszy) pocztą, posłańcem; te bliższe więc oznaczenia może oddający depeszę wyrazić całemi słowami lub w sposób skrócony przez dwie zgłoski, które się liczą tylko za jedno słowo, i tak:

Odpowiedź zapłacona lub	RP.	Dalsze przesłanie depeszy lub	FS.
Depesza kolacyonowana lub	TC.	Poczta zapłacona lub	PP.
Potwierdzenie wręczenia lub	CR.	Posłaniec zapłacony	XP.
Depesza rekomendowana lub	TR.		

Po takiém oznaczeniu następuje adres, treść depeszy i podpis. Oddający depeszę ma prawo żądać legalizacyi swego podpisu ze strony urzędu telegraficznego, jeśli takowemu nie jest znany, to musi się wprzód wylegitymować.

Umieszczenie podpisów jest dowolnem, może być depesza i bez podpisu.

Napisana w powyższy sposób depesza, zostaje obliczona na wyrazy i ilość tychże daje podstawę do opłaty należytości.

W depeszach europejskich piętnaście, a w pozaeuropejskich dziesięć liter stanowi jedno słowo, wyraz składający się z więcéj jak z piętnastu lub dziesięciu zgłosek, liczy się za dwa słowa.

Liczba z pięciu cyfer stanowi jedno słowo.

Za każdy telegram w państwie austryackiem pomiędzy dwoma stacyami różnych miejscowości, opłaca się stała taksa . . . . 24 ct.
oprócz tego za każde słowo . . . . 2 „

Za każdy telegram pomiędzy dwoma stacyami jednéj miejscowości opłaca się stała taksa . . . . 12 „
oprócz tego za każde słowo . . . . 1 „

Za rekomendowane telegramy opłaca się potrójnie, za kollacionowane półtora razu.

Za telegramy do Bośni i Hercogowiny opłaca się stała taksa 30 „
oprócz tego za każde słowo . . . . 4 „

Za telegramy do Niemiec opłaca się stała taksa . . . . . 24 „
oprócz tego za każde słowo . . . . 6 „

Opłata od depesz pojedyńczych o 20 słowach liczy się:

	zł.	c.
Do Algerii i Tunis przez Szwajcaryą, Francyą i Mars. w sr.	3	80
Do Belgii przez Niemcy . .	2	00
„ Korsyki p. Włochy-Liworno	2	60
„ Danii przez Niemcy . . .	2	20
„ Francyi p. Szwajc. lub Niemcy	2	60
„ Gibraltaru przez Szwajc. Francyę, Hiszpanię i San Roque	4	20
„ Grecyi (stały ląd), p. Turcyę	2	80
„ „ (wyspy), Corfu . .	3	60
„ „ Syra p. Turcyę . .	4	00
„ Wysp: Ithaka, Cefalonia, Zanta, Spezzia, St. Maure, Hydra, przez Turcyę	3	40
„ Tinos, Hythnos, Andros p. Turcyę	3	60
„ Londynu przez Niemcy . .	3	20
„ innych stacyj w Anglii przez Niemcy	3	60
„ Helgoland	2	80
„ Włoch, Lombardyi i Wenecyi	1	20
„ innych miejscowości . . .	1	60
„ Lichtenstein obowiązuje ta sama taryfa co w Austryi.		
„ Luxemburgu przez Niemcy	1	80
Do Malty przez Włochy . .	3	60
„ Monako	2	50
„ Czarnogóry	1	00
„ Niederlanoów p. Niemcy .	1	80
„ Norwegii p. Niemcy, Danią albo Szwecyą	3	00
„ Persyi p. Rosyę i Dioulfę, w srebrze	8	00
„ Portugalii przez Szwajcaryą, Francyę lub Hiszpanię . .	4	00
„ Rumunii . . :	1	20
„ Rosyi: do europejskich stacyj aż do granicy	3	20
„ Rosyi: do Kaukazu (w srebrze)	4	80
„ Rosyi: do Syberyi I Region (w srębrze)	9	20
„ Rosyi: do Syberyi II Region (w srebrze)	15	20
„ Szwecyi przez Niemcy . .	2	80
„ Szwajcaryi	1	20
„ Serbii z austryackich stacyj	1	00
„ Serbii z węgierskich stacyj		80
„ Hiszpanii przez Włochy, albo Szwajcaryę i Francyę . .	3	60
„ Turcyi europejskiéj . . .	2	80
„ Turcyi azyatyc (w srebrze)	4	80

Opłata w srebrze od depesz, których słowa z 10 liter są złożone.

	zł.	c.
Do Australii: Port Derwin, Południowéj Australii, Wiktoryi przez Włochy, Maltę, Suez, Madras, jedno słowo . . .	5 zł.	10 c.
Z Wiktoryi za 10 słów 4 zł. 20 c. za każde dalsze słowo .	— „	42 „
Do Chin i tak: Amoy, Hongkong, Sanghai, przez Włochy, Maltę, Suez, Madras, jedno słowo	4 „	— „
Do Egiptu to jest Aleksandryi i innych miejsc przez Turcyę, El-Arich, za każde słowo	— „	59 „
Do Afryki (Złotę wybrzeże) p Madeirę, S Vincento, 1 słowo	— „	80 „
Do Japonii (Nagasaki) przez Rosyę, Syberyę, Amur 1 słowo	4 „	— „
Do Madeiry, przez Szwajcaryę, Francyę, Hiszpanię	— „	80 „
Do Indyj Wschodnich i wyspy Ceilon p. Turcyę i Fao 1 sł.	2 „	10 „
Do Północnéj Ameryki (Stany Zjednoczone) taksa składa się z opłatą do Londynu, każde słowo licząc po 10 liter 1 sł.	— „	21 „
i z opłatą z Londynu do miejsca oznaczonego, i tak:		
Do Kaliforniі jedno słowo z Londynu	1 „	92 „
Do New Mexiko „ „ „	1 „	92 „
Do Nowego Jorku jedno słowo „	1 „	50 „
Do Waschingtonu „ „ „	1 „	92 „
Do Mexico, taksa 1) do Londynu jak do północnej Ameryki 2) z Londynu za każde 7 literowe słowo .	2 „	92 „
Do Południowej Ameryki przez Szwajceryę, Francyę, Hiszpanię, Portugalię, za każde dziesięcioliterowe słowo	4 „	30 „

Należytość telegraficzną za przekazy pieniężne opłaca się na poczcie.

Wykaz ciągnień losów loteryjnych Państwa Austryackiego w r. 1880.

Dzień i miesiąc ciągnienia	Nr. ciąg.	NAZWISKO LOSU	Wartość nominal. Losu	TRAFNE najwyż.	TRAFNE najniż.
2 Stycznia	49	4% Losy państwa z r. 1854 Serye	262/5	—	—
2 „	31	Como-Rentenscheine	14/7	21.000	14/7
2 „	19	Losy uregulowania Dunaju . . .	100	100.000	100
2 „	19	4% Losy miasta Tryestu . . .	50	10.000	50
2 „	83	Losy kredytowe	100	200.000	200
2 „	19	Losy miasta Wiednia	100	200.000	130
2 „	20	Losy miasta Krakowa	20	35.000	30
3 „	21	Losy miasta Insbruka	20	25.000	30
5 „	20	Losy miasta Salzburga	20	20.000	30
15 „	53	Losy księcia Salm	42	42.000	63
1 Lutego	38	5% Losy państwa z r. 1860 Serye	500	—	—
15 „	26	Losy miasta Stanisławowa . . .	20	8.000	25
1 Marca	70	Losy państwa z r. 1864	100	200.000	200
1 Kwietn.	49	4% Losy państwa z r. 1854 Numera	262/5	105.000	315
1 „	84	Losy kredytowe	100	200.000	200
1 „	30	Losy zakładowe Rudolfa . . .	10	20.000	12
1 „	20	Losy miasta Wiednia	100	200.000	130
15 „	34	Losy prem. węgierskie	100	100.000	132
1 Maja	38	5% Losy państwa z r. 1860 Nra	500	300.000	600
1 „	37	Losy hr. Keglevicha	10/5	10.500	10/5
1 Czerwca	71	Losy państwa z r. 1864	100	200.000	200
1 „	20	$4\frac{1}{2}\%$ Losy miasta Tryestu . .	105	21.000	105
15 „	26	Losy miasta Budy	40	20.000	60
1 Lipca	50	4% Losy państwa z r. 1854 Serye	262/5	—	—
1 „	85	Losy kredytowe	100	200.000	200
1 „	25	Losy żeglugi parowéj na Dunaju	105	52.500	105
1 „	21	Losy miasta Wiednia	100	200.000	130
2 „	21	Losy krakowskie	20	15.000	30
3 „	22	Losy miasta Insbruka	20	10.000	30
5 „	21	Losy miasta Salzburga	20	15.000	30
15 „	54	Losy księcia Salm	42	21.000	63
15 „	61	Losy hrabiego Waldsteina . . .	21	21.000	31/5
30 „	53	Losy księcia Clary	42	26.250	63
1 Sierpnia	39	5% Losy państwa z r. 1860 Serye	500	—	—
16 „	35	Losy prem węgierskie	100	200.000	136
16 „	27	Losy miasta Stanisławowa . . .	20	10.000	25
2 Wrześn.	72	Losy państwa z r. 1864 . . .	100	200.000	200
16 „	34	Losy księcia Palffy	42	42.000	63
1 Paźdz.	51	4% Losy państwa z r. 1854 Nra	262/5	42.000	315
1 „	86	Losy kredytowe	100	200.000	200
1 „	31	Losy zakładowe Rudolfa . . .	10	15.000	12
1 „	22	Losy miasta Wiednia	100	200.000	130
2 Listop.	40	5% Losy państwa z r. 1860 Nra	500	300.000	600
2 Grudnia	73	Losy państwa z r. 1864. . . .	100	200.000	200
2 „	43	Losy księcia Windischgrätza . .	21	21.000	37/8
2 „	37	Losy państwa z r. 1839 Serye .	262/5	—	—
16 „	36	Losy prem. węgierskie	100	150.000	136

OGÓLNE PRZEPISY POCZTOWE

z podaniem wszelkich zmian zaszłych do 1 września 1878.

Taryfa opłaty listów.

Do	Należytość za opłatę: listy za każde	listy cnt.	kor. kar. cnt.	druki za każde	druki cnt.	próbki za każde	próbki cnt.	Należyt. rekom.	Za recep. zwrot.	Należ. ekspres.	Za nieopłacone listy za każde	centów
Belgii	15 gr.	10	5	50 gr.	3	50 gr.	3	10	10	15	15 gr.	20
Danii i Islandyi .	„	10	5	„	3	50 „	3	10	10	15	15 „	20
Niemiec z Alzacyą i Lotaryngią, Helgoland i Luxemburg	do 15 gr. nad 15 —250	5 10	2	do 50 g. „ 250 „ „ 500 „ „ 1 kil.	2 5 10 15	bez różnicy do 250 gr.	5	10	10	15	do 15 gr. do 250 gr.	10 15
Francyi z Algierem	15 gr.	10	5	50 gr.	3	50 „	3	21	—	—	15 „	20
Gibraltar p. Niemcy	15 „	10	5	50 „	3	50 „	3	10	10	—	15 „	20
Grecyi i wysp Jońskich: Corfu, Cefalonia, Zante . .	15 gr.	10	5	50 gr.	3	50 gr.	3	10	10	—	15 gr.	20
Wielkiej Brytanii i Irlandyi	15 „	10	5	50 „	3	50 „	3	10	10	—	15 „	20
Włoch	15 „	10	5	50 „	3	50 „	3	10	10	—	15 „	20
Montenegro . . .	15 „	7	4	50 „	2	50 „	2	10	10	15	15 „	14
Niderlandyi . . .	15 „	10	5	50 „	3	50 „	3	10	10	15	15 „	20
Norwegii	15 „	10	5	50 „	3	50 „	3	10	10	—	15 „	20
Portugalii	15 „	10	5	50 „	3	50 „	3	10	10	—	15 „	20
Rumunii (Mołdawii i Wołoszczyzny) .	15 „	10	5	50 „	3	50 „	3	10	10	15	15 „	20
Rosyi z Polską . .	15 „	10	5	50 „	3	50 „	3	10	10	—	15 „	20
Szwajcaryi . . .	15 „	10	5	50 „	3	50 „	3	10	10	15	15 „	20
Serbii (z Węgier) . (z Austryi .	15 „	5 7	2 4	50 „ 50 „	2	50 „ 50 „	2	10	10	15	15 „	10 14
Hiszpanii	15 „	10	5	50 „	3	50 „	3	10	10	—	15 „	20
Turcyi europ. przez Tryest, Belgrad, Orsowę	15 „	10	5	50 „	3	50 „	3	10	10	—	15 „	20

Do wszystkich tych krajów mogą być listy, korespondencyjne kartki, druki, próbki towarów rekomendowane. Do Francyi zaś tylko listy i kartki korespondencyjne.

Adresy. Wszystkie listy powinny być opatrzone jak najdokładniejszym adresem, mianowicie: imię i nazwisko, miejsce, ostatnią pocztę — do większych zaś miast ulicę i Nr. domu. Na listach wysyłanych za granicę, dodać należy prowincyę. Napisu *franco* skrobać, odmieniać i przekreślać nie wolno.

Listy zwyczajne. Pod formą listu nie wolno wysyłać cięższéj paczki nad 15 łutów celnych. (250 gr.).

Za listy, które w miejscu doręczone bywają opłaca się: do 15 gr. 3 cnt. od 15 do 250 gr. 6 cnt. Zaś nieopłacone odbiorca opłaca 6 cent. do 15 gr.; 9 centów do 250 gr.

Listy post. rest. mogą zalegać przy urzędach pocztowych przez 3 mies. adresowane mogą być nietylko pod imieniem i nazwiskiem, lecz także pod rozmaitemi znakami, cyframi, literami i t. d., natenczas adresant powinien się sam zgłosić po odbiór tychże, jednakowoż listy pod znakami, literami, liczbami *rekomendowane* być nie mogą.

Karty korespondencyjne po 2 cnt. mogą być przesyłane do wszystkich krajów monarchii austryackiej, Prus i Niemiec — karty te można wysyłać za granicę z dolepieniem odpowiedniej należytości. (Patrz taryfę opłat od listów do zagranicznych krajów). Karty korespondencyjne mogą być rekomendowane jak inne listy za opłatą 10 c. za rekomendacyą lub przylepieniem marki 10 centowej.

Jeżeli oddawca po upływie pewnego czasu nie otrzymał odpowiedzi, natenczas ma prawo przy urzędzie oddawczym zrobić zapytanie (reklamacyę) za opłatą 10 c. Jeżeli zaś był dołączony recepis zwrotny, natenczas reklamacya nie podlega żadnéj opłacie; jeżeli pokaże się, że list zaginął, wtenczas ma prawo żądać wynagrodzenia 20 złr.

Na listach rekomendowanych nie można kłaść żadnej wartości, za granicę muszą być pieczętowane jedną lub dwoma pieczątkami — w kraju zaś mogą być tylko zalepiane. Listy rekomendowane do Prus i Niemiec mogą być posyłane na koszt adresanta. Przy listach rekomendowanych zaleca się także na odwrotnej stronie listu, podać imię i nazwisko oddawcy— (w razie jeżeli taki list zwrócony zostanie, by mógł być oddawcy doręczonym).

Marki i koperty. Marki pocztowe znajdują się po 2, 3, 5, 10, 15, 25 i 50 centów. Przylepiać je należy na górnym krańcu listu, przy prawym narożniku. Koperty są po $3^1/_2$, $5^1/_2$, $10^1/_2$, $15^1/_2$, i $25^1/_2$ centów. Koperta zepsuta, lecz nieprzestęplowana, może być wymienioną w każdym urzędzie pocztowym za dopłatą 1 centa. Wyrzynane marki stęplowe i marki z kopert i przylepiane na listach lub frachtach, nie mają żadnego znaczenia i wartości.

Za listy wysyłane z Galicyi, Bukowiny i dawnego obwodu Cieszyńskiego na Szlązk, do Radziwiłłowa ruskiego, Husiatyna, Nowosielicy, Granicy, Michałowic, Tarnogrodu i Tomaszowa, płaci się od 15 gr. 10 centów, niefrankowane 20 centów.

Listy pilne. Jeżeli oddawca życzy sobie, ażeby list natychmiast po odejściu do miejsca przeznaczenia był doręczonym, winien dopisać na kopercie po lewej stronie u dołu *„doręczyć zaraz przez umyślnego posłańca"* (expressa). Za to dopłaca się 15 centów, jeśli adresant mieszka w miejscu, gdzie się znajduje urząd pocztowy. Za każdą milę odległości od urzędu pocztowego płaci się posłańcowi 50 centów, zawsze jednak adresant jest odpowiedzialny za uiszczenie przypadającéj kwoty. Na kopercie można i godzinę oznaczyć, o której list musi być koniecznie wręczony. — Należytość uiszcza się przylepieniem marek odpowiedniej wartości, a zaś przy pieniężnych gotówką 20 ct., powyżej do 75 złr. 30 ct. Kwoty te za granicą będą w markach pruskich lub frankach, u nas zaś monetą austr. obliczone i wypłacane podług dziennego kursu.

Kwoty przekazane tak w kraju jak i za granicą muszą być w przeciągu 14 dni podniesione, w przeciwnym razie wypłata nie nastąpi, lecz oddawcy przekazaną zostanie.

Przekazy telegraficzne za granicę nie istnieją.

Przekazy pocztowe mogą być także po nadejściu poczty przez umyślnego posłańca (Expressa) doręczone, lecz tylko w takim razie, jeżeli na przekazie stoi wyraźnie *per Express*. Należytość za doręczenie w miejscu wynosi 15 ct. Jeżeli zaś adresant mieszka w oddaleniu, natenczas doręczenie i to za każdą milę opłaca się 50 ct.

Przesyłki z deklarowaną wartością. List frachtowy ma być nabyty w urzędzie pocztowym za 6 ct., który już jest marką stęplową 5 cnt. opatrzony, i taki list ma być opatrzony tą samą pieczęcią co i paczka. Rubryki muszą być jak najdokładniéj wypełnione. Jeżeli list frachtowy kupiony w urzędzie pocztowym zostanie zepsuty, a marka stemplowa nie jest przestęplowaną, wtedy może być za dodaniem 1 cnt. wymieniony na nowy. Na przesyłkach pieniężnych muszą być wyraźne pieczątki, w żaden sposób nie mogą być pieczętowane czémś takiém, coby litery nie zawierało. Na liście frachtowym oprócz adresu wymienić, co przesyłka zawiera, z dodatkiem w czem jest zapakowaną (np. w skrzyni, beczułce, koszu, pakiecie i t. d.), dalej znak frachtowy i wartość. *Znak* ten ma być z dużych czytelnych głosek, lub jakiegoś narysowanego godła Posyłając zwierzynę, rzeczy tłuste i t. p. robi się znak na deszczułce lub skórze do przedmiotów wysyłanych przymocowanéj. Oznaczenie wartości winno być podane rzetelnie

Wyłączone od przesyłania przedmioty. Przedmioty zagrażające niebezpieczeństwem wyłączone są od przesyłania, mianowicie: ciała zapalające się łatwo przez tarcie, przystęp powietrza lub uciśnienie; nadto rzeczy łatwo zapalne i płynne, gryzące. Tu należy proch strzelniczy. nitrogliceryna, fosfor, bawełna strzelnicza, srebro piorunujące, zapałki, papier strzelający, eter, nafta, fotożen, ligroina, kwasy mineralne i t. d.

Żywe zwierzęta także są wyłączone, lecz warunkowo. Pijawki n. p. w ilości nieprzenoszącej 6 funtów, wolo posyłać tylko w woreczkach mokrych, lub skrzyneczkach podziurkowanych.

Przesyłki do Królestwa i Cesarstwa Rosyjskiego można i bez wartości posyłać, należy je tylko w płótno opakować.

Listy z pieniędzmi muszą pięcioma pieczątkami być opatrzone; urzędowe koperty dwoma, wartość na kopercie w wal. austr. i rosyjsk. rublami wyrażona i dwiema deklaracyami zaopatrzona, na któréj napisać: ilość i gatunek pieniędzy; oraz takowych wartość, imię i nazwisko odbiorcy, miejsce oddania, imię nadawcy, i tę samą pieczęć, którą list jest opieczętowany. Paczki wartościowe muszą być w płótno lub ceratę opakowane, i dwiema deklaracjami zaopatrzone. Według najnowszego rozporządzenia, mogą być wszelkie posyłki tylko do granicy opłacane, albo na koszt odbiorcy nadane.

Listy pieniężne, pakiety z ruskiem złotem, srebrem, i papierami wartościowemi, bez względu na wartość, mogą być przyjmowane i tak: listy pieniężne do wysokości 250 gr., pakiety pieniężne do 8 kilogr. 190 gramów.

Druki. Przedmioty drukowane, litografie, sztychy, fotografie posyłają się pod przepaskami, których można nabyć w urzędzie pocztowym; są one opatrzone marką 2 cnt., sprzedawane bywają tylko po 5 sztuk za 11 cnt., można także nabywać w paczkach po 50 sztuk za 1 zlr, 10 ct., jednakże nie jest to przymusowem; mogą być także robione w domu; frankowanie cięższéj przesyłki druków dopełnia się markami 2 ct. Należytość za przesyłane druki do państwa Austryjackiego oraz Niemiec, wynosi: do 50 gr. 2 ct. do 250 gr. 5 ct., do 500 gr. 10 ct., do 1 kilogr. 15 ct. Waga nie może przenosić 1 kilogr. (2 fnt. cł.) Niedostatecznie opłaconych druków nie wy-

syła się, lecz zwrócone są oddawcom; niekiedy taksowane są jak list zwyczajny, od każdego łuta 10 ct. Pod przepaską posyłać nie wolno listów; adres pisze się na przepasce. — Pod jedną przepaską można kilka przedmiotów posłać, jeżeli pochodzą od jednej osoby i do jednej są adresowane. Cyrkularze od kilku osób pochodzące przesyłać wolno, jeżeli są drukowane na jednym papierze. Oprócz adresu, daty i podpisu, żadnych innych dopisków robić nie wolno. Za dopiski uważane są także wszelkie zmiany robione za pomocą stempla, druku, naklejania wyrázów, liczb lub znaków. Dalej punktowanie, skrobanie, wycinanie pojedynczych słów, liczb lub znaków; jednakże wolno ołówkiem zakreślać z boku na marginesie miejsca, na które chce się zwrócić szczególną uwagę adresanta. Wolno także przesyłać korekty ze stósownemi poprawkami, które nawet w braku miejsca na brzegu mogą być dopełniane na osobnym arkuszu; nie wzbrania się wreszcie i kartek manuskryptu odpowiednich korekcie dołączyć.

Próby towarów nie powinny mieć wartości kupieckiej. Płynów, szkieł i narzędzi ostrych, jako próbek nie wolno posyłać. Opakować tak należy, aby urząd pocztowy mógł sprawdzić, iż to są próbki. Sukna, płótna i wszelkie tkaniny pod opaską krzyżową; zboże i w ogóle rzeczy sypkie w woreczkach obwiązanych, lecz nieopieczętowanych. Adres na mocnym papierze winien zawierać dopisek: próbki (Muster), oraz nazwisko lub firmę, znak fabryczny towaru, numer i cenę; lecz nadto żadnych innych dopisków robić nie wolno, ani też przywięzywać do nich listów; powinny być frankowane i nie przenosić wagi 250 gr. Opłata pocztowa, bez względu na odległość wynosi od każdych 250 gr. 5 cnt., uiszczać należy markami.

Opakowanie. Przedmioty małej wartości, którym przyciśnięcie nie szkodzi, nie przepuszczające tłuszczu lub wilgoci, nie przenoszące ciężaru 2—3 kilgr., na niewielką odległość pakować można w papier pojedynczy i obwiązać sznurem. Przesyłki cięższe kilkakrotnie obwinąć należy grubym papierem i obwiązać sznurkiem. Przesyłki większéj wartości, mogące być uszkodzone przez wilgoć, tarcie lub przyciśnienie, należy pakować w skrzyneczki obwinięte i obwiązane starannie.

Flaszki z płynami należy posyłać w skrzyneczkach lub faskach, i po obwiązaniu sznurem tak opieczętować, aby bez uszkodzenia obwiązania nie mogły być otworzonemi. Posyłki większéj wartości od 3½ do 20 kilogr. tylko w mocném płótnie lub skórze dobrze opakowane, sznurkiem grubszym opasane, opieczętowane, mogą być przyjęte.

Do wszystkich wartościowych posyłek jakoto listów, pakunków może być na żądanie oddawcy, wydany recepis zwrotny za opłatą 10 cnt., jak również za reklamacye przypada ta sama należytość do uiszczenia. *Czas reklamacyjny przy wszystkich wartościowych posyłkach* tak w kraju jak i zagranicę jest 6cio miesięczny. *Za doręczenie posyłek wartościowych od wagi* 1½ kilgr. płaci się w Wiedniu 5 kr., we wszystkich innych prowincyach 3 ct. za doręczenie kartek awizowych 2 ct.

Za przesyłkę w miejscu za każde 150 złr. w. a. po 2 centy.

Listy z pieniądzmi winny być zaopatrzone w kopercie trwałéj pięcioma pieczęciami, w urzędowej zaś kopercie dwiema, lub też przynieść je należy na pocztę wcale niezapieczętowane, aby urzędnik mógł sprawdzić kwotę znajdującą się w nich. Koperty te nie mogą być kratkowane, i nie powinny być na nich jakiekolwiek podkreślenia. Banknoty wybierać trzeba jak największe do wypełnienia przesłanej kwoty, a drobne tylko do uzupełnienia dodawać można, nie przekraczając ilości 1 złr. w. a.

Gotówkę brzęczącą posyłając, należy obwinąć w papier i przypieczętować wewnątrz koperty, aby się nie poruszała. Ciężkie przesyłki pieniędzy mocno upakować w pakiety, worki, skrzynki lub beczułki. Kwoty nieprze-

ważące 3 funtów, których wartość nie przenosi 500 złr. w banknotach, a 500 w monecie, można posyłać w papierze grubym, kilkakrotnie obwiniętym i obwiązanym. Większe ilości tylko w mocném płótnie, ceracie lub skórze, dobrze obszyte lub obwinięte, a na węzłach i szwach opieczętowane. Cerata powinna być na wewnątrz stroną lakierowaną obrócona. Jeżeli moneta brzęcząca nie jest spakowana w rulony, trzeba używać podwójnych worków płóciennych; szew powinien znajdować się wewnątrz, a koniec worka po zawiązaniu dosyć długi, oba zaś końce sznurka obwiązującego przypieczętowane. W beczułkach, skrajne obrączki gwoździami przybite, a beczułka obwiązana i tak opieczętowana, aby bez uszkodzenia otwartą być nie mogła. Pieczętować można tylko pieczęciami grawirowanemi.

Zaliczki pocztowe w kraju (Nachnahme). Wolno wysyłać przesyłki do wszystkich krajów poczt monarchii austr., jakoteż węgierskich za zaliczką do wysokości 200 złr. Służy do tego list frachtowy z papieru ciemnego, opatrzony marką stęplową 5 c., który zarazem jest połączony z listem zaliczkowym; nie może być inny, jak tylko w urzędzie pocztowym kupiony za 6 cnt. Osoba wysyłająca ma wszystkie linie dokładnie wypełnić. Pieczęć, którą przesyłka jest pieczętowaną, taka sama dana ma być w miejscu naznaczonem (kółko). Skrobania, poprawki są wzbronione. Jeżeli list zaliczkowy zepsuty zostanie, a stempel nie jest przystęplowany, natenczas może być wymieniony na nowy z dodaniem 1 centa. Gdy kwit zaliczkowy zginie z rąk oddawcy przed odebraniem należytości pocztowéj, natenczas przez urząd ten, gdzie posyłka oddawaną, trzeba podać prośbę opatrzoną 50 ct. stemplem, i załączyć recepis oddawczy do dyrekcyi pocztowéj o wydanie drugiego i pozwolenia wypłacenia sumy. Jeżeli zaś zaginie recepis nadawczy, również tak postąpić należy, jednakowoż z tym dodatkiem, że w prośbie téj, trzeba się zadeklarować, iż jeżeli z recepisem nadawczym kto inny się zgłosi, natenczas osoba ta zwróci należytość okazicielowi recepisu. Deklaracya ta, jak również podpis musi być notaryalnie legalizowany. Jeżeli zaś kwota przenosi wyżej 10 złr., natenczas jeszcze potwierdzenie magistratualne, że osoba ta jest w stanie zwrócić kwotę podniesioną, jeżeli zaś nieprzenosi kwotę 10 złr. natenczas poświadczenie pocztowego nadawczego urzędu jest dostateczne Kwit zaliczkowy jako załącznik musi być opatrzony 15 ct. stemplem, jak również potwierdzenie notaryalne lub z magistratu stemplem 50 ct.

Zaliczki pocztowe zagranicę, jako to: do całych Niemiec i Szwajcaryi, mogą być przy wszystkich urzędach pocztowych w kraju do wysokości 75 złr. w. a. nadawane. W Szwajcaryi i całych Niemczech do państwa austryjackiego i Węgier do 150 marek, czyli $187\frac{1}{2}$ franka. Wypłata następuje w krajowéj monecie, obliczywszy podług kursu dziennego wiedeńskiego na granicach państwa austryjackiego.

Prócz należytości za przesyłkę, opłaca się jeszcze bez względu na odległość, prowizyę do 10 złr. 6 ct., za 15 złr. 9 ct., za 20 złr. 12 ct., za 25 złr. 15 cnt., za 30 złr. 18 cnt., zą 35 złr. 21 cnt., za 40 złr. 24 cnt., za 45 złr. 27 cnt., za 50 złr. 30 cnt., za 55 złr. 32 cnt., za 60 złr. 34 ct. za 65 złr. 36 cnt. i t. d. o 2 centy więcéj za każde 5 złr. wyżéj. Wszelkie przesyłki zaliczkowe (Nachname) jeżeli w przeciągu 7 dni nie zostaną odebrane natenczas napowrót odesłane zostają. Należytości zaś w przeciągu 2 miesięcy muszą być podniesione — w przeciwnym razie, po upływie tego czasu, tylko dyrekcya pocztowa może zezwolić na wypłatę (Podanie 50 c. stemp).

Zaliczki pocztowe zagranicę mogą być opłacane lub na koszt odbierającego posyłane. — Do zaliczek do Niemiec i Szwajcaryi używa się tych samych listów frachtowych co i w kraju. Zaliczki z zagranicy muszą być w przeciągu 7 dni wykupione.

Karty zaliczkowe (Postnachnahme Karten), używane bywają do ściągania należytości do wysokości 200 złr. Przesyłane mogą być do wszystkich i ze wszystkich miejscowości państwa austryjackiego i Węgier. Do urzędów zaś przy których mogą być nadawane przekazy wyżej 200 złr. mogą być także i karty zaliczkowe do wysokości 500 złr. nadawane. — Blankiety do kart zaliczkowych opatrzone są marką 10 cent. — Zepsute blankiety mogą być za dodaniem 1 cent. za nowe wymienione. — Nadawca ma na pierwszej stronie blankietu swe imię, nazwisko i miejsce zamieszkania, jak również adresa i miejsce oddawcze jak najdokładniej napisać, kwotę, którą ma do nadania w rubrykach przepisanych liczbami i literami wyrazić. Oprócz należytości 10 cent., uiszcza się jeszcze prowizya, stósownie jak przy przesyłkach za zaliczką, lecz przez przylepienie marek stósownie do kwoty, którą się ma do nadania. — Termin zaś do zapłacenia karty zaliczkowej, ustanowiony jest jak i przy zaliczkach do posyłek 14 dniowy.

Przekazy pieniężne w kraju (Postanweisungen). Za pośrednictwem urzędów pocztowych można przekazywać wypłaty w kraju do wysokości 200 złr. w. a. W tym celu używa się drukowanych przekazów, udzielanych za $1/2$ cent. stronom przez urzędy pocztowe. Na kuponie należy kwotę złożoną do przesłania wypisać liczbami i słowami. Przesyłający opłaca porto przylepieniem marki do 5 złr. 5 ct., od 5 do 50 złr. 10 ct., do 150 złr. 20 ct, od 150 do 300, 30 ct; od 300 do 500, 50 ct; od 500 do 1000. 1 złr.; od 1000 do 2000, 1 złr. 50 ct.; od 2000 do 3000, 2 złr.; od 3000 do 4000, 2 złr. 50 ct; od 4000 do 5000, 3 złr.

Do Wiednia i Pesztu można w ten sposób przesyłać pieniądze aż do wysokości 5000 złr. w. a. W miastach powyżej, gdzie mowa była o zaliczkach (Nachnahme) alfabetycznie wymienionych, urzędy pocztowe przyjmują i wypłacają przekazy do wysokości 200 złr. Drogą telegraficzną przekazy pieniężne także przesyłane być mogą. Przy posyłkach przekazów drogą telegraficzną, opłata pocztowa jest ta sama, co przy przekazach zwykłych, z dodatkiem opłaty depeszy 24 cent. i za każde słowo 2 cent. w całem państwie austryjackiem.

Przekazy za granicę mogą być przesyłane do całych Niemiec, Szwajcaryi. Bawaryi, Wirtembergu, Włoch, Francyi, Algeru i Stanów Zjednoczonych północnej Ameryki, jak również ze wszystkich tych krajów do monarchii aust. i Węgier. Blankiety są inne jak w kraju, opatrzone 10 ct. marką. Kwoty mogą być przesyłane do wysokości 200 złr.

Przekazy do Francyi, Algeru i do wszystkich wyż wymienionych prowincyi nie mogą przenosić kwoty 200 złr., zaś do Austryi i Węgier 500 franków.

Taksa przez nadawcę opłacać się mająca, wynosi do Niemiec, Hollandyi i Luxemburgu do 40 złr. 20 ct., do 50 złr. 25 ct., do 60 złr. 30 ct. itd. to jest: za każde 10 złr. 5 ct. więcej, zaś do Belgii, Francyi, Włoch, Niederlandu, Szwajcaryi itd. wynosi do 20 złr. 20 ct., do 30 złr. 30 ct. itd. to jest za każde 10 złr. wyżej opłaca się 10 cent., którą to należytość markami pocztowemi, przylepiając takowe po prawej stronie blankietu uzupełnia się. Przekazy za granicę są inne jak w kraju. Zepsute mogą być wymieniane za dodaniem 1 centa.

Kuponu blankietów nie należy używać do żadnych pisemnych doniesień, lecz tylko do dokładnego podania imienia i nazwiska oddawcy oraz miejsce. Kwoty tylko łacińskiemi głoskami wypisane być mogą — wypłata zaś we Francyi następuje w złocie, w państwie austryackiem krajową monetą.

Przekazy drogą telegraficzną nie mogą być przesyłane lecz post rest. nadawać jest dozwolone.

Ustawa z dnia 8 Marca 1876, Nr. 26 dz. u. p.

SKALA I

na weksle.

		zł.	c.
Do sumy	75	—	5
nad 75 zł. do	150	—	10
„ 150 „ „	300	—	20
„ 300 „ „	450	—	30
„ 450 „ „	600	—	40
„ 600 „ „	750	—	50
„ 750 „ „	900	—	60
„ 900 „ „	1050	—	70
„ 1050 „ „	1200	—	80
„ 1200 „ „	1350	—	90
„ 1350 „ „	1500	1	—
„ 1500 „ „	3000	2	—
„ 3000 „ „	4500	3	—
„ 4500 „ „	6000	4	—
„ 6000 „ „	7500	5	—
„ 7500 „ „	9000	6	—
„ 9000 „ „	10500	7	—
„ 10500 „ „	12000	8	—
„ 12000 „ „	13500	9	—
„ 13500 „ „	15000	10	—

i tak dalej za każde 1500 złr. o 1 złr. więcéj, przyczem resztę nieprzenoszącą 1500 złr. jako pełną przyjąć należy.

SKALA II na dokumenta.

		zł.	c.
do	20 zł.	—	7
nad 20 zł. „	40 „	—	13
„ 40 „ „	60 „	—	19
„ 60 „ „	100 „	—	32
„ 100 „ „	200 „	—	63
„ 200 „ „	300 „	—	94
„ 300 „ „	400 „	1	25
„ 400 „ „	800 „	2	50
„ 800 „ „	1200 „	3	75
„ 1200 „ „	1600 „	5	—
nad 1600 zł. do	2000 zł.	6	25
„ 2000 „ „	2400 „	7	50
„ 2400 „ „	3200 „	10	—
„ 3200 „ „	4000 „	12	50
„ 4000 „ „	4800 „	15	—
„ 4800 „ „	5600 „	17	50
„ 5600 „ „	6400 „	20	—
„ 6400 „ „	7200 „	22	50
„ 7200 „ „	8000 „	25	—

Nad 8000 złr. od każdych 400 złr. opłaca się nadwyżki po 1 złr. 25 ct. ilość niedochodząca 400 złr. uważana jest za całkowitą.

§. 19. Pozycyą taryfy 83 B. 2 ustawy z dnia 13 Grudnia 1862 i §. 10 ustawy z d. 29 Lutego 1864, ustanowiona wysokość opłaty od rachunków (kosztów, wykazów itp.) na 1 ct. i 5 ct., o tyle zmienioną zostaje, iż rachunki do 10 złr. włącznie są bezwarunkowo (§. 12 ustawy z 9 Lutego 1850 Nr. 50 dz. u. p.) wolne od opłaty; następnie, że od rachunków, wystawionych na mniejszą sumę niż 50 złr., 1 ct. od każdego arkusza; zaś na sumę przenoszącą 50 złr., 5 ct. od arkusza opłacać należy.

Pod rachunkami (kosztami, notami, wykazami itp.) rozumieć należy wszelkie pisma, bez względu, czy one zawierają zapłatę, wystawiane przez kupców lub przemysłowców na przedmioty ich handlu lub przemysłu, z powodu interesów wynikłych z ich zatrudnienia, z których to interesów powstała im pretensya do kupców lub przemysłowców, albo do innych osób.

Obowiązek uiszczenia téj stałéj opłaty zachodzi i wtenczas, jeżeli rachunki tego rodzaju wpisane są w treść korespondencyj kupieckich (§. 9 ustawy z 22 Lutego 1864), lub jeżeli do nich dołączane są jako dodatek, załącznik itp.

Aby zaszedł obowiązek uiszczenia opłaty, nie potrzeba podpisu wystawcy, lecz wystarczy, jeżeli z rachunku takiego przez znak wydrukowany, stampilię itp., poznać można zakład lub osobę, w której interesie wystawienie nastąpiło.

Z tego wypływa, iż ulegają także opłacie rachunki wystawione w interesie osób utrzymujących hotele, domy zajezdne i t. p.

Odpisy takich rachunków ulegają téj saméj opłacie co i oryginały.

SKALA III

na odsetki.

		zł.	c.
Do	10 zł.	—	7
nad 10 zł. „	20 „	—	13
„ 20 „ „	30 „	—	19
„ 30 „ „	50 „	—	32
„ 50 „ „	100 „	—	63
„ 100 „ „	150 „	—	94
„ 150 „ „	200 „	1	25
„ 200 „ „	400 „	2	50
„ 400 „ „	600 „	3	75
„ 600 „ „	800 „	5	—
„ 800 „ „	1000 „	6	25
„ 1000 „ „	1200 „	7	50
„ 1200 „ „	1600 „	10	—
„ 1600 „ „	2000 „	12	50
„ 2000 „ „	2400 „	15	—
„ 2400 „ „	2800 „	17	50
„ 2800 „ „	3200 „	20	—
„ 3200 „ „	3600 „	22	50
„ 3600 „ „	4000 „	25	—

Nad 4000 złr. od każdych 200 złr. opłacaną być ma należytość wraz z nadzwyczajnym dodatkiem po 1 złr. 25 ct., przyczem sumy niżéj 200 złr. uważają się jako pełne.

GENEALOGIA DOMU PANUJĄCEGO.

Franciszek Józef I. (Karol) cesarz austryacki, król węgierski, czeski itd. ur. 18 Sierpnia 1830, panuje od 2 grudnia 1848, koronowany jako król węgierski w Budzie 8 Czerwca 1867, zaślubiony 24 Kwietnia 1854 r., z

Cesarzową *Eżlbietą* (Eugenją, Amalją), córką księcia bawarskiego Maksa, ur. 24 Grud. 1837.

Dzieci: 1. Arcyksiężniczka *Gizela* (Ludwika Marja) ur. 12 lipca 1856, zaślubiona 20 kwiet. 1873 z Leopoldem ks. bawarskim.

2. Arcyksiążę *Rudolf* (Franciszek Karol Józef), następca tronu austrjackiego itd., pułkownik i kapitan linjowego okrętu, urodzony 21 Sierpnia 1858.

3. Arcyksiężniczka *Marja Walerja* ur. 22 kwietnia 1868.

Bracia N. Pana:

1. Arcyksiążę *Karol Ludwik* c. k felm. por. ur. 30 lipca 1833, zaślubiony po raz trzeci z

Marją Teresą, księżniczką portugalską, ur. 24 sierpnia 1855.

Dzieci z drugiego małżeństwa: a) arcyksiążę Franciszek Ferdynand, ur. 18 grudnia 1863, b) arcyks. Otto Franciszek Józef, ur. 21 kwietnia 1865, c) arcyks. Ferdynand Karol, ur. 27 grudnia 1868, d) arcyks. Małgorzata Zofja, ur. 13 maja 1870.

Dziecię z trzeciego małżeństwa arcyks. Marja Anuncjata ur. 31 lipca 1876.

2. Arcyksiążę Ludwik Wiktor c. k. jen. major, urodzony 15 maja 1842.

Wdowy po stryjach N. Pana:

1. Cesarzowa *Marja Anna*, księżniczka sardyńska, ur. 19 września 1803, wdowa po zm. 29 czer. 1875 r. ces. Ferdynandzie I.

2. Arcyks. *Marja Klementyna*, ur. 1 marca 1798, wdowa po Leopoldzie księciu Salerno, zm. 10 marca 1851.

Potomstwo synów cesarza Leopolda I

(zm. 1 marca 1872):

I. Po arcyks. Ferdynadzie, w. ks. toskańskim, zm. 18 czerwca 1824, z drugiego małżeństwa jego syna arcyks. Leopolda II. w. ks. toskańskiego zm. 29 stycz. 1870, z

Arcyks. Marją Antonją, ks. sycylijską, ur. 19 grud. 1814.

Dzieci: 1) arcyks. Marja Izabella ur. 21 maja 1834, zaślubiona 10 kwietnia 1850 z Don Francesco di Paolo ks. Obojga Sycylji;

2) arcyksiążę Ferdynand IV, w ks. toskański, c. k jenerał-major, ur. 10 czerwca 1835, zaślubiony 11 stycznia 1868 z Alicją, ks. parmeńską ur. 27 grudnia 1849.

Dzieci tegoż: z pierwszego małżeństwa: arcyks. Marja Antonja, ur. 10 stycznia 1858; z drugiego małżeństwa: a) arcyks. Leopold Ferdynand, ur. 2 grudnia 1868; b) arcyks. Ludwika Antonina, ur. 2 września 1870; c) arcyks. Józef Ferdynand, ur. 24 maja 1872; d) arcyks. Piotr Ferdynand, ur 12 maja 1874; e) arcyks. Henryk Ferdynand, ur. 13 lutego 1878.

3) arcyksiążę Karol Salvator, c. k. jenerał-major, ur. 13 lutego 1839, zaślubiony 19 września 1861 z

Marją Immakulatą ks. sycylijską, ur. 14 kwietnia 1844.

Dzieci tegoż: a) arcyks. Marja Teresa, ur. 18 września 1862; b) arcyks. Leopold Salvator, c. k. porucznik, ur. 15 paździer. 1863; c) arcyksiążę Franciszek Salvator ur. 21 sierpnia 1866; d) arcyks. Karolina Marja, ur. 5 września 1869; e) arcyks. Albrecht Salvator ur. 22 listopada 1871; f) arcyks. Marja Antonina ur. 18 kwietnia 1874.

4) Arcyks. Marja Ludwika, ur. 31 października 1845, zaślubiona 31 maja 1865, za ks. Karola Ysenburg-Birstein.

5) Arcyks. Ludwik Salvator c. k. pułkownik, ur. 4 sierpnia 1847.

6) Arcyks. Jan Nepomucen, c. k. jenerał-major, ur. 25 listopada 1852.

II. Po arcyks. Karolu zm. 30 kwietnia 1847.

Dzieci: 1) Arcyks. Albrecht c. k. feldmarszałek i jenerał inspektor armji ur. 3 sierpnia 1817

Córka tegoż: Arcyks. Marja Teresa, ur 15 lipca 1845, zaślubiona 18 stycznia 1865 z ks. Filipem Wirtemberskim.

2) Arcyks. Karol Ferdynand c. k. jenerał jazdy, ur. 29 lipca 1818, um. 20 listopada 1874, wdowa po nim:

Arcyks. Elżbieta, córka arcyks. Józefa Palatyna, ur. 17 stycznia 1831, zaślubiona 18 kwietnia 1854.

Dzieci tychże: a) Arcyks. Fryderyk, c. k major, ur. 4 czerwca 1856, b) Arcyks. Marja Krystyna, ur. 21 lipca 1858, c) Arcyks. Karol Stefan c. k. porucznik, ur. 5 września 1860, d) Arcyks. Eugenjusz Ferdynand c. k porucznik, ur. 21 maja 1863.

3) Arcyks. Marja Karolina, ur. 10 września 1825, zaśl. 21 lutego 1852 z arcyks. Rajnerem.

4) Arcyks. Wilhelm c. k. feldzeigmeister, jenerał inspektor artylerji i wielki mistrz niemieckiego zakonu, ur. 21 kwietnia 1827.

III. Po arcyksięciu Józefie, zm. 13 stycznia 1847.

Dzieci: Arcyks. Elżbieta ur. 17 stycznia 1831, zaśl. powtórnie 18 kwietnia 1854 z arcyks Karolem Ferdynandem.

Jéj dzieci z pierwszego małżeństwa z arcyks. Ferdynandem d'Este: a) Arcyks. Marja Teresa, ur. 5 lipca 1849, zaśl. 20 lutego 1868 z ks. Ludwikiem Bawarskim, b) arcyks. Józef c. k. jenerał kawalerji i nadkomendant kr. węg. obrony krajowéj, ur. 2 marca 1833, zaśl. 12 maja 1864 z Marją Klotyldą ks. Sachsen-Coburg-Gotha ur. 8 lipca 1846. Dzieci tychże: Arcyks. Marja Dorota ur. 14 czerwca 1868, arcyks. Małgorzata ur. 6 lipca 1870, arcyks. Józef ur. 9 sierpnia 1872, arcyks. Władysław Filip ur. 16 lipca 1875.

c) Arcyks. Marja Henryka, ur 23 sierpnia 1836, zaśl. 22 sierpnia 1853 z Leopoldem II królem belgów.

IV. Po arcyks. Rajnerze zmarłym 16 stycznia 1853.

Dzieci: 1) Arcyks. Leopold, c. k. jenerał jazdy, i jenerał inspektor inżynierji ur. 6 czerwca 1823.

2) Arcyks. Ernest, c. k. jen. kawalerji, ur. 8 sierp. 1824.

3) Arcyks. Zygmunt c. k. fedlm. por. ur. 7 stycznia 1826.

4) Arcyks. Rajner, c. k. fzgm. i nadkomendant obrony kraj. ur. 11 stycznia 1827, zaślubioy z arcyks. Marją Karoliną (patrz wyżéj).

5) Arcyks Henryk c. k. fdmpor., ur. 9 maja 1828, zaśl. 4 lutego 1868 z Leopoldyną Hofmann, panią von Waldeck, ur. 29 listopada 1842.

Potomstwo arcyks. Franciszka IV modeńskiego,

(zm. 21 stycznia 1846).

1) Arcyks. Marja Teresa, ur. 14 lipca 1817, zaśl. 16 listop. 1846 z Henrykiem hr. Chambord.

2) Arcyks. Franciszek V ks. modeński, c. k fmp., urodz. 1 czerwca 1819, zm. 20 list. 1875. Wdowa po nim Adelgunda ks. bawarska, ur. 19 marca 1823, zaśl. 30 marca 1842.

3) Arcyks. Marja Beatryxa, ur. 13 listopada 1824, zaśl. 6 lutego 1847 z don Juanem Carlosem Burbon.

WARTOŚĆ MONET

używanych w głównych państwach europejskich i północno-amerykańskich wyrażona w walucie austryjackiéj **al pari.**

Kraj i nazwa monety	Wartość Złr.
Anglia. 1 funt szterling złotem, mający wartość 20 szylingów po 12 pensów	10.12
1 szyling srebrny	0.50
Belgia, jak Francya.	
Dania. 1 rigsdahler, mający wart. 6 mark po 16 szyl.	1.13
1 species (podwójny rigsdahler) wartość 192 szyl.	2.26
1 złota moneta wartości 20 koron	11.26
Francya. 1 frank dzieli się na 100 centimów	0.40½
1 sztuka złota 20-frankowa	8.10
Grecya. 1 drachma (srebrna) dzieli się na 100 lepta i ma wartość 1 franka	0.40½
1 sztuka złota wartości 20 drachm	8.10
Hiszpania. 1 dublon (złoty), mający wartość 100 escudos po 10 realów	10.67
1 peseta, moneta mająca wartość 1 franka, dzieląca się na 100 centów	0.40½
1 escudo, mający wartość 10 realów	1.07
1 piaster duro, pese Tuerte, mający wartość 20 realów po 34 maravedis	2.17
Holandya. 1 gulden (srebrny)	0.84
1 talar courant	2.13
1 sztuka złota, wartości 10 guldenów	8.40
Niemcy. 1 marka, dzieląca się na 100 fenigów	0.50
1 korona (złota), mająca wartość 10 marek	5.00
1 podwójna korona (złota), wartości 20 marek	10.00

Kraj i nazwa monety	Wartość Złr.
Portugalia. 1 korona złota (corôa), mająca wartość 10 millreis	22.35
1 tostav, moneta mająca wartość 500 reis	1.10
Rosya. 1 rubel srebr., dzielący się na 100 kopiejek	1.62
1 półimperyał (złoty), wartość 5 rubli	8.37
Rumunia. 1 piaster (lia), moneta srebrna wartości 1 franka, dzieląca się na 100 banpara	0.40½
Serbia. 1 duma, moneta srebrna mająca wartość 1 franka i dzieląca się na 100 para	0,40½
Stany Zjednoczone. 1 dolar złoty, dzielący się na 100 centów	2.05
1 sztuka półdolarowa srebrna	1.00
1 eagle, sztuka 10 dolarowa złota	20.50
Szwajcarya jak Francya.	
Szwecya i Norwegia. 1 korona (talar) dzieląca się na 100 oere	0.57⅖
1 speciesthaler (norwegski), dzielący się na 4 korony po 30 szylingów	2.27½
Turcya. 1 piaster, dzielący się na 40 para	0.09½
1 medżidie, moneta złota wartości 100 piastrów	9.50
1 medżidie, moneta srebrna wartości 20 piastrów	1.80
1 kiesa, wartości 500 piastrów	47.00
Włochy. 1 lira nuova, moneta wartości 1-go franka dzieląca się na 100 centesimi	0.40½

Rozporządzenie c. k. ministerstwa handlu z d. 16 października 1878 l. 30190, względem zaprowadzenia nowej taryfy dla przesyłek pocztą wozową i przekazów pocztowych w austro-węgierskiej monarchii [1].

Od 1 listopada 1878 r. mają na podstawie porozumienia się z król. węgierskiém ministerstwem handlu wejść w życie pod względem należytości od przesyłek pocztą wozową i przekazów w obrocie wewnętrznym austro-węgierskiéj monarchii następujące postanowienia:

1. Za każdą przesyłkę poczty wozowéj ściąga się portoryum od wagi (ciężkości), za przesyłki z deklarowaną wartością oprócz tego także i portoryum od wartości.

2. Pisma bez deklarowanéj wartości, ważące nie więcéj jak 250 gramów wykluczone są od przesyłania pocztą wozową.

3. Jako portoryum od wagi (ciężkości) należy ściągać:

A) za pakiety

I. Aż do wagi 500 gramów

a) na odległość aż do 10 mil geograficznych włącznie (I. strefa) 12 ct.
b) na dalsze odległości (od II do VI strefy) . . . . 24 „ [2])

II. Przy wadze od 500 gramów do 5 kilogramów

a) na odległość 10 mil geograficznych włącznię (I strefa) . . . 15 „
b) na odległości dalsze (od II do VI strefy) . . . . 30 „

III. Przy wadze nad 5 kilogr.

a) za pierwszych 5 kilogramów opłaca się jak pod II.
b) za każdy dalszy kilogram lub dalszą część takowego:

	do	10 mil	geograficznych	(I. strefa)	. . . . . .	3 ct.
od	10 „	20 „	„	(II. strefa)	. . . . . .	6 „
„	20 „	50 „	„	(III. strefa)	. . . . . .	12 „
„	50 „	100 „	„	(IV. strefa)	. . . . . .	18 „
„	100 „	150 „	„	(V. strefa)	. . . . . .	24 „
„	150 „	— „	„	(VI. strefa)	. . . . . .	30 „

B) za listy z deklarowaną wartością aż do 250 gramów włącznie

a) na odległość aż do 10 mil geograficznych włącznie (I. strefa) 12 ct.
b) na wszelkie dalsze odległości (od II do VI strefy) . . . . 24 „

Za przesyłki w stosunku do ich ciężkości niekształtne i przestrzenne ściąga się portoryum o połowę wyższe od pozycyi pod A., I, II i III wskazanych. Gdyby przy obliczeniu okazały się części krajcarowe, natenczas wyrównywa się kwotę na całe krajcary przez opuszczenie ułamków.

---

[1]) Równocześnie wydaną została nowa taryfa dla przesyłek w wzajemnym obrocie poczt z cesarstwem Niemieckiem i królestwami: Bawaryą i Wirtembergią. Postanowienia téj taryfy są prawie równobrzmiące z postanowieniami w niniejszem rozporządzeniu ogłoszonemi. O ile zaś w téj mierze zachodzi różnica, zaprowądzonem będzie w tekście przy dotyczących ustępach.

[2]) Przy wzajemnym obrocie pocztowym z Niemcami taksy pod I. nie mają zastosowania, natomiast taksy pod II. pobiera się za wszelkie przesyłki do Niemiec, lub przez kraje niemieckie daléj idące a nieważące więcéj jak 5 kilogramów.

Jako przesyłki niekształtne i przestrzenne uważać należy pakiety, które

a) w swéj rozciągłości, ku któréjkolwiek stronie wychodzą po nad $1\frac{1}{2}$ metra, albo

b) swoją rozciągłością ku jednéj stronie po nad 1 metr, ku drugiéj po nad $\frac{1}{2}$ metra sięgają i przytém mniéj ważą niż 10 kilogramów, albo

c) z powodu swéj jakości nie dają się wygodnie spakować z innemi przedmiotami i przeto przy ładowaniu stosunkowo bardzo wiele miejsca zabierają lub wogóle wymagają większéj troskliwości, np. kosze z rozsadami i krzewami, klatki próżne lub z żyjącemi zwierzętami, próżne skrzyneczki cygarowe w wielkie paczki związane, pudełka na kapelusze lub kartony z okładkami drzewnemi, meble, wyroby koszykowe, (stoły na kwiaty, wózki dziecinne, i t. p.) kołowrotki, welocypedy, i t. p.

Za pakiety niefrankowane do wagi 5 kilogramów włącznie pobiera się oprócz portorya oznaczonego pod A. I i II ewentualnie oprócz podwyższonego portorya za przesyłki niekształtne i przestrzenne dodatek w kwocie 6 cnt. Równy dodatek 6 centów będzie pobierany od listów niefrankowanych z deklarowaną wartością. Za niedostatecznie frankowane pakiety do wagi 5 kilogramów, jakoteż za niedostatecznie frankowane listy z deklarowaną wartością nie pobiera się dodatku 6 krajcarowego. Jeżeli więcéj pakietów do jednego listu frachtowego należy, natenczas oblicza się taksę od każdego pakietu zosobna. Do jednego listu frachtowego mogą tylko trzy pakiety należeć. Nie dozwala się wysyłać pakiety z podaną wartością i bez podanéj wartości, niemniéj pakiety frankowane i niefrankowane za pomocą jednego i tego samego listu frachtowego.

4. Waga (ciężkość) przesyłki pocztowéj wozowéj nie może przenosić 50 kilogramów.

Przesyłki z monetami złotemi i srebrnemi dopuszcza się aż do wagi 60 kilogramów, należy jednakowoż za każdy kilogram lub część takowego po nad 50 kilogramów opłacać:

w pierwszéj	strefie	3 cnt.
„ drugiéj	„	6 „
„ trzeciéj	„	12 „
„ czwartéj	„	18 „
„ piątéj	„	24 „
„ szóstéj	„	30 „

i oprócz tego wypadające portoryum od wartości.

5. Za przesyłki miejscowe, które nie mogą przenosić wagi $2\frac{1}{2}$ kilogramów, pobierać się będzie jako portoryum od ciężkości kwotę 12 ct. Jako portoryum od wartości za też przesyłki należy pobierać po 3 ct. od każdych 150 złr. lub części tychże.

6. Jako portoryum od wartości pobierać się ma bez względu na odległość:

a) za przesyłki z podaną wartością do 50 zł., zniżoną należytość 3 ct.[1])

b) za przesyłki z podaną wartością nad 50 zł. po 3 ct., za każdych 150 zł. najmniéj jednak 6 centów.

Jeżeli więcéj pakietów z podaną wartością do jednego listu frachtowego należy, pobiera się portoryum od wartości za każdy pakiet zosobna.

7. Przesyłki prywatne w formacie listowym[2]) z pieniądzmi papierowemi lub banknotami wartości nad 150 zł. i do 250 gramów wagi mogą

[1]) Zniżonéj taksy pod a. nie pobiera się od przesyłek wartościowych do Niemiec (lub przez kraje niemieckie daléj idących), od tych bowiem przesyłek aż do kwoty wartości 150 zł. pobiera się taksę 6 ct.

[2]) Przy przesyłkach do Niemiec ustęp ten nie ma zastosowania.

być nadawane otwarte, jeżeli nadawca zapłaci za to portoryum od wartości w kwocie półtorarazowéj.

8. Gdyby przy nadaniu przesyłki banknotami, pieniądzmi papierowemi lub monotą brzęczącą przez fałszywą deklaracyę treści spowodowany został niższy wymiar portorya niż według taryfy wypada, to należy w razie wykrycia za zatajoną sumę ściągnąć tytułem kary konwencyonalnéj pięciorazowe portoryum wartościowe od odbiorcy lub, w wypadku nieprzyjęcia przesyłki, od nadawcy; przesyłki zaś przed złożeniem kary nie wydawać. Urzędom pocztowym przysłuża prawo w razie zachodzącego podejrzenia fałszywéj deklaracyi spowodować komisyonalne otworzenie przesyłki przez adresata przy świadku.

9. Do każdéj przesyłki pocztą wozową może być list dołączonym. Nie wolno jednak dołączać listów w formacie zamkniętych listów konwojowych.

10[1]). O ile pakunek osób podróżujących pocztą wozową ciężkością swą przekracza wagę wolną od opłaty i uwidocznioną w rewersie zapisowym, a deklarowana wartość takowego wynosi więcéj jak 100 zł., o tyle należy za tę większą wagę i większą wartość wymierzyć według taryfy portoryum od wagi i wartości na podstawie odległości geograficznéj.

11. Przy zwracaniu przesyłek drogą wozową w razie gdy adresatowi doręczonemi być nie mogły i przy posyłaniu takowych na inne miejsce od tego, które jako miejsce przeznaczenia na adresie jest wyrażone, należy portoryum przypadające za nową przestrzeń transportową doliczyć bezwyjątkowo w pełnéj kwocie.

12. Za recepis zwrotny do przesyłek miejscowych ma nadawca uiścić 5 ct., zaś za takiż recepis do innych posyłek 10 cnt.

Listy gończe (kwestye) wygotowuje i wysyła się w razach, gdy przy nadaniu recepis zwrotny wystawiono lub przesyłka przez władzę uwolnioną od opłat pocztowych nadaną była bezpłatnie, we wszystkich zaś innych razach za założeniem należytości 10 cnt.

13. Za odstawienie przesyłki nie cięższéj jak $1^1/_2$ kilograma do domu adresata, opłaca się w Wiedniu 5 ct. w innych miejscowościach pocztowych 3 ct., za doręczenie awiza wszędzie 2 ct.

14. Portoryum może być opłaconém z góry lub też ściągniętém od adresata. Wyjątek stanowią wszystkie przesyłki do władz i urzędów uwolnionych od opłat pocztowych; za takowe bowiem musi się portoryum opłacić zaraz przy nadaniu.

15. Portorya za przesyłki do Rosyi i z Rosyi, Włoch, przy transporcie za pośrednictwem towarzystwa północno-włoskiéj kolei żelaznéj drogą Ala lub Gorycya i za pośrednictwem Lloyda przez Tryest, Rumunii, Serbii, Czarnogóry, Turcyi, Grecyi za pośrednictwem Lloyda, Azyi za pośrednictwem Lloyda, Australii za pośrednictwem Lloyda, należy wymierzać, o ile się rozchodzi o transport na obszarze ziem austryacko-węgierskich, według nowéj taryfy dla obrotu wewnętrznego.

16. Do przesyłek ważących więcéj niż 50 gramów ma być dołączonym list frachtowy a względnie adres konwojowy. Po wyczerpaniu się teraźniejszego zasobu pocztowych listów frachtowych należy używać wyłącznie wydanych przez zarząd poczt adresów konwojowych, które zarazem jako recepisy oddawcze służyć mają [2]). Kuponu listu konwojego poczto-

---

[1]) Odnosi się tylko do obrotu w obrębie monarchi austro-węgiers.

[2]) Do przesyłek do Niemiec idących nie można już od 1 listopada 1878 dotychczasowych listów frachtowych dołączać, lecz należy używać do tego wyłącznie urzędownie wydanych adresów konwojowych.

wego można używać do pisemnych doniesień. Adresat może go odłączyć i dla siebie zatrzymać.

17. W razie zaguby lub ubytku treści przesyłki bez podanéj wartości wypłaca się odszkodowanie po 1 zł. 50 ct. za każdych zaginionych lub ubyłych 500 gramów lub część tejże wagi.

Przy uszkodzeniu przesyłek tego rodzaju zwraca się szkodę udowodnić się dającą, jednakże tylko w granicach kwoty maksymalnéj 1 zł 50 centów za każdych 500 gramów lub część téjże wagi.

18. Od 1 listopada 1878 począwszy, podwyższa się kwotę, która w zwykłéj lub telegraficznéj drodze w c. k. austryackich lub król. węgierskich urzędach pocztowych za przekazem nadaną być może ze 100 na 150 zł. w. a. [1])

19. Należytości za przekazy ustanawia się jak następuje:

za przekaz włącznie do	5 zł.	5 ct.
nad 5 złr. „ „	50 „	10 „
„ 50 „ „ „	150 „	20 „
„ 150 „ „ „	300 „	30 „
„ 300 „ „ „	500 „	50 „
„ 500 „ „ „	1000 „	1 zł. — „
„ 1000 „ „ „	2000 „	1 „ 50 „
„ 2000 „ „ „	3000 „	2 „ — „
„ 3000 „ „ „	4000 „	2 „ 50 „
„ 4000 „ „ „	5000 „	3 „ — „

20. Po zużyciu teraźniejszego zasobu blankietów przekazowych będą wydawane nowe blankiety bez wyciśniętéj marki po cenie pół centa za sztukę.

Należytości za przekaz mają być jak dotychczas za pomocą marek uiszczane.

21. Wszystkie inne dotychczas istniejące przepisy dotyczące wystawiania, doręczania, wpłacania i wypłacania przekazów, wreszcie względem manipulacyi z takowemi i poręki zakładu pocztowego pozostają niezmienione.

22. Co się tyczy manipulacyi z zaliczkami pocztowemi i wymiaru należytości za takowe, nie nastąpiła w obrocie wewnętrznym żadna zmiana. [2])

23. Nowe taryfy złożone są we wszystkich urzędach pocztowych do wolnego użytku publiczności, a niniejsze rozporządzenie wraz z dołączonemi doń tablicami taryfowemi można nabyć w c. k. dyrekcyi poczt za złożeniem kosztów druku. (10 ct.)

Wiedeń dnia 16 października 1878.

---

[1]) Ustępy 18, 19, 20 i 21 odnoszą się tylko do obrotu w obrębie austro-węgierskiéj monarchii.

[2]) Taksa zaś od przesyłek zaliczkowych do Niemiec i z Niemiec wynosić ma (od 1 listopada 1878 r.) oprócz przypadającego portorya od wagi i wartości, za każdy zaliczony 1 zł. 2 ct., najmniéj jednak (przy jednej posyłce) 6 ct. względnie za każdy 1 marek 2 fenigi, najmiej 10 fen.

KILKA SŁÓW

o Towarzystwie Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie.

Pomiędzy polskiemi instytucyami finansowemi zajmuje Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie bezsprzecznie jedno z pierwszych stanowisk, a mianowicie z tego powodu, że żaden Zakład finansowy nie rozpoczął swych operacyj tak skromnie i ubożuchno, żaden nie doszedł w krótkim przeciągu czasu, gdyż w latach 18tu, do takiego stopnia rozwoju, żaden też nie zaznaczył tak dobitnie swego istnienia, działania i rozwoju, we wszystkich prawie kierunkach życia społeczno-ekonomicznego, jak Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie.

Do uwag tych powoduje nas przemówienie jednego z Członków tego Towarzystwa na Zgromadzeniu Ogólnem odbytem dnia 29 Maja 1879 roku, który stawiając wniosek uznania dla Rady Nadzorczéj, Dyrekcyi i Delegatów Towarzystwa, skreślił w treściwem przemówieniu obraz, czem było Towarzystwo przed laty 18tu, a czem jest dzisiaj, — przedstawił jak instytucya ta operująca w początku jedynie w dziale

ogniowym, wyłoniła z siebie Towarzystwo gradowe, Towarzystwo ubezpieczeń na życie, Towarzystwo wzajemnego kredytu, Kasę Oszczędności w Krakowie z Zakładem zastawniczym, która instytucya zamieniona później na samoistny zakład, stała się potęgą finansową, — jak powołała do życia i rozszerzyła w kraju zbawienne instytucye straży ogniowych ochotniczych, jak rzuciła pierwszą myśl do tworzenia Towarzystw zaliczkowych i pierwszy zakład tego rodzaju wypielęgnowała, jak myśl ta pod wpływem rad i zasileń finansowych Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń dotąd trwających, szeroko w kraju się przyjęła tak, że obecnie przeszło 80 podobnych Towarzystw zaliczkowych w kraju istnieje, które najpomyślniejszą zwycięzką walkę z lichwą staczają.

Te tak znakomite usługi dla kraju pod względem ekonomicznym przypisuje mowca roztropnemu i twórczemu kierunkowi Dyrekcyi Towarzystwa, gorliwéj, sumiennéj, pełnéj zaparcia i bezinteresownéj pracy Rady Nadzorczéj i bezinteresownemu a czynnemu współdziałaniu Delegatów Towarzystwa.

Uwagi powyższe skłaniają nas przedstawić w ogólnych zarysach stan majątkowy Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie we wszystkich działach operacyi, i wykazać rezultaty osiągnięte przez toż Towarzystwo w ostatecznych cyfrach wedle sprawozdania z roku ostatniego.

Towarzystwo wzajemn. ubezpieczeń w Krakowie

założone w roku 1860

rozpoczęło operacye swoje li tylko w dziale ogniowym, dziś przyjmuje to Towarzystwo ubezpieczenia przeciw klęskom ogniowym, gradowym i ubezpieczenia na życie człowieka we wszelkich kombinacyach, jakoto: kapitałów spadkowych dla rodziny, zabezpieczenia własnego bytu na starość, wyposażenia dzieci, rent dożywotnich, zabezpieczeń czasowych itp.

Rezultaty osiągnięte we wszystkich działach powyższych są następujące:

Co do ubezpieczenia od ognia.

Towarzystwo to oparte na wzajemności, pobiera od Członków swoich tylko takie opłaty, ile ściśle na wynagrodzenia za szkody i wydatki administracyjne potrzeba, gdyż nikt prócz Członków Towarzystwa nie ma prawa do jakichkolwiek zysków. Wszelka przeto pozostałość jaka się z końcem każdego roku okaże, bywa pomiędzy Członków rodzielaną, a właściwie od należytości za rok następny przypadającéj potrącaną.

Te potrącenia czyli tak zwane zwroty wynosiły w dziale ogniowym:

W jednym roku	27%	od zaliczki;
„ „	25%	„ „
„ „	22%	„ „
W pięciu latach po	20%	„ „
W jednym roku	15%	„ „
„ „	14%	„ „
„ „	10%	„ „
W dwóch latach po	8%	„ „
W pięciu latach nie było zwrotów.		

Suma zwrotów wypłaconych Członkom w dziale ogniowym przez lat 18 wynosi Złr. 2,214.631·35, czyli w przecięciu corocznie po Złr. 123.000. Tę sumę oszczędzają przeto corocznie Członkowie Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, li tylko na assekuracyi ogniowéj.

Suma wynagrodzeń w tym dziale wypłaconych wynosi Złr. 11,602.001·62. Dopłat od Członków swoich nie żądało nigdy Towarzystwo, przeciwnie zebrało na fundusz rezerwowy ogniowy, który jest niepodzielną własnością Członków tego działu, sumę Złr. 1,231.127·36, a procenta od tej sumy służą na pokrycie wydatków bieżących, t. j. idą na korzyść Członków, od których o tyle mniej opłat się pobiera, ile te procenta wynoszą. W tem urządzeniu tkwi szczególny humanitarny li tylko Towarzystwu wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie właściwy przymiot. Członkowie założyciele wszystkich prawie instytucyj finansowych, a w wielu zakładach i tacy Członkowie, którzy przez pewien przeciąg lat do Towarzystwa

należą, używają pewnych prerogatyw lub korzyści. W Towarzystwie wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie nie istnieje ta różnica pomiędzy Członkami. Każdy wstępujący dziś do tego Towarzystwa korzysta z tych samych praw jak pierwsi Członkowie założyciele, a to tak dalece, że nawet wyżej wspomniane procenta od funduszu rezerwowego, które obecnie około 80.000 Złr. rocznie wynoszą, przypadają w udziale tak samo najstarszemu Członkowi jak i temu, który dopiero teraz do Towarzystwa wstępuje.

Towarzystwo to operuje przeważnie w Galicyi, W. ks. Krakowskiem, na Bukowinie, na Szląsku i Morawie. Wartość ubezpieczona od ognia w tem Towarzystwie w r. 1878 wynosiła Złr. 273,821.656, a zaliczka zebrana wynosiła Złr. 1,942.317·85. Z téj zaliczki pozostało w roku 1878 Złr. 360.682·34, które pomiędzy Członków jako 25% zwrotu rozdzielone zostaną.

Co do ubezpieczenia od gradu.

Dział gradowy założony został przez Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń w roku 1864.

Dział ten spoczywa również na zasadzie wzajemności, tak, że li tylko Członkowie, którzy ubezpieczają od gradu, mają prawo korzystać z pozostałości w tym dziale osiągniętych, które tak samo jak w dziale ogniowym Członkom zwracane zostają.

Zwroty te wynosiły w dziale gradowym:

W dwóch latach po 20% od zaliczki;
W jednym roku 16% „ „
„ „ 15% „ „
W dwóch latach po 12% „ „
„ „ „ 10% „ „
W jednym roku 9% „ „
W sześciu latach nie było zwrotów.

Suma zwrócona Członkom w dziale gradowym przez lat 15 wynosi Złr. 211.419·43.

Suma wynagrodzeń w tym dziale wypłaconych wynosi Złr. 2,974.890.35.

Dopłat od Członków swoich nie żądało Towarzystwo i w tym dziale, przeciwnie zebrało na fundusz rezerwowy Złr. 334.567·15. Procenta od téj sumy służą na wzrost fun-

duszu rezerwowego, dokąd takowy 3% od sumy ubezpieczonéj nie dosięgnie.

Wartość zabezpieczona w dziale gradowym wynosiła w roku 1878 Złr. 25,655.178, a zaliczka zebrana wynosiła Złr. 530.222·55, z któréj pozostało w roku 1878 Złr. 57.796·79.

W tym dziale otrzymali Członkowie w roku 1878 10% zwrotu.

Dział ubezpieczeń na życie.

Ten nader ważny dział ubezpieczeń, który jest najdoskonalszym sposobem oszczędności, najlepiej wyrozumowaną przezornością i najpewniejszym środkiem uchronienia rodziny od nędzy — zaprowadzony został przez Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie przy końcu roku 1869, istnieje przeto dopiero od lat 10-ciu. Do pierwszego Stycznia 1879 roku było zabezpieczonych w tym dziale osób 3768 na Złr. 6,359.677 kapitału i Złr. 7.632 renty.

Znaczna ta suma, która zresztą z każdym rokiem wzrastać będzie, *musi prędzej lub później przypaść do wypłaty osobom ubezpieczonym lub ich rodzinom,* śmiało przeto powiedzieć można, że o ile więcej osób przystępuje do ubezpieczenia na życie, o tyle zwiększają się oszczędności, i o tyle wzmaga się majątek krajowy.

Gdy nadto uwzględnimy, że zaliczki opłacane przez Członków działu ubezpieczeń na życie, bywają przez to Towarzystwo w znacznéj części rozpożyczane w kraju na skromny procent, bądź na hypoteki, bądź też na police życiowe i w skutek tego przyczyniają się do nowéj produkcyi i do usuwania lichwy, niepodobna zaprzeczyć, że instytucya zabezpieczeń na życie jest jedną z najużyteczniejszych dla dobra społeczeństwa organizacyi.

W żadnym dziale ubezpieczeń nie wkorzeniła się tak głęboko zasada wzajemności jak w dziale ubezpieczeń na życie i to jest właśnie nowym dowodem, że instytucya ta jest moralną, humanitarną, mającą na celu dobro społeczeństwa i jako taka wykluczającą spekulacyę na szersze rozmiary, która przez Towarzystwa akcyjne w działach ubezpieczeń od ognia i gradu, o wiele skuteczniej rozwijaną bywa jak w dziale ubezpieczeń na życie. Towarzystwa akcyjne życiowe uznając tę wadliwość swéj organizacyi w dziale

życiowym, wytworzyły po większéj części kombinację, wedle któréj przypuszczają Członków ubezpieczonych do pewnéj części zysków przez nich osiągniętych, i tym sposobem starają się osłabić groźną dla nich konkurencję Towarzystw opierających się wyłącznie na zasadzie wzajemności, naśladując takowe.

Rezultaty Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie w dziale życiowym są pomimo niedawnego istnienia tego działu bardzo świetne, albowiem Członkowie, którzy są ubezpieczeni na kapitał spadkowy dla rodziny, otrzymują dotąd 18—20% zwrotu od zaliczek rocznych, a Członkowie ubezpieczeń na dożycie otrzymują 7—15% zwrotu zaliczek. Nadto złożono do dnia 1go Stycznia 1879 fundusz wynoszący Złr. 133.977·78, który się nazywa rezerwą dywidendy, jest własnością Członków i użytym zostanie na zwroty czyli na zmniejszenie zaliczek w latach przyszłych przez Członków opłacać się mających.

Prócz téj rezerwy-dywidendy posiadał dział życiowy dnia 1go Stycznia 1879 r. swój własny fundusz rezrewowy wynoszący Złr. 47.820·75. Fundusze powyższe mają także ten cel, aby w latach, w którychby panowała niezwyczajna śmiertelność i fundusze bieżące na wypłaty kapitałów zabezpieczonych nie były dostatecznemi, brak wynikający z funduszów powyższych pokrytym został, tak, aby Członkowie od wyższéj opłaty jak takowa jest oznaczoną, w tabelach zaliczek, na wszelkie wypadki możliwie uchronieni byli.

Dział zabezpieczeń na życie jest niestety w Państwie Austryackiem nadzwyczaj słabo rozwinięty. Obojętność taka dla téj instytucyi pożytecznej polega najczęściej na nieznajomości jéj pożytku. Będziemy się przeto starali w krótkości wyjaśnić jak korzystną, jak dobroczynną jest ta instytucja:

Ludzie dbali o utrzymanie mienia uprzedzając możliwe nieszczęśliwe wypadki, zapobiegają im ile ich stać na to, utrzymując porządek w domu, chroniąc się od wypadku ognia, wylewu wody, od złego człowieka, od przyczyn choroby itd.

Taka przezorność dała początek różnorodnym sposobom ubezpieczania się — assekuracyi od ognia, od gradu, od zarazy na bydło, a w końcu assekuracyi na życie.

Rad, nierad, każdy człowiek pomyśli czasem o śmierci, a czem przezorniejszy i starszy, czem dbalszy o dobro rodziny swojéj, tem częściej przemyśliwa, co ta rodzina po-

cznie, jak go śmierć zaskoczy, jak jéj braknie pracowitych rąk ojca?

Człowiek liczący lat 30, tak sobie mówi: mniej więcej mogę jeszcze żyć lat 40, więc porachujmy! Jeżeli praca moja przysporzy mi Złr. 100 rocznéj oszczędności, to owoc mojéj pracy za lat 40 wart jest 4000 Złr. nie licząc wcale procentów. Rozumuje więc dalej: Zostawię przeto dla rodziny mojéj kapitał przynajmniej Złr. 4000, lecz o tyle, o ile 40 lat żyć i pracować będę. — Ale jak mnie śmierć prędzej zaskoczy, jak umrę za rok lub za dwa lata, to ta suma dla rodziny mojéj znacznie się zmniejszy, albo zupełnie przepadnie! Cóż więc robić, aby przynajmniej część téj wartości na każdy wypadek rodzinie zapewnić?

Oto należy udać się do Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, lub do jego najbliższego Agenta i zabezpieczyć swe życie za sumę, którą bez trudu corocznie zaoszczędzić i opłacać można.

Otóż to zowie się zwykle assekuracyą na życie, a właściwie zabezpieczeniem kapitału na wypadek śmierci. — Ta przeto pojedyncza ale rozumna kombinacya jest jeszcze bardzo mało znaną, i dlatego dział ubezpieczeń na życie jest u nas dopiero zaledwie w kolebce.

Drugim powodem obojętności dla téj instytucyi są zawiedzione nadzieje tych osób, które skłonione zostały przez pośredników własne zyski na celu mających, do przystąpienia do tak zwanych *spółek na przeżycie*, które nie zdołały i nie zdołają nigdy wypełnić zobowiązań, rozgłaszanych przez niesumiennych Agentów. Winniśmy tu nadmienić, że tak zwane spółki na przeżycie, *nie są wcale zabezpieczeniem na życie.* Przy zabezpieczeniu na życie wie bowiem każdy zabezpieczony, jakie zobowiązania ciężą na Towarzystwie, i jaką sumę ubezpieczony lub jego rodzina ma otrzymać. Suma ta jest zawsze przy zabezpieczeniu na życie wyrażoną w policy. Natomiast *polica spółki na przeżycie nie zawiera nigdy jasnego zobowiązania Towarzystwa, nie wyraża sumy, do zapłacenia któréj Towarzystwo będzie obowiązanem — tak, że rezultat likwidacyi spółki na przeżycie nie da się nigdy przewidzieć i zawisł li tylko od przypadku.*

Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie ma 16 kombinacyj w dziale ubezpieczeń na życie; tym sposobem może ono dogodzić najrozmaitszym wymaganiom i znaleść

odpowiedni sposób zabezpieczenia dla każdego stanu i dla każdego stosunku rodzinnego. Że zaś ubezpieczenie na życie nie jest drogiem, dowodzi następujący przykład:

Pragnąc ubezpieczyć Złr. 1000 w ten sposób, aby kapitał powyższy był po zgonie ubezpieczonego wypłacony jego rodzinie lub osobie wskazanéj, wynosi opłata:

od osób w 25 roku życia po Złr. 20·60 rocznie;
„ „ „ 30 „ „ „ „ 22·80 „
„ „ „ 35 „ „ „ „ 26·70 „
„ „ „ 40 „ „ „ „ 31·40 „

i t. d. Jeżeli się nadto uwzględni, że Towarzystwo krakowskie, jako na wzajemności oparte, wszelkie zyski Członkom swoim zwraca, i że te zyski w pierwszych 9ciu latach, (które w dziale ubezpieczeń na życie są najtrudniejszemi do przebycia), wynosiły po 18 do 20%, okaże się, że powyższe opłaty wynoszą faktycznie o $^1/_5$ część mniej, czyli, że człowiek 25-letni opłaca za zabezpieczenie Złr. 1000 kapitału tylko Złr. 16·48, człowiek 30-letni Złr. 18·24, człowiek 35-letni Złr. 21·36, a człowiek 40-letni Złr. 25·12 rocznie.

Niemniej ważną przyczyną tak szczupłego u nas rozwoju działu zabezpieczeń na życie jest i to, że każdy pragnie ubezpieczać jak największe sumy, od których opłata nie zostaje w stosunku z jego stanem majątkowym i dochodami. Kto snadnie mógłby zaoszczędzić po Złr. 2 lub 3 miesięcznie i tą oszczędnością zabezpieczyć dla rodziny 1000 lub 1500 Złr. kapitału, ten pragnie zabezpieczyć przynajmniej 5 lub 10.000, a w takim razie wynosi oczywiście opłata 5 lub 10 razy tyle. Nie mogąc takiéj sumy zaoszczędzić, albo wcale się nie ubezpiecza, albo też ubezpieczywszy się na sumę przekraczającą jego możność, opłaci rat kilka i występuje z Towarzystwa z pewnem niezadowoleniem, że zobowiązaniom przyjętym podołać nie może. Słuszne jest przysłowie: „Nie odrazu Kraków zbudowano“ i przysłowie to da się bardzo dobrze w téj mierze zastósować. Niechaj każdy kto może nawet kilka centów dziennie zaoszczędzić, tą drobnostką nie pogardza, niech ją składa — niech miesięcznie chociażby 50 centów złoży do kasy ubezpieczeń na życie, a otrzymawszy za tę drobną wkładkę policę na kilkaset złotych, zostanie niezawodnie tak zachęcony do tego rodzaju oszczędności, że z polepszeniem bytu swego z pewnością każdy grosz pozostający mu z potrzeb nieodzownych nie na

inny cel poświęci, tylko na powiększenie tego kapitału, który jedynie tym sposobem, nawet u ludzi niezamożnych, może dojść z czasem do kilku tysięcy Złr. Każdy początek trudny, tam jednak, gdzie idzie o zabezpieczenie losu rodziny, téj trudności, o jakiéj wyżej mowa, rzeczywiście trudnością nazwać nie można, tembardziej, że takie działanie bezwarunkowo budzi zadowolenie, spokój i poczucie spełnienia najświętszego obowiązku, bo obowiązku zapewnienia bytu tych osób, które się przykuło do własnego losu.

Przypuśćmy jednak, że ktoś nie będzie w możności ubezpieczyć większéj sumy jak kilkaset Złr. i uprzytomnijmy sobie, jakie błogie skutki nawet tak nieznaczna suma w gotówce wywrzeć może, szczególniej na stan mniejszych gospodarstw rolnych, na stan mniejszych rzemiosł, na spokój pozostałéj rodziny, wreszcie i na moralność społeczeństwa. Ileż to sierót popada w nędzę po śmierci rodziców! Ilu przestępstw i zbrodni ta nędza staje się przyczyną! A zapobieżenie temu jest tak prostem i łatwem, jak to wyżej wykazaliśmy.

Zwróciwszy myśl na stosunki naszych mniejszych gospodarstw rolnych, widzimy niemal codziennie, jakie między rodzinami gospodarzy wiejskich zachodzą rozterki z powodu rozdziału spadku po ojcu lub matce.

Jeżeli syn starszy, osiadłszy na gruncie, ma spłacać młodsze rodzeństwo, to zwykle, będąc uczciwym, u lichwy ratunku szuka, w przeciwnym razie wyrzuca matkę staruszkę, brata młodszego lub siostrę na poniewierkę, a w karczmie już czycha pokątny pisarz, aby skargi spisywał, wydziera ostatni grosz na papier, na stęple, na wódkę. Skutkiem tego cała rodzina marnieje, a ojciec rodziny, który za życia jednakową miłością wszystkich swoich ogarniał, dla nich skrzętnie pracował i zbierał, nierzadko od téjże swéj rodziny i w grobie spokoju nie znajdzie. Gdy do tego uwzględnimy, że posiadłości włościan, jeżeli mają wyżywić — już dalej prawie rozdrobnić się nie dadzą — to ku zapobieżeniu podobnym wypadkom *jest jedynym środkiem zabezpieczenie na życie.*

Ubezpieczony kapitał przeznaczy ojciec testamentem lub rozporządzeniem umieszczonem w samejże policy wdowie i młodszym synom lub córkom; wtedy syn najstarszy posiędzie swego czasu rolę swobodny, bo choćby mu coś i spłacić przypadło, to rodzeństwo nie zmuszone biedą do żądania bezzwłocznéj spłaty, na takową łatwiej poczeka. Prawda,

że ubezpieczając na tak piękne cele, gospodarz musi zostać prawdziwym gospodarzem, człowiekiem pracowitym, trzeźwym, oszczędnym — lecz też uskarbi sobie za to spokój duszy, że rodzina jego nie zmarnieje, że rola odziedziczona po ojcach nie przejdzie na własność lichwy, jednocześnie sprowadzi jedność i spokój rodzinie i błogosławieństwo dla wszystkich. Dla włościanina 500 lub 300 Złr. nie są bagatelą, a zabezpieczając wedle możności nie potrzebuje się obawiać wysokiéj zaliczki, bo jak już na wstępie wykazano, zaliczka jest stosunkowo do zabezpieczonego kapitału i do wieku zabezpieczonego tak tanią, że przypuścić nie podobna, aby dobry gospodarz w młodym wieku nie potrafił oszczędzić rocznie 8—12 Złr., za które kapitał przynajmniej 300 do 500 Złr. rodzinie pozostanie. Kto jednak i takiéj sumy jak 8—12 Złr. rocznie oszczędzić nie jest w stanie ten może się ubezpieczyć na Złr. 100, na 50, a nawet na 25 Złr.

Jest rzeczą niezaprzeczoną, że zmysł oszczędności jest najmniej rozwiniętym w klasie uboższéj, szczególniej między rzemieślnikami, uboższymi włościanami, sługami i wyrobnikami. Ludzie tacy pragnąc wydobyć się z gniotącéj ich nędzy, najczęściej na loteryę liczbową przegrywają takie kwoty, że *każdy z nich* mógłby za te stawki, gdyby je oszczędzał za pomocą ubezpieczenia na życie, otrzymać tyle, ile pomiędzy kilkoma tysiącami grających w loteryę zaledwie jeden, gdy mu się los w postaci terna uśmiechnie, otrzymać może. Otóż mając te uwagi na względzie, utworzyła Dyrekcya Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie oddzielny dział ubezpieczeń na życie dla ludzi biednych, gdzie każdy za opłatą kilkudziesięciu centów rocznie może sobie ubezpieczyć kapitalik 25 Złr. Kto się w ten sposób ubezpiecza, nie otrzymuje policy, lecz książeczkę na 25 Złr. Książeczek takich nie może mieć jedna osoba więcej, jak cztery, to jest jedna osoba może zabezpieczyć najwięcej Złr. 100.

Suma ta napozór mała, staje się jednak w razie śmierci np. ojca rodziny wielką pomocą. I tak zdarza się w każdéj okolicy, że gospodarz nawet dobry umiera *nie zostawiając żadnéj gotówki*, więc aby pokryć najniezbędniejsze wydatki, które właśnie taka chwila sprowadza, rodzina zmarłego przedaje krowę za bezcen, bo nagle, zastawia kawał ziemi lub bierze od lichwiarza pieniądze na ogromny procent. *Zresztą z jakichże funduszów ma się odbyć pogrzeb zmar-*

łego, który nakazują i obyczaj chrześcijański i cześć dla nieboszczyka?

Otóż gdy zmarły był zabezpieczony choćby na 25 lub 50 złotych, rodzina odbiera je zaraz i opędza niemi nieuniknione wydatki. Brak téj gotówki staje się często początkiem zguby całéj rodziny.

Ten przeto sposób zabezpieczenia powinien znaleść przystęp w każdéj ubogiéj rodzinie.

Opłaty za zabezpieczenie na życie nie muszą być składane w ratach rocznych, lecz mogą być uiszczane również półrocznie i kwartalnie. Przy ubezpieczeniach na 25 Złr. należy jednak o ile możności składać należytość rocznie, gdyż ta należytość zaledwie kilkadziesiąt centów wynosi. Kto posiada w ręku policę na ubezpieczenie życia lub taką książeczkę i regularnie swe raty opłaca, może spokojnie nieprzewidzianemu zgonowi w oczy zajrzeć, gdyż najprzykrzejsza troska o niepewny los rodziny nie zatruje ostatniéj chwili życia takiego człowieka — chociażby tylko jedną ratę za zabezpieczenie uiścił. Kto się dobrze zastanowi nad instytucyą zabezpieczeń na życie, przyznać musi, że nie ma stanu na świecie, dla któregoby ubezpieczenie na życie było zbytecznem. Najmożniejszy kapitalista, najpotężniejszy władca, największy uczony, lekarz, profesor, urzędnik, rzemieślnik, włościanin, robotnik, każdy kto pracuje, na kim ciążą obowiązki względem rodziny, kraju lub społeczeństwa — przysłuży się téj rodzinie, krajowi lub społeczeństwu, jeżeli z oszczędności w miarę dochodów swoich zabezpieczy swe życie. Życie każdego człowieka ma bowiem wartość — każda wartość, jaką posiadamy, bywa strzeżoną, pilnowaną od zatraty i od klęsk ubezpieczaną — czyż tylko wartość życia ludzkiego, które gdy tętni, stanowi podstawę bytu rodzin, ma zmarnieć i zniszczeć z ostatniem tchnieniem? W odpowiedzi na to pytanie znajdą wszyscy, którzy życie swe zabezpieczyć mogą a tego nie czynią, wyrzut, że są marnotrawcami najwyższego dobra i najwyższéj wartości, jaką ich Stwórca obdarzył.

Odstąpiliśmy cokolwiek od zadania, któreśmy sobie założyli, a które miało na celu wykazanie stanu majątkowego Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie we wszystkich gałęziach. Przedmiot zabezpieczenia na życie wydawał się nam jednak tak ważnym, tak mało znanym, a tak ponętnym, że poczuwaliśmy się do obowiązku cokolwiek obszerniej nad

nim się zastanowić. W przekonaniu, że łaskawi czytelnicy za złe nam tego nie wezmą, lecz przeciwnie powyższemi słowami pobudzeni zostaną do spełnienia tego ciężącego na nich obowiązku, wracamy do rzeczy.

Skreśliliśmy powyżej rezultaty działania Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie oddzielnie w każdéj gałęzi, tu skreślimy jeszcze rezultaty działań tego Towarzystwa łącznie we wszystkich działach.

I tak: **Wynagrodzeń** wypłaciło Towarzystwo krakowskie w przeciągu lat 18 za pogorzele . Złr. 11,602.001·62
w przeciągu lat 15 za grad . . . . „ 2,974.890·35
w przeciągu lat 9 rent, kapitałów pośmiertnych i dożywotnich . . . . . Złr. 232.240·67
Razem Złr. 14,809.132·64

Zwroty wynosiły w dziale ogniowym . Złr. 2,214.631·35
„ „ „ gradowym . „ 211.419·43
„ „ „ życiowym . „ 38.651·83
Rezerwa dywidendy w dziale życiowym „ 133.977·78
Razem Złr. 2,598.680·39

Polic wystawiło Tow. w dziale ogniowym . szt. 1,043.977
„ „ „ „ gradowym . „ 38·638
„ „ „ „ życiowym . „ 4.798
Razem szt. 1,087.413

Na fundusz rezerw. zebrano w dziale ogniow. Złr. 1,231.127·36
„ „ „ „ „ gradowym „ 334.567·12
„ „ „ „ „ życiowym „ 47.820·65
Razem Złr. 1,613.515·26

Prócz funduszu rezerwowego wynoszą inne fundusze i dochody Towarzystwa wzaj. ubezp. w Krakowie:

Rezerwy zaliczek { 683·922·55, 444.028·77 } . . . Złr. 1,127.951·32
Procenta funduszów rezerwowych } w przybliżeniu Złr. 80.000·—
Zaliczki ogniowe i gradowe . . } „ 2,500.000·—
„ życiowe . . . . . . } „ 230.000·—
Fundusze rezerwowe . . . . „ 1,613.515·26

Towarzysłwo wzaj. ubezp. w Krakowie daje przeto Członkom swoim gwarancję poważną sumą . . . . Złr. 5,551.466·58

z którój to sumy zaledwie 200.000 umieszczono w nieruchomościach, reszta zaś złożoną jest w papierach publicznych, w Bankach lub na pożyczkach pewnych u Członków.

Powyższe zestawienie wykazuje, że mało jest Towarzystw w Państwie Austryackiem, któreby rozporządzały takimi kapitałami i przedstawiały tak znakomitą gwarancyę. To też i Niemcy, którzy niechętnie chwalą co polskie, nazwały Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie ozdobą austryjackich Towarzystw Ubezpieczeń *(die Zierde der öster. ung. Versich. Gesellschaften)*.

Gdy jeszcze uwzględnimy zasadę najsprawiedliwszą w sprawach ubezpieczeń, to jest zasadę wzajemnéj pomocy a nie spekulacyi i idącego za nią wyzyskiwania, możemy najsumienniej polecić każdemu zabezpieczającemu Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie.

Zwyczaje i Obyczaje.

STYCZEŃ.

NOWY ROK.

Nowy Rok wypada zawsze w oktawę Bożego Narodzenia; w dzień ten według Ewangelii św. Łukasza, przedstawiono Chrystusa w świątyni, obrzezano według ustaw hebrajskich, i nadano mu imię Jezus; ztąd kościół obchodzi w dniu tym pamiątkę Obrzezania Zbawiciela i nadania mu imienia Jezus. Starożytni Rzymianie w dniu tym obchodząc zaczęcie Nowego Roku, wydawali świetne uczty i maskarady na cześć bożka Janusa (od którego i miesiąc cały zwał się Januarius), oraz bogini Sileny. U nas dawniej był bardzo piękny zwyczaj, że proboszcz z organistą zawsze przed Nowym Rokiem obchodzili chaty kmiece, modlili się razem, obdarzali opłatkami, a następnie ciągnęli egzamin z gospodarza, jego żony, dzieci, powinowatych i czeladzi, dowiadując się, czy umieją dobrze pacierz, czy pamiętają przykazania i czy znają dobrze nauki katechizmowe. Dziś wyszło to ze zwyczaju, a natomiast składanie życzeń upowszechniło się wszędzie, z dołączeniem niekiedy podarunków dawanych, jak to mówią, na kolendę. Kto zaś nie może lub nie chce sam osobiście składać komu życzenia, posyła bilet nazwany z powinszowaniem Nowego Roku. Od lat kilku wszedł w Warszawie chwalebny zwyczaj, że ci którzy rozsyłali dawniej bilety, teraz składają w miejsce tego pewną summę, zwykle niewielką, na korzyść jakich zakładów

dobroczynnych, lub osób potrzebujących wsparcia. Z Nowym Rokiem rozpoczyna się także czas uciech — karnawał, o którym na następnej kartce słów kilka.

LUTY.

KARNAWAŁ

Karnawał i jako wyraz i jako zwyczaj pochodzi z włoskiego. Włosi przed nastaniem wielkiego postu, który dawniej na całym półwyspie Apenińskim ze ścisłością był obchodzony, chcieli sobie pohulać za całe czterdzieści dni i biesiadując, pijąc, bawiąc się radośnie, krzyczeli w uniesieniu żegnając się z mięsem: carne vale! to jest mięso bywaj zdrowe! Do dziś dnia Włosi trzymają prym w uroczystościach karnawałowych; — dawniej słynęła Wenecya, dziś Rzym. We Francyi już nie tak huczno i gwarno; w Niemczech niemal zupełnie spokojnie. U nas karnawał rozpoczyna się także z Nowym Rokiem; ulicznych zabaw i zgromadzeń nie ma wcale, wszystko pod dachem się odbywa. Cechami naszego karnawału są: tańce, maskarady, kuligi, faworki czyli chrust i pączki. Najhuczniejszymi dniami zabaw, w których i lud najczęściej także wielki ma udział, lecz nie razem jak we Włoszech n. p. z wyższemi klasami, są: tłusty czwartek czyli ostatni w karnawale, zapustna niedziela i ostatni poniedziałek i wtorek. Po ostatnim wtorku zaraz we środę przypada popielec, dzień modlitw, niby rozpoczęcia chwil pokuty, a rozstania się z dniami uciech; kapłan przypominając to, sypie na głowy modlących się wiernych popiół, mówiąc: proch jesteś i w proch się obrócisz. Po ulicach zaś chłopcy przypinają przechodzącym kobietom, szczególniej niezamężnym, klocki z drzewa, kości lub łap zajęczych, i śmiejąc się mówią, że to jest kara dla tych, które w ciągu karnawału za mąż nie poszły. Dawniej przyłączano jeszcze do klocka satyryczne wierszyki, lecz dziś to ustało.

MARZEC.

POST WIELKI.

Dla przysposobienia się do należytego obchodzenia pamiątki Zmartwychwstania Pańskiego czyli Wielkiej Nocy i przyjęcia komunii św., kościół naznaczył post czterdziestodniowy na pamiątkę postu Jezusa Chrystusa na puszczy. Post zaczynał się dawniej od niedzieli starozapustnej i trwał z wyłączeniem niedziel i sobót aż do Wielkiejnocy; a teraz zaś od Popielca bez żadnych wyłączeń. W kościołach kapłani przywdziewają ciemnych barw ubiory. Gloria in excelsis i Te Deum przestają być śpiewane, wstrzymanie od pokarmów mięsnych jest nakazane i spowiedź wielkanocna na dwa lub cztery tygodnie przed Wielkanocą rozpoczyna się. U nas odprawia się jeszcze nabożeństwo nieszporne zwane: Gorzkiemi żalami, podczas których lud wraz z duchowieństwem śpiewa pieśni rozważające mękę i śmierć Chrystusową. W środę po trzeciej niedzieli postu przypada tak zwane półpoście czyli środopoście, w niektórych miejscowościach ogłaszane biciem w dzwony w południe, a w wieczór rzucają pod nogi przechodniom lub we drzwi mieszkań garnki z popiołem, wołając: półpoście! Ostatnia niedziela przed Wielkanocą zowie się Kwietnią czyli Palmową, gdyż palmy w on dzień się święcą na pamiątkę tryumfalnego wjazdu Chrystusa do Jerozolimy na kilka dni przed Jego śmiercią. Gdzieindziej a szczególniej w Paryżu do połowy postu trwają najhuczniejsze zabawy; u nas wszelkie takie rozrywki nikną, a ich miejsca zajmują: koncerta a teraz i odczyty.

KWIECIEŃ.

WIELKANOC.

Tydzień poprzedzający dzień pamiątki Zmartwychwstania Pańskiego, nazwany także wielkim, jest prawdziwie tygodniem

uroczystości. Rozpoczyna go Wielka Środa tak zwaną ciemną jutrznią odprawioną w wieczór, w czasie której kleryk gasi piętnaście świec, a duchowni śpiewają lamentacye Jeremiasza proroka i robią łoskot w końcu nabożeństwa, dla wyobrażenia zaburzenia, jakie w naturze śmierć Boga-człowieka uczyniła. W Wielki Czwartek jest ostatnia głośna msza, krzyż składa się w grobie, świeczniki na ołtarzu przewracają się na znak żałoby, odbywa się poświęcenie olejów do chrztu i oleju do ostatniego namaszczenia, w końcu obmycie nóg 12stu biednym. Wielki Piątek nie ma zbyt wiele pamiątkowych nabożeństw: kapłani modlą się tylko za wszystkich: papieża, biskupów, kapłanów, lud, przyjaciół i wrogów nawet, na pamiątkę Chrystusa, który na krzyżu modlił się za nieprzyjaciół. U nas w tym dniu rozpoczyna się nawiedzanie grobów i trwa to aż do soboty wieczór. W Wielką Sobotę jest więcej uroczystych nabożeństw: najprzód kapłan poświęca przed kościołem ogień i ciernie, następnie w kościele już święci świecę woskową, zwaną paschałem, która jest godłem zmartwychwstałego Chrystusa Pana; dalej poświęci wodę do chrztu, a w końcu odprawia mszę, w czasie której podczas Gloria dzwony znów słyszeć się dają. Uroczystość Zmartwychwstania rozpoczyna się u nas nabożeństwem zwanem Rezurekcyą, w czasie którego krzyż podniesiony jest z grobu, pieśni radosne brzmią a wesołe Alleluja roznosi się w powietrzu; zresztą wszystkie inne modły i nabożeństwa uroczyście są obchodzone.

MAJ.

BOŻE CIAŁO.

Uroczystość Bożego Ciała na cześć Najświętszego Sakramentu, zaprowadził w roku 1246 Robert, biskup Leodyjski. Następnie w roku 1264 papież Urban IV, bullą nabożeństwo kazał obchodzić wszędzie w czwartek po oktawie Zielonych Świątek. Processya i oktawa przydane zostały przez papieża Jana XII. W czasie tych processyi Ciało Pańskie obnoszone jest po uli-

cach, drogach wiejskich i placach publicznych. Naokoło kapłana niosącego Najświętszą Ofiarę, jest mnóstwo duchowieństwa z gorejącemi świecami w ręku, na znak żywej wiary. Przed Najświętszym Sakramentem dziewczątka ubrane w bieli i w wieńce, sypią kwiaty. Rozpoczynają pochód cechy i bractwa z chorągwiami i światłem. Processya obchodzi cztery ołtarze i przy każdym z kolei odczytuje się głośno przez kapłana Ewangelia. Processya i czytanie Ewangelii, przypominają wiernym chodzenie Pana Jezusa po wsiach i miasteczkach i opowiadanie Ewangelii, oraz, że o tajemnicy Ciała Pańskiego piszą wszyscy czterej Ewangeliści. Przez całą oktawę tej uroczystości, stoją na ołtarzu trzy kielichy wzniesione na znak, iż to jest w całem znaczeniu uroczystość Ciała Pana Jezusa. Processye Bożego Ciała po miastach odznaczają się wielką powagą a czasem i wspaniałością, zwłaszcza gdy jak się to w niektórych miejscach dzieje, biją dzwony, grzmią działa, a monarchowie i inne znakomite znaczeniem osoby, towarzyszą processyi i niosą baldachim. Na wsiach za to skromne processye wijące się wstęgą pośród zielonych łanów i drzew rozkwitłych, rozrzewniając do łez, błogo i uroczo działają na serca modlących się prostaczków.

CZERWIEC.

WIGILIA ŚW. JANA.

Do wigilii św. Jana przywiązane są znowu uroczystości, lecz już nie religijne, ale zwyczajowe. Sięgają one bez wątpienia bałwochwalczych czasów. W dzień ten, a raczej wieczór tego dnia, palą po wsiach drwa na kupę ułożone, co zwie się palić sobótki. Przez te stosy płomienne przeskakują parobcy wiejscy a czasem i dziewuchy, zielem bylicą przepasane, przyczem śpiewają przeróżne pieśni na poły chrześcijańskie, na poły znamiona bołwochwalstwa noszące; uroczystość tę nazywają Polacy sobótką. Po sobótkach odważni i bogactw żądni, idą o samej północy w las ciemny, kędy rozkwita cudowne ziele paproć,

którego kwiat odkrywa wszystkie skarby zakopane w ziemi, a tem samem szczęście przynosi. Na Rusi paproć nazywa się perelot-trawa. Na nieszczęście czy szczęście kwiatu tego trudno dostać, bo trzeba przezwyciężać różne zawady, jakie zły duch po drodze stawia. Prócz sobótek w wigilię św. Jana, puszczają także dziewuchy wieńce na wodę, i z ich płynienia lub tonięcia, wróżą sobie rychłe lub nierychłe zamążpójście a nawet i śmierć. Warszawa sobótek nie pali, na to trzeba błoni, lasów, bylic, zieleni i ludu wieśniaczego. Za to jest w Warszawie zwyczaj, iść nad wieczorem na most nad Wisłą, spacerować, iść na miód na Pragę lub przypatrywać się, jak ludek miejski ciska wianki, a zwinni przewoźnicy i rybacy w swych małych łodziach uwijają się, chwytając wianki dziewuch z drżeniem serca czekających na tę zdobycz. Schwytanie bowiem wianka, znaczy zamążpójście w ciągu roku, a gdy popłynie sobie do Gdańska, to znaczy, że trzeba rutkę wciąż siać.

LIPIEC.

UROCZYSTOŚĆ SERCA P. JEZUSA.

Uroczystość ta przypada właściwie w Czerwcu, lecz że w tym miesiącu opisywaliśmy wigilią św. Jana, a na miesiąc Lipiec żadna z znaczniejszych uroczystości nie przypada, powiemy więc słów kilka tutaj o uroczystości Serca Jezusowego. Ksiądz B. P. Rz. tak opisuje tę uroczystość: Nabożeństwo do Serca Pana Jezusa, chociaż zdaje się być nowem, jednak w gruncie rzeczy jest ono tak dawne, jak sam chrześcijanizm. Wiara nas uczy, że w Chrystusie Panu są dwie natury odróżnione: boska i ludzka zjednoczone w jednej osobie Słowa Przedwiecznego. W skutku tego zjednoczenia, własności jednej natury mogą być przypisane drugiej, i dwie natury ze swemi własnościami mogą być przyznane osobie Słowa przedwiecznego. Słuszność tego nabożeństwa zasadza się na tem, że czcząc człowieczeństwo Jezusa Chrystusa lub Jego jakąś część, uważamy je wtedy zjednoczone z osobą Słowa.

W XVII wieku nabożeństwo do Serca Pana Jezusa nabrało wielkiego znaczenia w skutku gorliwości ojca Eudesa, a osobliwie wielebnej matki Małgorzaty Maryi Alacoque i jej spowiednika księdza Colombière.

Nabożeństwo do Serca Pana Jezusa pomimo oporu różnych osób rozszerzyło się, i nareszcie w roku 1765 na prośby biskupów polskich, przez Klemensa XIII zostało zatwierdzone.

SIERPIEŃ.

PRZEMIENIENIE PAŃSKIE.

Dnia 6 sierpnia, pisze ksiądz B. P. R., obchodzi kościół pamiątkę przemienienia się Chrystusa Pana na górze Tabor w obecności apostołów Piotra, Jakóba i Jana, oraz Mojżesza i Eliasza proroka, o którem to przemienieniu wspominają ewangeliści Mateusz, Marek i Łukasz. Cel tego święta pięknie jest wyrażony w modlitwie kościoła katolicko-wschodniego: „Chryste nasz Boże, któryś się na górze Tabor przemienił, i swym uczniom chwałę swego bóstwa pokazał, opromieńże nas światłem swego poznania, i prowadź nas drogą swych przykazań, jako nasze jedyne dobro i nasz najlepszy przyjaciel“. W kościele wschodnio-katolickim Przemienienie Pańskie należy do dwunastu wielkich uroczystości w roku; w kościele zaś zachodnim, wspomina o niem już w V-tym wieku św. Leon papież, lecz dopiero w roku 1457 na rozkaz Kaliksta III, papieża, poczęto je w całym kościele zachodnim obchodzić, do czego powód dało zwycięstwo przed rokiem przez chrześcian pod Belgradem odniesione nad Turkami. Od roku 1775 należy ono na Zachodzie do świąt zniesionych jako uroczystych, a obchodzone tylko jako święto kościelne. U nas po wsiach niektórych uroczyście obchodzone, w Warszawie niektórzy święcą je do południa, a po kościołach uroczyste nabożeństwa są odprawiane. Zwykle w tygodniu, przynajmniej

w Warszawie, odbywa się spowiedź i komunia; szczególniej też ludzie dotknięci dolegliwościami, modlą się serdecznie w tym dniu, błagając Najwyższego Pana o zmianę swego nieszczęśliwego stanu.

WRZESIEŃ.

NARODZENIE NAJŚW. MARYI PANNY.

Najświętsza Marya z królewskiego izraelskiego rodu Dawida, córka św. Joachima i Anny, urodzoną została w późnych tejże latach; o urodzeniu jej św. Joachim miał objawienie. W trzecim roku rodzice ofiarowali Maryą Bogu w kościele Salomona w Jeruzalem. W piętnastym roku kapłani, wedle przyjętego w tamtych krajach zwyczaju, wydali za mąż za Józefa córkę Joachimową. Ewangelia obszernie opisuje o zwiastowaniu Najświętszej Panience przez anioła Gabryela, że pocznie z Ducha św. i porodzi w Betleem Syna imieniem Jezus, który będzie Synem Bożym, o ucieczce św. Rodziny do Egiptu przed prześladowaniem Herodowem, o powrocie do ziemi świętej, o młodych latach Chrystusa. Podczas nauk głoszonych przez Zbawiciela, Boga-Rodzica ciągle Synowi towarzyszyła aż do śmierci Jego na krzyżu i złożenia ciała Chrystusowego do grobu. Po Zmartwychwstaniu widywała często swego syna przez czas jego pobytu na ziemi. Po Wniebowstąpieniu Chrystusa i rozejściu się Apostołów, Marya przemieszkiwała u św. Jana Ewangelisty, stosując się do polecenia Chrystusa umierającego na krzyżu, gdy mówił: „niewiasto oto Syn twój". Zgon jej przypadł w czasie największego zgromadzenia się Apostołów i uczniów w Ziemi świętej, więc ci wzięli ciało Jej na ramiona, nieśli do Getsemani i złożyli je tam, a muzyka niebieska przez trzy dni grała przy grobie; na czwarty dzień ciało znikło. Daremno go szukano, powstało mniemanie powszechne, że połączyło się z duszą w niebie. O grobie Najświętszej Maryi Panny dziś nikt nie wie.

PAŹDZIERNIK.

NABOŻEŃSTWO NAJŚW. BOGA-RODZICY.

Najświętsza Marya Panna, jako Matka Boga-człowieka, najświętszą jest po Bogu u wszystkich wiernych. Świąt na obchodzenie rozlicznych pamiątek i żywota Najświętszej Panienki jest wiele; dzielą się one na uroczysto obchodzone i na kościelne. Do pierwszych należą: Oczyszczenie N. M. P. dnia 2 lutego; Zwiastowanie N. M. P. dnia 25 marca; a jeśli wypada w wielki tydzień lub w tygodniu po Wielkiej nocy, to przenosi się na poniedziałek po niedzieli przewodniej; Wniebowzięcie N. M. P. dnia 15 sierpnia, inni nazywają to święto Zaśnięciem Boga-Rodzicy; Narodzenie NMP. d. 8 wrześ. i Niepokalane Poczęcie NMP. ustanowione dla uczczenia chwili, gdy Marya poczęła się w żywocie matki. Do świąt kościelnych należą: Zaślubiny N. M. P. dnia 23 Stycznia; N. M. P. Bolesnej w piątek przed niedzielą Kwietnią; Nawiedzenie N. M. P. dnia 2 lipca; N. M. P. Szkaplerznej dnia 16 lipca; N. M. P. Anielskiej dnia 2 sierpnia; N. M. P. Śnieżnej dnia 5 sierpnia; N. M. P. od wyzwalania niewolników dnia 24 września; N. M. P. Różańcowej dnia 7 października; Opieki N. M. P. w drugą niedzielę listopada; Ofiarowanie N. M. P. dnia 21 listopada; i N. M. P. Loretańskiej dnia 10 grudnia. Dwa święta uroczyste Boga-Rodzicy noszą jeszcze odmienne także nazwy, i tak: święto Oczyszczenia N. M. P. zowie się Matką Boską Gromniczną; a święto Wniebowstąpienia N. M. P. zowie się znowu Matką Boską Zielną.

LISTOPAD.

ADWENT.

W listopadzie zazwyczaj zaczyna się Adwent, to jest czas przeznaczony dla przygotowania się do należytego uczczenia

świąt Bożego Narodzenia. Kościół od adwentu rozpoczyna swój rok kościelny. Msza w adwencie rano przed świtaniem się odprawia, i zaczyna się od słów: „Rorate coeli“ czyli: „Niebiosa spuśćcie rosę“, od tych to słów łacińskich pierwsze msze adwentowe nazywają się Roratami.

Kościół święty, pisze ks. J. Osiecki, w tym czasie okazuje się jakby w smutku pogrążonym: dlatego ubiory kościelne, ton śpiewów smutek wyrażają; nie śpiewa się w czasie summy hymn anielski Gloria in excelsis, ani na jutrzni Te Deum. Muzyka milczy, uczta i tańce są zakazane. Jest to czas skupienia ducha, gorętszych modłów i umartwienia. Jest to jakby mały post, na podobieństwo wielkiego przed Wielkanocą. Dawniej był zwyczaj pościć przez cały adwent, dziś zaś tylko w środy i piątki przez cały Adwent post ścisły jest nakazany. Roraty atoli nie wszędzie są wprowadzone; w Polsce tylko i w niektórych prowincyach jej przyległych, w Austryi, Szlązku, uroczyście i we wszystkie dni nawet obchodzi się to nabożeństwo. Roraty w Polsce upowszechnić mieli: Przemysław Pobożny, książę poznański i Bolesław Wstydliwy w wieku XIII. Jest zwyczaj w niektórych okolicach naszego kraju trąbienia na ligawkach w czasie adwentowym, młodzież wiejska wygrywa na nich proste, lecz przejmujące tony. Niedziel adwentowych musi być koniecznie cztery, chociaż Adwentu niezawsze bywa pełne cztery tygodnie, gdyż przysłowie: święta Katarzyna Adwent zaczyna, nie jest prawdziwem.

GRUDZIEŃ.

BOŻE NARODZENIE.

Dzień pamiątki Narodzenia Chrystusa Pana poprzedza Wigilia. Obchodzoną ona jest u nas inaczej jak inne wigilie. Przez cały dzień powinno się pościć, za ukazaniem się gwiazdy, rozpoczyna się wieczerza w gronie rodziny i przyjaciół, poprzedzona łamaniem się opłatkiem na znak życzeń. W dzień ten rodzice dają dzieciom upominki z zabawek, choinki oświetlonej,

pierników, orzechów, jabłek i bakalii; nazywa się to na gwiazdkę lub błędnie na „Heilige Christ“ z niemieckiego. Na wsiach zwykle stół zaścielają sianem, a w kątach izby snopki słomy stawiają na pamiątkę, że Pan Jezus narodził się w stajence i nowo-narodzony położony był na sianie. W tym dniu znajomi odwiedzają sią, dzielą się opłatkiem i życzą sobie szczęśliwego roku, co się nazywa dosiego roku. W Warszawie zwyczaj ten nie jest jeszcze bardzo upowszechniony, ale w Krakowie szczególniej jest zachowywanym.

Dzień Bożego Narodzenia jest uroczystością wielkiej radości; jeżeli przypada w piątek zwalnia od postu. Każdemu kapłanowi wolno odprawić trzy msze święte: 1) dla uczczenia Boga w trzech osobach Trójcy Przenajświętszej; 2) dla uczczenia potrójnego narodzenia Chrystusa Pana, to jest: od wieków z Ojca bez matki, w czasie z Matki bez Ojca i duchownego w sercach naszych przez łaskę. O północy lub rankiem odprawia się msza zwana pasterską, i zaczynają się śpiewać kolendy. Pomiędzy kolendami jest wiele pieśni bardzo starych, pełnych naiwności i prostoty, nasuwających nam na myśl ubiegłe lata.

Kalendarz Rybacki.

STYCZEŃ.

Rybołówstwo jest u nas gałęzią przemysłu narodowego, mocno zaniedbaną. Dla zwrócenia na takowe uwagi, dajemy tutaj kalendarz rybacki. Może niejeden przeczytawszy te krótkie przypominki, rozejrzy się po swoich stawach, jeziorach i innych wodach, i pomyśli, że i one w tych ciężkich czasach dać jakąś korzyść mogą.

Ryba, oprócz wody potrzebuje powietrza. W zimie, gdy mróz pościna powierzchnie wód, potrzeba koniecznie pamiętać o dostarczeniu rybom powietrza, przez stósowne otwory w lodzie czyli przeręble. Podczas wielkich śniegów i zamieci, powinien dozorca stawów, miejsca przy śluzach, gdzie woda odpływa, chrustem lub słomą nakryć, zapobiegając, aby się wszystkie otwory w lodzie hermetycznie śniegiem nie pozapychały, przez co wszystkie ryby zginąćby mogły; nakrycia ułatwią mu bardzo wyrąbywanie lodu. Codziennie rano i wieczorem powinien dozorca opatrzony w kilof i grabie żelazne, obejść staw dla dopilnowania przerębli w lodzie i wydobycia z nich kawałków lodu, które woda naniosła. Gdy lód dojdzie do grubości dwóch stóp, a nadto i śniegiem jest przysypany, przez co przypływ wody zwykle umniejsza się, należy wtedy i odpływ wody o pół cala zmniejszyć, przerębli w lodzie bronić od zamarzania i tak bez szkody dla ryb, czekać na odwilż i przybytek świeżej wody.

Miętus w tym miesiącu trze się. Szczupak, leszcz, śliz i kiełb są w tym miesiącu bardzo tłuste. W czasie długich wieczorów, należy robić nowe i sporządzać stare sieci.

LUTY.

Łowienie ryb pod lodem odbywa się w dalszym ciągu. W końcu miesiąca najmłodsze szczupaki ze zdolnych do tarła, zatem trzy-letnie, trzeć się zaczynają. Jazgarze, ślizy, sielawy i starsze szczupaki są bardzo tłuste jeszcze. Zamrożonemi rybami prowadzi się handel; można je w tym stanie na targi, kiedy dobra droga, przewozić. W czasie twardych mrozów, należy dawać baczność, aby woda do stawów ciągle przypływ świeży i odpływ takowy miała. W czasie zadymek należy dzień i noc dawać wielką baczność, ponieważ przerębłe łatwo mogą być zawiane, a jak tylko będzie wody przybytek, i ta na lód wystąpi, łatwo zamarznie. Jeśliby w końcu tego miesiąca, zanosiło się na odwilż, a śniegu było dużo, potrzeba wyrąbać lód w kanale, którym woda płynie, tudzież poobcinać go około upustów i mnichów, aby za przybraniem wyższej wody, szkody w nich nie zrządził jakiej. Gdyby woda przybrała, pootwierać należy mnichy i upusty, aby miała wolny odpływ.

Najgorsze jest, gdy silne mrozy i odwilże naprzemian po sobie następują. W skutek tej nagłej zmiany temperatury, tworzą się na stawie dwie warstwy wody i lodu, zamykające rybom wszelki przystęp powietrza. W takiem położeniu potrzeba przepływ wody zmniejszyć, a przeciwnie odpływ jej przy rynnach, upustach lub mnichach natychmiast lekko powiększyć, ażeby woda w jak najkrótszym czasie w całym stawie przynajmniej na 2 lub 3 cale opadła; przez to bowiem obie warstwy lodu popękają, woda zwierzchnia zleje się do spodniej i górna warstwa na dolnej osiądzie.

MARZEC.

Stósownie do pogody panującej w tym miesiącu, zaczynają się prędzej lub później trzeć: szczupak, boleń, rap, śliz, jaź, jazgarz, i jeszcze miętus, z powodu też tego połów ich powinien być wstrzymany, gdyż łowiąc je teraz jeszcze, nieobliczone się zrządza straty dla krajowego rybnego gospodarstwa.

Wyborne są do łowu węgorze w tym czasie, także ślizy i minogi rzeczne. Połów łososi rozpoczyna się i łatwo uskutecznia.

Ryby ze swoich zimowisk zaczynają się już poruszać, zwłaszcza, jeśli piękna jest pogoda. Jeżeli woda z roztopów śniegowych obficie płynie, to potrzeba zachować te przestrogi, jakieśmy w poprzednim miesiącu podali. Szczególną baczność należy zwracać na tamy i upusty, gdyż łatwo od powodzi, zwłaszcza teraz z krą płynącej, zniesionymi lub uszkodzonymi być mogą, a naprawa ich wymaga wiele marnie straconej robocizny. Z tego więc powodu dla uniknienia większej straty, wypada mieć w pogotowiu gnój mierzwiasty koński, gdyż nic tak dobrze niewielkich, dopiero co tworzących się szczelin w groblach nie zapełnia jak nawóz koński, który ma własność nieprzepuszczania wody przez siebie. Skoro wielka woda przepłynie i nie ma już obawy znacznych mrozów, a co zwykle ma miejsce przy końcu, to można przystąpić do łowienia zimochowów, a następnie do wiosennego obsadzania stawów.

Stawy, które mają być obsiewane, jak najwcześniej osuszać należy.

KWIECIEŃ,

Łososie i lipienie dla tarła płyną z morza, a guszczora z jezior. Trą się: leszcz, świnka, jaź, guszczora, rap, karaś, piskorz, stare szczupaki, sandacz, cierniki, okonie z płytkich wód, jazgarz, jesiotr, minóg, jelec, wyrozub, kleń, owsianka, śliz, kózka, lipień i stynka. Urfy są w tym czasie smaczne, a węgorz najlepszy, gdy olszyna pęka.

Łososia najlepiej w tym miesiącu łowić.

Rybołowstwo na wędy rozpoczyna się. Wiersze zastawiają się na ryby w ujściach dróg i kanałów. Łowić ikrzaków i trących się ryb nie można. Kwietniowa woda daleko ma więcej części pożywnych w sobie, jako z uprawnych pól spływająca, i z tego powodu dobrze ją przez stawy przepuszczać.

W tym miesiącu dokonywa się obsadzanie stawów, byle nie około południa, gdyż często słońce już mocno dogrzewa. Do stawów głównych wsadzić można oprócz karpiów, nieco linów i miętusów. Podczas deszczów pilnować należy, aby zasiew lub zasiać się mające stawy nie były wodą zalane. Jeżeli wypadnie przewozić z jednego miejsca na drugie narybek, to uskutecznić o ile można w nocy, które jako chłodniejsze są od pory dziennej, przeto skuteczniejsze do ich dobrego przetransportowania.

W miesiącu tym i następnym łowić raków nie można, gdyż samice mają pełno dojrzewających jajek. Nadto trzeba zwracać uwagę, aby nie łapano raków nie mających jeszcze czterech cali długości, jako jeszcze zbyt drobnych.

MAJ.

Łososie dla tarła poszukują wód spokojnych. Łososiopstrąg wchodzi z morza do rzek. Trą się: ukleje, olszanki, urfy, leszcze, podleszczyki, karasie, karpie złote, sumy, jazgarze, jesiotry, minogi, rumieńce, sandacze i okonie z wód głębokich. Jeżeli się karpie w stawach trzeć zaczynają, trzeba pilnować, żeby w stawie woda zawsze równą była i aby ptastwo wodne szkód w narybku nie robiło. W tym miesiącu z ryb najsmaczniejsze są: boleń, węgorz, olszanka, łosoś i urfa. Łów na węgorze bardzo dobry. Rozpoczyna się wykłuwanie młodych raczków; każda zapłodniona samica znosi od 200 do 5000 jajek. Rak żyje do 10 lat, a dopiero w 4 roku staje się dojrzałym i zdolnym do płodzenia; przy dobrem pożywieniu dochodzi do 10 cali długości. Po pierwszym roku przypada jego lenienie, zwykle w tym miesiącu; po każdem takiem zrzuceniu skorupy dawnej, nowo odrastająca bywa coraz twardszą. Przed końcem tego miesiąca nie powinno się łowić raków, a jeżeli kto chce koniecznie łowić, niechże przynajmniej w czasie łowów schwytane raki, a obciążone jajeczkami, wpuszcza napowrót do wody, dla nieniszczenia przypłodku. W przeciwnym razie, wytępianie raków prędko następuje.

CZERWIEC.

Trą się: certa, len kleń, uklej, jelec, olszanka, podleszczyk, karp, sum, a także i rak. Ryby po wytarciu niesmaczne. Łowią ryby na zanętę i wiersze; na te szczególniej węgorze i raki. Raki w tym miesiącu już bezpiecznie łowić można. Należy tępić czaple, orły, rybczary, wydry, kaczki, gęsi i koty, jako spustoszenia między rybami robiące.

Podczas burzy, dozorca stawowy zwraca uwagę czy piorun w staw nie uderzył; po każdej więc burzy, powinien staw obejść i rozpatrzeć, czy przy brzegu nie ma na wodzie pływającej białej masy do saletry podobnej, jest to znak, że w tem miejscu padł piorun. Powinien więc zaraz wodę przynajmniej na jedną stopę ze stawu spuścić, i znowu potem czystej wody napuścić. Jeżeli tego nie uczyni, w przeciągu 6 godzin ryby mogą wyginąć. Aby staw utrzymał się w jednakowej sile produkcyjnej, trzeba się starać, iżby wzrost trawy i wisu przez trzcinę lub grube sitowie nie był stłumiony; przez to bowiem zmieni się własność gruntu, jakoteż pożywienie i powierzchnia wody dla ryb zmniejszą się; jak tylko więc to spostrzeże się, należy staw spuścić, osuszyć i grunt zorać. Takie pooranie stawu powinno regularnie co lat 6 powtarzać się, inaczej grunt korzystne swe przymioty utraci. Co sześć zatem lat staw musi być osuszony i posiany owsem lub burakami zasadzony, a potem zaraz wodą napuszczony i zarybiony być powinien.

LIPIEC.

Ponieważ w tym miesiącu ryby trzeć się przestają, przeto można je już łowić sieciami. Karp w tym miesiącu bardzo tłusty. Rybołowstwo na wędkę udaje się w tym miesiącu bardzo dobrze. Najlepiej wybierać się w tym celu rano i nad wieczorem, gdyż w południe ryby nie pokazują się, unikając zbytniego upału. Na karpie, rumieńce i świnki najlepszą zanętą jest włożony na haczyk wędki pędrak, albo kawałek ośródki ze świeżej bułki, ugnieciony twardo na gałkę wraz z miodem.

Jeżeli w stawach wody mało, trzeba ją tak uregulować, iżby więcej wpadało aniżeli wychodziło.

Szlamowanie stawów kończyć. W tym miesiącu rak jest najsmaczniejszy. Do nieprzyjaciół ikry rybiej, oprócz samych ryb, szczególniej w mule żerujących, należą chrząszcze, pływacz i gąsienice wszystkich owadów wodnych. Dalej drobne skorupiaki: zdrojowiec i nażabień; z ssących zwierząt: ślepuszka i wodne szczury; z ptaków wszystkie nurkujące, jak: gęsi, kaczki i łabędzie.

Pasożytna pleśń oblegająca kamienie na dnie wody, jest dla ikry także szkodliwą. Pasożytna pleśń, wypuszczając z siebie długie niteczki na całej ikrze porastające, niszczy ikrę i przechodząc z jednej ikry na inną przyległą, niekiedy w kilku godzinach cały rozpłód, wynoszący kilka tysięcy ikry, do szczętu niszczy.

Nadto do wpływów szkodliwych zaliczyć wypada gazy, odpływy fabryczne i koła statków parowych; szczególniej skarżą się na kwasy do czyszczenia kotłów w cukrowniach używane, a następnie do wody wpuszczane.

SIERPIEŃ.

W miesiącu tym, ryby po odbytem tarle są bardzo smaczne. Dla połowu sieciami koniecznem jest powietrze spokojne i pogoda piękna. Dla połowu wędami najlepszy czas pochmurny, ale cichy. Na węgorze zastawiać można motowęże zanęcone ślizami, kiełbami lub glistami ziemnemi. Nie trzeba pozwalać w wodach zarybionych na moczenie lnu i konopi. Motowęże tak się urządzają, że do jednego długiego sznura w różnych odstępach przywiązują się sznury z haczykami, a co pięć haczyków kładzie się na sznur główny kamień. Haczyki powinny być starannie pokryte ponętą. Gdy motowąż spełnił swe zadanie, wyciąga się go bosakiem. W miejscach płytkich wbijają się w grunt dwa kołki nad wodą wystające, a do tych kołków przywiązuje się sznur z haczykami i za pomocą kamienia zapuszcza na spód wody. Potem rybak tylko co kilka godzin dojeżdża sobie łódką do tego motowęża i złowione ryby wybiera, a zjedzoną zanętę nową zastępuje. Łowiąc ryby na wędkę, trzeba wiedzieć, jakie dawać przynęty. I tak: jesiotr łowi się na jazie i płocie, chociaż łowienie jesiotra na wędkę do rzadkości należy; za wielka to ryba, aby ją na wędkę wziąść można; właściwie jest to ryba morska, która tylko dla tarła wchodzi w Wisłę i z Wisły w San aż po Przemyśl.

WRZESIEŃ.

Połów węgorzy kończy się. Jazgarza wracającego do jezior i stawów łowić w sieci. Lipień w tym miesiącu bardzo smaczny. Pstrąg trze się. Połów raków ustaje. Rybołowstwo sieciowe w tym miesiącu rozwija się. Należy robić przygotowania do rybołówstwa jesiennego. Posporządzać lub ponaprawiać : wanny, cebry, fasy, kosze, wagi i t. p. — Sadzawki i zimochowy wodą napełnić. Chwasty i stawy odrośnięte wyciąć. Ukończyć wywożenie szlamów. — Mówiąc w dalszym ciągu o łowieniu ryb na wędkę, wymieniamy jazia i jelca, które łapią się na krew zsiadłą, wiśnie, rodzenki, glisty, muchy, chrząszcze, ćmy, groch gotowany; jazgarz zaś łowi się na stary ser z czosnkiem, robaki, glisty, małe minogi i piskorze; karaś bierze się na groch gotowany, chleb rozmoczony i jęczmień ugotowany w słodyczy; karp złowi się na chleb rozmoczony, jęczmień ocukrzony ugotowany, słód jęczmienny, ośródek bułki i chrabąszcze lub pędraki; kiełb łowi się znowu na ziarno jęczmienia niedojrzałe, kuchy lniane i kawałki flaków zwierzęcych; leszcz chwyta czerw mięszany z iłem, winogrona i ser z kamforą; lin łowi się na chleb świeży, bułkę maczaną w wódce, kluski i t. p. przedmioty na czerwono zabarwione.

PAŹDZIERNIK.

Trze się jeszcze pstrąg. Łowią się wszelkie ryby. Szczupaki dobrze się łapią na wędkę, szczególniej gdy południowy wiatr wieje; najlepszy czas do takiego łowienia od 10tej z rana do 2ej po południu, gdyż ciepło wywabia ja więcej pod wierzch wody. W miesiącu tym wyłów stawów przypada. Wymiarkować kiedy wodzie otworzyć upusty, aby na czas przyzwoity spłynęła; spuszcza się zawsze staw najniższy naprzód, a to aby woda kolejno z wyższego wpuszczała się potem do zalewania niższych po wybraniu a gotowych do nowego na zimę zalewu; gdyż stawy te, które można tylko, najlepiej jest zalać jeszcze przed zimą. Narybek i wszelki przychowek idą do zimochowów. Tamy i upusty stawowe naprawić. Robić umowy o sprzedaż ryb na adwent i post. W łowach na wędkę łowią się: lipień na żywe glisty i chrabąszcze; łososio-pstrąg na glisty w krwi moczone, małe ryby, chrabąszcze, szarańcze, mięso racze i robaki drzewne; miętus na żaby, mięso kurczęcia lub raka, drobne rybki i glisty ziemne; okoń na żaby, drobne rybki, glisty i ser śmierdzący z czosnkiem; olszanka na glisty moczone we krwi, robaki, czerw, ciasto i szmatki sukna czerwonego.

LISTOPAD.

Trą się: pstrąg i łososio-pstrąg. Rozpoczyna się łów sieciami; ryby pływają już na dnie wody, ale są bardzo smaczne. Narzędzia i naczynia rybackie, należy wymyć i wyczyścić. Stawy, które się mają w zimie szlamować, po wybraniu z nich ryb, spuścić i osuszyć jak najlepiej wypada, a to jeszcze w początkach tego miesiąca, jeżeli się to nie uskuteczniło w przeszłym miesiącu, bo czem woda lepiej obsiąknie, tem też i wywózka jego w zimie będzie łatwiejszą. Szlam, chociaż głównie składa się z gliny, zawiera jednak dosyć ciał mineralnych, oraz materyj organicznych dla roślin pożytecznych, i dlatego wart jest wywiezienia na rolę. Szczególnie działa korzystnie na grunta piasczyste, których własności fizyczne znakomicie ulepsza. Dajemy teraz dalszy ciąg ponęt dla ryb; otóż łowią się: sandacz na drobne rybki, żaby i mięso rozmaite; śliz na robaki z gnoju i z mięsa; szczupak na drobne ryby; oklej na czerw, muchy, glisty, zsiadłą krew wołową i gnój koński; certa na glisty, zboże gotowane i chleb zarobiony, oraz na ciasto z końskim gnojem; węgórz na żaby, trzewia ryb i pieczoną baraninę. Węgorza atoli trudno złowić na wędkę; daleko lepiej łowić go na motowęże, wiersze i podrywki.

GRUDZIEŃ.

Trze się miętus. Ryby w tym miesiącu są w wysokiej cenie. Pilnować zimochowów i sadzawek, wyrębując w nich przyręble. Skoro wody zamarzną, kosić trzcinę i trawy na podściół. Szlam wywozić, zwłaszcza, że w tym miesiącu dosyć jest czasu. Wieczorami dziergać sieci. O sztucznem zapłodnieniu i wylęganiu ryb, szczególniej też łososi, pstrągów, szczupaków, karpi, linów i t. d. trzebaby napisać cały pouczający traktat, a nie przypominki. Zagranicą zakłady takie znajdują się w liczbie kilkunastu lub więcej. U nas robiono tylko próby. Między innemi sztuczny wyląg urządzony był w pałacu Brülowskim w Warszawie, i na jeziorze Krzywe w ekonomii Wigry niedaleko Suwałk. Próby te atoli nie zachęciły nikogo do doświadczeń na szerszą skalę.

Kalendarz rybacki ułożony został podług dzieł: „Polskie stawowe gospodarstwo“, napisane przez Zygmunta Gawareckiego i Albina Kohna, — i „Zużytkowanie rzek, stawów, bagien, jezior i dołów torfowych, na chów ryb, raków i pijawek“, przez Lud. Lindesa.

PRZYPOMNIENIA GOSPODARSKIE [1]
dla wiejskich gospodarzy i miejskich gospodyń, na cały rok.

STYCZEŃ.

Szkolne opłacić i Gazety prenumerować. Młócić zboże. Wyséłać transporty ze zbożem, wełną, wapnem, drzewem itd. Cielnym krowom i owcom kotnym, dawać pożywniejszą paszę zwilżając wodą. Przygotowywać i reperować narzędzia rolnicze, zaprzęgi, sprzęty i machiny. — Kręcić liny i sznury. Zwozić lód i pilnować piwnic. Drzewa spuszczać, siągi układać i drzewo budulcowe na miejsce, gdzie ma być wyrobione, zwozić. Zbierać szyszki sosnowe, świérkowe i modrzewiowe na nasienie. Duże drzewa przesadzać ale z ziemią, okręciwszy korzeń z ziemią słomą i powrósłami. Strzedz lasów od defraudacyi. Jeżeli ciepło, nie polować na zające, bo się parzą. Dawać jeleniom paszę z suchych liści, słomy jęczmiennéj i siana; dzikom: owoce polne, żołądź, buczynę i obierzywa; zającom: siano i grochowiny. Łapać i strzelać: kuny, lisy, łasice, tchórze, wydry, żbiki, stare maciory sarn i stare łanie. Mnożą się: psy wielkie, wilki stare, rosomaki, dziki, żbiki, rysie, kuny i zające. Rodzą się: króliki (w domu chowane) i niedźwiedzie. Pszczoły zimujące tak w stebnikach, jak i na dworze strzedz należy: od zimna, zaduchu i złodzieja. Młode drzewka, jeżeli je myszy koło korzeni uszkodziły, trzeba oberznąć bardziéj jak zwyczajnie. Konie w tym miesiącu nie wiele pracują, uszczuplić obroku, ale dołożyć skoro cięższa nastąpi robota.

---

[1]) Podajemy w niniejszym kalendarzu ważniejsze w streszczeniu wiadomości gospodarskie, na każdy miesiąc podzielone, wyjęte z znakomitszych dzieł agronomicznych, a zaś „przypomnienia dla wiejskich i miejskich gospodyń z dzieł znakomitéj autorki 365 objadów za 5 złp.“

Wiejskie gospodynie, zajmują się przędzeniem czystego już lnu, konopi, następnie robieniem płótna; mniéj umiejętne dziéwki zająć darciem pierzy z zabitych jesienią gęsi. W karmniku już w styczniu karmić stósownie do potrzeby większą lub mniejszą ilość wieprzaków młodych rocznych, (bo ze starszych niesmaczne) na szynki wielkanocne, które to karmienie trwa trzy do czterech tygodni.

W tym miesiącu należy lodownię, lub kto téj niéma, głęboko kopane doły zaopatrywać w lód, nie spuszczając się na luty, który częstokroć bywa dżdżysty i bez mrozów, — można jednak tylko w najgorszym razie zostawić to na początek lutego.

LUTY.

Kończyć młockę, przyrządzanie narzędzi rolniczych, wysełkę transportów i zwózkę drzewa. Poprawiać szluzy i mosty. Robić koło lnu i konopi. Obrachować ile jest paszy, a jeżeli nie wystarczą, dokupić. Przyuczać młode woły i konie do pociągowéj roboty. Dać lepszy pokarm ogierom i buchajom; poiło cielnym krowom i nie zapominać o cielętach. Przygotować inspekta. Kończyć spuszczanie drzewa; a zacząć ku końcowi miesiąca, gdy cieplej, rznąć deski i bale, oraz łupać dranice, szkudły i podkładki pod dachówkę. Kończyć zbiór szyszek sosnowych, świérkowych i modrzewiowych a zbierać nasienie jesionów, klonów i grabów. Jeżeli nie ma śniegu, niszczyć owady lasom szkodliwe, jak np. takie: prządka-mniszka, sosnowiec, prządkasówka i słowik-sosnowiec. Przypuszczać małe psy. Jeżeli zima trwa, dawać zwierzynie paszę. Zaprzestać polowania. W Lutym można karmić pszczoły tylko w najgwałtowniejszéj potrzebie i to nie inaczéj jak czystą potoką i plastrami. Karmione roje zimą zwykle się zaperzają i rzadko kiedy opłacą zachód około nich podjęty. Od Matki Boskiéj Gromnicznéj niepowinny owce wcale już na oziminę wychodzić. Tuczenie świń na domową potrzebę, powinno w tym miesiącu całkiem się skończyć.

Zaraz w początkach tego miesiąca powinna się zająć gospodyni biciem wieprzaków na szynki wielkanocne, aby kiszki, kiełbasy świeże, i wszelkie podroby i odpadki pozostałe od solenia mięsiwa, zużyć w zapusty, dla domowników, którzy z utęsknieniem oczekują rok cały na te specyały.

Ryby łowić, marynować na post lub używać świeże. Zająć się praniem, bo już marcowe słońce bieli najlepiéj bieliznę. Dzień już bywa znacznie dłuższy, można się zająć szyciem bielizny i przerabianiem sukien potrzebnych na wiosnę. Na wsi w końcu tego miesiąca można robić piwo, ocet, sok z żurawin, które są najlepsze z pod śniegu w tym miesiącu zebrane; butelkować miód z beczki. Również w tym czasie powinna się już przygotować mąka na pieczywo wielkanocne, aby była dobrze wyschnięta. Wszelkie gatunki kasz na następny przednówek już w lutym trzeba przysposobić. Wędzenie szynek i różnych wędlin zaczyna się odbywać w drugiej połowie lutego. W końcu na wsi już jest robota w inspektach. W mieście pieczarki w piwnicy urządzić; pilnować dobrze piwnicznych zapasów, czy się nie psują, przy zbliżającéj się wiośnie. Kartofle zaczynające wyrastać, obrywać starannie. Kto w styczniu nie zaopatrzył się w lód, stanowczo to w lutym zrobić powinien.

Jabłka w piwnicach często przebierać i ustawiać na deskach, tak, aby jedno drugiego nie dotykało.

MARZEC.

Zaczynać orkę pod jarzynę. Wozić nawóz pod kartofle, konopie, len, warzywo i wykę. Robić przewąsła. Przebierać kartofle do sadzenia. Przesypywać zboże w spichrzu. Oczyszczać łąki i rowy. Urządzać inspekta. Bielić płótno. Narządzać dachy, groble i mosty. Zasypywać wyboje w drogach żwirem, gliną, piaskiem lub cegłą tłuczoną. Grodzić płoty. Karmić pszczoły w słabych ulach. W dniu 29 Marca w wielu miejscach przybycie bocianów i dzień Zwiastowania Najświętszéj Maryi Panny ogólnie jest przyjęty do wystawienia pszczół na toczek. Rznąć bale i deski i układać je w stosy. Rozpocząć palenie węgla dla kowali. Karczować pnie sosnowe na smołę. Zakładać zagajenia i nowe szkółki ogrodnicze. Około zagajeń rowy pokopać. Zagajać piaski lotne sośniną w gałązkach. Gdy ciepło sadzić sosnę i brzezinę. Młode psy od zimna ochraniać. Zaprzestać zupełnie polować. Lizawki dla płowego zwierza urządzić. Mnożą się: króliki, zające, wiewiórki, kuny, tchórze i jeże. Rodzą się: psy duże, wilki, bobry, zające, kuny domowe, dzikie króliki

i kozy skalne. Tarło: jelców i szczupaków. Gazety na przyszły kwartał zaprenumerować.

Zaraz w pierwszéj połowie miesiąca, należy się już ostatecznie zająć urządzaniem mięsiwa, szynek, głowizny itp. Salami i kiełbasy wędzone najlepiéj się udają krótko wędzone a następnie suszone na wietrze marcowym. Ozory wołowe i pekelfleisz, które nie wymagają tak długiego czasu do solenia jak wieprzowina, należy robić w początku miesiąca; nigdy one więcéj jak 10 dni do dwóch tygodni w soli leżeć nie powinny. Ozory więc po szynkach wędzić, kładąc je w pęcherze, gdyż inaczéj uschną zanadto, wisząc na powietrzu. Wędliny powieszone w przewiewném miejscu, nabierają od samego przewiewu marcowego powietrza wybornego smaku. W tym miesiącu najczęściéj odbywają się prania bielizny, gdyż tak woda marcowa jak i słońce ma własność bielenia jéj. Wszelkie drobiazgi białe należy koniecznie w marcu poddać działaniu słońca. Płótno zrobione w czasie zimy przy marcowém słońcu najlepiéj jest bielić. W marcu największa jest obfitość najlepszych pomarańcz, wtedy więc trzeba wszelkie zapasy z pomarańcz przygotować, jak skórki smarzyć w cukrze, wódki, likiery, pomarańcze itp. W tym miesiącu także można już sadzić kury na jaja, z których to wychodowane kokoszki zowią się marcówki i są najpierwsze do znoszenia jaj przed świętami Bożego Narodzenia. Jaja znoszone przez kury ładne, duże i nieśne odkładać oddzielnie, albo je dawać do wylęgania, ale jaja znoszone przy kogucie dobréj odmiany.

KWIECIEŃ

Wywozić resztki nawozu pod jarzynę. Oczyszczać łąki i izby gospodarskie. Orka i bronowanie pod jarzyny. Bronowanie lub walcowanie oziminy. Siać: owies, len, konopie, groch, koniczynę, szpinak, marchew, pasternak, buraki itd.; sadzić kartofle. Robić na polu bruzdy i spuszczać wodę z gruntu. Bydło wypuścić na paszę. W dniu pogodnym podskubują się gęsi po raz pierwszy Trzebić byczki, barany i ogierki. Bielić płótno. Zakładać zagajenia. Sadzić drzewa liściowe i iglaste. Pilnować aby nie obdzierano kory z lip i wiązów. Spuszczać dęby na wyrabianie kory przeznaczone. Wycinać wierzbinę na koszykarskie roboty. Zaraz po odlocie wiosennych pszczół,

pszczolarz wziąść się powinien do oczyszczenia mieszkań wszystkich pniów, do czuwania nad powiększeniem ich siły, do zakarmiania sytą korzenną wszystkich rodzin pszczolnych, do rewizyi wiosennéj i do naprawy pniów defektowych. Niszczyć owady lasom szkodliwe jak: słonik, sosnowiec, skórnik-drukarz, prządka-mniszka, prządka sosnowiec i chrząszcz pospolity. Spuszczać klacze i krowy. Rodzą się: wilki, koty dzikie, króliki, dzikie świnie, łaszcze, psy, kuny leśne, tchórze i wiewiórki. Trą się: jelec, świnka, jaź, rap, płoć, wyrozub, kleń, owsianka, szczupak, śliz, kóska, okuń, jazgarz, minog, lipień i stynka.

Nie radzę nigdy wcześniéj piec bab nawet parzonych jak w piątek. Mazurki można pieć we środę i czwartek. Szynki i wszelkie mięsiwa gotować w sobotę rano, pieczyste piec na świeżo w same święta. Zaraz po świętach w pierwszych dniach, trzeba robić kaszę kartoflaną z pozostałych od ciastek białek, które zachowane w garnku obwiązanym papierem w zimnéj piwnicy przechowują się dobrze kilka dni. W kwietniu zaczyna się największa ilość krów cielić, cielaki z marca i kwietnia najlepsze są na przychówek, gdyż i krowa daje więcéj mleka, i wiosna jest porą łatwiejszego wychowania ich. Prosiaki z kwietnia są także najlepsze do przychówku. W mieście cały kwiecień schodzi na przerabianiu i przygotowaniu wiosennych ubiorów dla całego domu, a dzień długi i pora nie zbyt gorąca jest po temu do każdéj roboty. W kwietniu należy starannie pilnować w piwnicach kartofli, wyrastających na wiosnę, aby je obrywać z korzeni i wszelkie warzywa jakie jeszcze są, przebierać.

MAJ.

Skończyć siéw zbóż jarych, roślin olejnych, kartofli, buraków, esparcety, i lucerny. Pierwsza orka ugoru. Pielenie wczesnych buraków. W ogrodach sadzić kapustę, sałatę, ogórki i inną ogrodowiznę, a także rozsadę tytoniu. Przesypać zboże w śpichrzach. Poprawiać stogi siana. Bielić płótno. Kończyć darcie kory. Wyrabiać dranice, szkudły, podkładki. Drzéć łuby na pudła, sita i przetaki z drzewa jodłowego, sosnowego, świérkowego lub wierzbowego. Kończyć siew sosny. Zbierać nasienie wiązu. Niszczyć owady lasom szkodliwe. Kończyć kopanie rowów. Rojenie pszczół następuje pod koniec Maja i trwa przez

Czerwiec. Jest to tak ważna chwila w gospodarstwie pszczolarskiem, że pasiecznik powinien przez cały czas rójki dniem i nocą nie gdzieindziéj się znajdować jak w pasiece; przed rójką należy się zaopatrzyć w dostateczną ilość naczyń i narzędzi do rójki potrzebnych jako to: koszyków, obwiązek, transportówek, szufladek wypędowych, dobrze oczyszczonych ulów i worów z początkami i suszem. Parzą się: klacze, jéże, króliki, wiewiórki i zające. Rodzą się: rysie, wydry, zające, króliki, wiewiórki i jelonki. Trą się: płoć, wyrozub, kleń, zręka, leszcz certa, krąp, owsianka, szweja, strzewla, różanka, kiełb, piskorz, okoń, jazgarz, sandacz, i jesiotr.

W maju trzeba zbierać masło na całoroczny zapas, soląc go dobrze. W mieście rzadko kiedy bywa tak tanie w maju, aby go warto było skupować i zbierać na zapas zimowy. Gdzie jest założone gospodarstwo mleczne na sposób zagraniczny, w tym miesiącu najlepiéj się udają wszelkie séry ze słodkiego mléka. W ogrodach największa robota, sadzenie rozsady i różnych flanców, warzywa etc. zaczyna się zaraz w początku maja. W końcu maja pojawiają się grzyby tak zwane majowe; gdzie ich jest obfitość, trzeba suszyć w rozmaity sposób, na słońcu suszone krajane, można tylko dobrze w maju robić, gdyż na jesień już słońce tak mocno nie grzeje i nie suszy. Marynować nie trzeba dopiero jesienne, gdyż często bez psucia upałów letnich nie przetrzymują. W tym miesiącu także zaczyna się największa robota około drobiu, bo największy ląg ma miejsce. Kwiat bzowy należy w tym czasie zbierać i suszyć na lekarstwo. Późniejsze gatunki lnu sieją się dopiero w maju. Ponieważ w maju najdłuższe już są dnie i mało się pali światła w początku miesiąca, więc trzeba wszystkie lampy, szkła, itd. wymyć wolną wodą z sodą lub szarym mydłem, knoty wyjąć, zawinąć w papier, lampy powycierać bibułą i pochować w pudła lub do szafy, aby spokojnie doczekały się jesieni.

CZERWIEC.

Kończyć siew gryki, lnu i koniczyny. Siać rzepę i ogrodowizny. Pleć len, pszenicę i ogrody. Okopywać buraki i kartofle. Orać ugor i wywozić mierzwę. Zacząć kośbę łąk, koniczyny i wyki. Myć i strzydz owce. Pilnować wczesnych rojów

pszczół; w sam czas rójki przypada jeszcze czynność odnawiania gniazda w ulach, w których robota służyła pszczołom nieprzerwanie przez lat 4 do 6 i tak nareszcie zgrubiała, zczerniała i ztwardła, że już daléj użyteczną dla nich być nie może. Kapłonić koguty. Sporządzać klepiska. Drzewa uschłe wycinać. Pieńki karczować i przerzedzać gęste zarosty. Grzyby i jagody zbierać. Nasienie brzostu i wiązu zbierać i wysiewać, a także topoli białéj, włoskiéj i osiki. O niszczeniu owadów nie zapominać. Baczyć, by pastuchy zagajeń nie niszczyli. Psy gończe wprawiać do pola i wyszukiwać, w których norach są lisy. Parzą się: niedźwiedzie i zające. Rodzą się: zające, daniele, króliki, jelenie i sarny. Trą się: karp, krąp, karaś, lin, kiełb, sum, ciernik i jesiotr. Gazety na przyszły kwartał zaprenumerować.

Odnawiać mieszkania, malować, oklejać itd., bo czas najwolniejszy dla gospodyni a upał i powietrze po temu, farby i klej schną prędko nie zostawiając odoru żadnego. Czy w mieście czy na wsi robota około odnawiania mieszkania i domu, odświeżania i polIturowania mebli w tym miesiącu się uskutecznia. Przestawianie i podlepianie pieców tak pokojowych jak kuchennych w Czerwcu mą miejsce. Wszelkie zioła już w téj porze należy zacząć zbierać. W mieście szycie bielizny i pranie odbyć się powinno przed świętym Janem. Firanki należy popruć, ufarbkować i bez krochmalenia pochować, w lecie bowiem najczęściéj się wyjeżdża, nie potrzeba więc zawieszać. Wełniane rzeczy z zimy, jak kaftaniki, pończochy, koszulki, spódniczki itp. wyprać w mydle i schować aby brudne i spocone nie leżały, bo nie zdrowo i niszczą się prędzéj a i mole po mydle nie zalęgają się tak łatwo. Futra i wszystkie wełniane rzeczy mocno kilka razy w tym czasie przetrzepać, na letnie przechowanie. Dywany i inne większe tym podobne rzeczy przesypać kamforą i złożone zostawić w ciemnym pokoju. Z aptecznych zapasów w pierwszéj połowie Czerwca trzeba smażyć agrest, w drugiéj połowie poziomki i truskawki, w końcu samym miesiąca należy smażyć różę. Groszek zielony na zimę suszyć.

LIPIEC.

Kosić łąkę i koniczynę. Oborywać okopowe. Rozpocząć żniwo żyta, a przy końcu miesiąca i pszenicy. Przygotowywać

*

rolę pod ozuninę. Bydło chronić od skwarów i poić świeżą wodą. Sprzedać braki. Pleć ogrody i szkółki ogrodowe i leśne. Wybierać ogórki i niszczyć owady na roślinach kapuścianych. W czasie suszy polewać drzewa. Zbierają się wiśnie i inne dojrzałe owoce. Wytępiać mrówki i osy. Teraz jest czas do okulizowania i do obrzynania niepotrzebnych gałęzi. Wyrywać len. Powrósła robić coprędzéj. Wypróżniają się stodoły i naprawiają dachy. Zaopatrzyć się powinien gospodarz w zapas napoju dla żeńców. W plantacyach tytuniu obłamywać boczne odrostki. Osłaniać ule i barcie od słońca w czasie południa. Późnéj rójki pszczół nie dopuszczać. Podbierać lipiec. Wycinać drzewo uschłe lub w zaroślach gęsto stojące. Sążnie przeliczyć i ponumerować. Kończyć wykarczunek i wywózkę drzewa do rzék lub składów. Torfu kopanie w tym miesiącu kończyć się powinno, późniéj albowiem nie wysechłby. Parzą się: zające. Trze się: lin.

W tym miesiącu największa praca około konfitur, galaret, soków itp. Jednocześnie dojrzewają w lipcu maliny, porzeczki, wiśnie, szklanki, łotówki i morele, a z tych właśnie owoców soki i konfitury są najlepsze. Wszystko już zaczyna dojrzewać, należy bacznie pilnować ogrodu, owoców, doglądać warzyw oraz zbierać i suszyć zioła apteczne. Indyki młode dostają korali; najniebezpieczniejszy to czas dla nich do przejścia, bo po kilkadziesiąt pada wtedy z upału i niedopilnowania. Gdzie gospodarstwo pszczolne zaprowadzone, po zebraniu miodu, można zaraz się zająć urządzaniem takowego na napój. Len zasiany w kwietniu, w końcu lipca się wyrywa i przesusza.

SIERPIEŃ

Siać rzepak zimowy, pszenicę i żyto. Kończyć zbiór ozimin i żąć jarzyny. Rwać len, suszyć, obijać siemię, słać lub moczyć. Zacząć kopanie buraków. Bydło wypuścić na ściernisko. W ogrodach zbierać nasiona. Owady w lasach niszczyć ciągle. Zbierać i wysiewać nasienie brzozy. Te zagony, na które mają być siane nasionka drzew na jesieni, trzeba regulować czyli dokonać regulówkę. Pszczoły nie robią w tym miesiącu pasiecznikowi żadnego zatrudnienia, oprócz gdzieniegdzie dokonywanego podebrania miodu. W okolicach gdzie wiele tatarki sieją

i licznie wrzos rośnie, zbierają pszczoły miód jeszcze, lecz im się to nie na wiele przyda, gdyż z powodu, że rośliny teraz nie wydają pyłku kwiatowego, nie mają przeto czém pozasklepiać pszczoły komórek w plastrach. Przygotowywać na zimę: masło, sér, jaja, ogórki, grzyby i powidła. Z dniem św. Bartłomieja rozpocząć można polowanie. Drugi pokos koniczyny przy końcu miesiąca zrobić można.

Zaczęte w lipcu żniwa w polu dają kobiecie zajęcie w dostarczaniu żniwiarzom mleka, maślanki i ogórków kwaszonych, na orzeźwienie w ciężkiéj pracy, dokonywanéj dla dobrobytu państwa, pomimo, iż w dzisiejszym układzie społecznym grube na to wydają się pieniądze. W końcu sierpnia trzeba już kwasić ogórki na zimę, są wtedy najlepsze, najtrwalsze, bo jeszcze jędrne, zielone i twarde, nie zamiesza się żaden nasiennik lub zżółkły. Wszystkie owoce letnie są w całéj dojrzałości, jabłka spadające z drzew niedojrzałe, używać na galaretę, gruszki marynować, smażyć, suszyć, renklody, różne śliwki, orzechy świeże, melony smażyć. Wiśnie czarne zawsze dopiero w sierpniu na konfiturę i sok używać, w lipcu bowiem nie są jeszcze ani dość czarne, ani dość soczyste; i w tym czasie dopiero dojrzewają, duże czarne hiszpankami zwane. W końcu sierpnia, jeżeli rok suchy i wegetacya wczesna, należy wyrywać i moczyć len, siany w początku maja.

WRZESIEŃ.

Żniwo wszelkiemi siłami kończyć. Zwozić buraki i kopać kartofle. Siać żyto i pszenicę. Młócić zboże na siew i na sprzedaż. Zacząć podorywać pod przyszłoroczne zasiewy. Porobić przegony dla ścieku wody z ozimin. Oczyszczać łąki. Moczyć len i konopie. Wywozić mierzwę pod przyszłoroczną jarzynę. Bydło rogate na opas przeznaczone, powinno dostać najlepsze pastwisko, a do tego na noc i na południe powinno dostawać świeżą koniczynę, liście kapuściane, burakowe i brukwiane. Sprzątać ogrodowiznę, ścinać kapustę, zbierać nasiona, przygotowywać kadzie na warzywo. Odkarmiać świnie. Pomyśleć o śpiżarni. W tym miesiącu kończą pszczoły zbiór miodu i wosku. Na tydzień przed końcem pożytku, trzeba wszystkie nagłówki pozdejmować z ulów. Dokładanie przystawek do kło-

dowych leżaków, będące niejako ich przedłużeniem, jest nieraz skuteczne. Zbierać i suszyć owoce. Wyznaczyć drzewo na budowle i porządki gospodarskie. Zbierać i wysadzać żołądź. Zbierać nasiona drzew. Drzewa iglaste i wierzby na piaskach nadrzecznych sadzić. Wyschłe drzewa nad drogami dosadzać. Szkółki przed zimą z chwastów oczyścić. Orzechy zbierać i owady niszczyć. Polować na borsuki. Pasterzy i owczarzy do lasów nie wpuszczać. Parzą się stare jelenie. Trą się: łosoś i troć.

W tym miesiącu jest nawał pracy dla gospodyń; zaczynają już na dobre dojrzewać węgierki, te najpożyteczniejsze ze wszystkich owoców. Konfitury robić w początku, kiedy nie są jeszcze przestałe, następnie kompoty czyli konserwy, a gdy zupełnie dojrzałe, marynować, suszyć lub w cukrze lub na lasach, w końcu, gdy już pękają ze słodyczy i dojrzałości robić powidła. Borówki w początku września są najlepsze i najdojrzalsze do smażenia, brzoskwinie, ananasy, arbuzy, słowem wszystko pilne, wszystko woła, a dobra gospodyni powinna kolejno to brać do roboty, co najprędzéj uledz może zepsuciu. Pomidory są najpiękniejsze we wrześniu, korniszony koniecznie w tym czasie marynować wraz z cebulką, szarlotką i innemi piklami. Rydze i grzyby jesienne są już w obfitości, z czego należy korzystać, nie spuszczając się na późniéj; orzechy laskowe i włoskie zbierać i suszyć, aby na Boże Narodzenie mieć potrzebny zapas.

Wrzesień jako miesiąc już chłodniejszy a obfitujący jeszcze w nabiał jest czasem zbierania zapasów masła na zimę, i robienia serów. Grochy szablaste, rozmaite zbierać, łuskać i na górach rozsypane suszyć, jak również już cebulę, którą dla bezpieczeństwa można wykopać i na górę sypać.

W tym czasie przypada moczenie lnu. We wrześniu niech przezorna gosposia zebrawszy wszelką starą watę, co jest w domu do przerobienia da, bo i taniéj i prędzéj zrobią a będzie gotowa na jesienne przerabianie watowych rzeczy jak np. kołder itp.

PAŹDZIERNIK.

Spuszczać wodę na polach stojącą. Siać koniczynę w oziminie. Młócić i wiać zboże. Robota koło lnu. Kopać rowy, fundamenty, stawy, sadzawki i studnie. Reperacya mieszkań.

W początkach tego miesiąca najpóźniéj przystępuje się do rewizyi pasieki, śledząc za stanem ula każdego, czyli raczéj roju w nim zamieszkałego i przeznaczając na nasienniki te tylko roje, które są wybornemi pod każdym względem; resztę zaś na wybicie lub na przełomki poświęcając. Odbywa się podrzyn miodu jesienny. Na końcu tego miesiąca da się już drzewo owocowe przesadzać, w szkółce trzeba zagony skopać, gdzie mają być płonki sadzone, pestki i jąderka siane. W kuchennym ogrodzie sieje się w tym miesiącu: szpinak zimowy i zimowa szałwia. Podczas pogody zbiera się chmiel, skoro zacznie nasienie znajdujące się między listkami żółknąć. Obwiązywać barcie słomą. Rozpocząć poręby. Zagajenia zasadzać. Siać: żołądź, brukiew, nasienie grabu, kasztana dzikiego, klonu, brzozy, lipy, głogu, trzmielu, kaliny i ostrokrzewu. Pilnować, żeby liści nie wygrabiano. Owady niszczyć. Polowanie na dziki i niedźwiedzie. Parzą się: jelenie i daniele. Trą się: łosoś i pstrąg. Sprzęt ostatnich plonów kończy się w tym miesiącu, roztropność każe zrobić plan, aby różne gatunki inwentarza przezimować.

Jest to miesiąc najważniejszéj pracy około działu kobiecego gospodarstwa. Im dłużéj warzywa w ziemi, a owoce na drzewach dojrzewają, tém lepiéj, jednak nie należy zwlekać zbytecznie i z początkiem miesiąca kopać wszystko. Zimowe owoce jako i gruszki jesienne zbierać i chować. Warzywa im późniéj, tém lepiéj układać w kopczyk w piwnicy, kartofle do piwnic sypać i zaraz w początku miesiąca wieprze do karmnika wsadzić dla zużytkowania drobnych kartofli na wypas, karmić się powinny od 6 — 8 tygodni, aby na święta Bożego Narodzenia były gotowe wędliny. W połowie miesiąca zaopatrzyć dom i mieszkania przeciw zimnu, pokoje oczyszczać. Ściany ocierać płótnem suchém obwiązaném na szczotce, pokoje myć, zaprawiać, okna oklejać klajstrem i papierem, mchu nie kłaść, bo prędko żółknie, lepiéj piasek i watę osypaną krajaną kolorową włóczką. Kwas siarczany stawiać za oknem, żeby nie zamarzały. Do futer w początku miesiąca zajrzeć, czy są w dobrym stanie, gdyż wszelka przeróbka będzie zrobiona, jeżeli swobodnie w wolnym czasie, gdy jeszcze mrozy nie są za pasem, bo wtedy i o kuśnierza trudniéj i wszystko drożéj. Letnie suknie i wszelkie kolorowe perkale, których się już w zimie używać nie będzie, sprać w wodzie z mydłem białem lub jeszcze mocno zfarbkować i bez krochmalenia, aby nie zżółkły, schować na zimę do kufrów. Gęsi karmić pośladem zboża, owsa i jęczmienia, przez 3 tygo-

dnie, w czwartym bić, skubać, oddzielając puch od pierzy i urządzać: półgąski, galarety, czerniny itp.

LISTOPAD.

Wysyłać transporty zboża, wełny, lnu itp. Młocka zboża. Trzeć, trzepać i czesać włókno. Można jeszcze na początku tego miesiąca siać jąderka i pestki drzewa owocowego, przesadzać w szkółce płonki; wypada teraz obwiązywać drzewka w tym roku uszlachetnione. Zwozić siano z łąk. Jeźli lód, to robić przeręble. Drzewo opałowe wyrabiać. Owoce zachowane potrzeba przebierać; galarepę, selery i pory do sklepów znosić. Wyrabiać drzewo budowlane. Sadzić drzewka w zagajeniach. Zbierać nasiona olchy, świerku, sosny, jesionu i grabu. Najdaléj w początku tego miesiąca trzeba się wziąść do zaopatrzenia ulów na zimę, zwykle w pierwszych dniach tego miesiąca chowa się pasieka do stebnika. Kupić Kalendarz Polski Illustrowany na rok 1879. Wysiewać żołądź, bukiew i nasienie brzozy. Rowy kopać. Zimowanie inwentarzy już się z początkiem tego miesiąca zaczęło; wypada teraz te ogrodowizny najprzód paść, które najbardziéj zepsuciu są podległe, a mianowicie: buraki, rzepę, brukiew i marchew pastewną. Drogi leśne poprawiać. Wywozić drzewo do składów. Owady niszczyć. Łowić i strzelać: kuny, lisy, tchórze, wydry, dziki, zające i sarny. Parzą się: borsuki, dzikie świnie i sarny. Rodzą się króliki.

W listopadzie trzeba już na seryo myśleć o zaopatrzeniu piwnicy, warzywa i włoszczyznę układać, przesypując obficie suchym piaskiem, kartofle sypiąc do piwnic podłożyć staremi deskami, aby nie gniły od ziemi i jeżeli można także piaskiem obsypywać, ostatecznie zimowe owoce układać na zimowe przechowanie. Kapustę w końcu miesiąca kwasić, wieprze w karmiku bić, słoninę solić, i mięsiwo urządzać. Ponieważ zbliża się pora, gdzie o baraninę będzie trudniéj, więc marynować całą faseczkę ćwiartek grubych na sposób sarny, co się daje przechować do 6ciu tygodni. Na wsi robota około lnu i konopi. Długie wieczory nadają do roboty przy świetle lampy, cerowanie, reperacya wszelkiéj bielizny, które powinno mieć miejsce, co miesiąc, przed miesięcznem praniem, bo źle, jeżeli bielizna nie zreperowana się pierze, w tym czasie robi się ze szczególną

dokładnością z powodu braku innéj pilniejszéj roboty. Podczas jesieni i zimy należy podwoić staranność o porządek domowy; codziennie otwierać lufciki dla przewietrzenia pokoi, a pomimo zamknięcia okien raz na tydzień ściany okurzać, pajęczynę zbierać, kurz starannie wilgotném wyciśniętém z wody płótnem zbierać z kątów pokoi, z szaf, pieców, framug itp.

GRUDZIEŃ.

Młocka zboża, a w tęgie mrozy młócić koniczynę, która wówczas najlepiéj z nasienników wychodzi. Wziąść się do transportowania zboża, mąki, lnu, konopi, drzewa itp. Zwozić siano ze stogów. Dawać bydłu ciepłe poiło kto nie ma brahy i soli, a owcom chociaż sól, która zresztą zawsze w owczarni znajdować się winna. Zamykać rachunki i obliczać się z czeladzią. Rąbać drzewo w lasach. Większa część pasieczników kraju naszego, zatyka oczko w ulach na zimę. Doświadczenie jednak najświatlejszych naszych pszczolarzy: Lubienieckiego i Dolinowskiego, zwyczaj ten za naganny uznaje. W szkółkach owoców trzeba jeżeli mrozu nie ma, kończyć dawniéj zaczęte roboty. Przeręble w stawach trzeba często odnawiać. Karcze na łuczywo sprzedawać. Zbierać szyszki sosnowe i świerkowe, oraz nasienie olszowe. Owady lasom szkodliwe niszczyć. Polowanie na drapieżne zwierzęta i koty. Parzą się: dzikie świnie i sarny. Rodzą się króliki. Trą się: sieja, sielewa i mientus. Gazety na przyszły kwartał zaprenumerować.

Miesiąc adwentu, czyli postu obserwowanego ściśle w kraju naszym. W samym początku zaopatrzyć się w baryłki śledzi, moczyć, wyjmując ilość tylko zużytkować się mającą, marynować. Jest to czas spokojnego wytchnięcia dla gospodyń. Wszędzie pełno zapasów; czas zimny, nic nie podlega zepsuciu, używać tylko trzeba. Piwa, octy, drożdże przysposabiać. Wolnym czasem piec pierniki, makakigi, marcypany. Wieczorami szyć kolędy dla dzieci, domowników i biednych. Przed świętami zająć się oczyszczeniem mieszkania, zaprawieniem jadalnego pokoju, który nigdy nie wytrzyma tak długo jak inne, praniem zbrudzonych firanek, aby na ostatni tydzień nie zostało zbyt dużo roboty. Na wilią w mieście kupować ryby dzień przed wilią, solić sparzoną solą. Kto chce mieć ryby bardzo

tanie, niech kupuje w wilią po godzinie 12, ale wtedy musi skwitować z dobrego urządzenia.

Dyspozycya na wigilią dla służących w mieście lub dla stołu drugiego tak zwanego szlacheckiego na wsi. Barszcz, ryby gotowane, kapusta z grzybami, kluski z makiem, kasza jaglana, gruszki suszone, racuszki na oleju smażone. Dla stołu czeladnego na wsi stół trzeci: Barszcz, ryby gotowane, kapusta, kluski z makiem, kasza greczana, gruszki suszone.

NAJNOWSZE WIADOMOŚCI
domowe i gospodarskie
oparte na długoletniém doświadczeniu gospodyń warszawskich.

Utrzymanie w czystości sreber stołowych.

Naczynia srebrne brane do użytku codziennego, aby utrzymać w dobrym stanie, należy po użyciu obmyć ciepłą a następnie zimną wodą; gdy nieco osiąkną, obetrzeć bardzo miękką i cienką płócienną ścierką. Dobrze też jest, po oczyszczeniu ich z tłustości lub innych przyległych cząstek, raz w tydzień namoczyć przez kilka godzin w zimnéj wodzie, a potém szczoteczką miękką, po obmyciu mydłem, oczyścić i czysto znowu opłukać. Można dla nadania poloru srébru, zamiast zwykle używanéj krédy miałkiéj, użyć palonego sproszkowanego i przesianego jeleniego rogu, maczając w nim skórkę od zamszowéj rękawiczki, i tym wycierać srebro a następnie czystą lnianą chustką. Dobrze jest sproszkowanéj kremortartary posypać na zamsz i tém oczyścić, lub rozpuścić ją w miękkiéj wodzie, naczynia srebrne posypać otrębami, gąbkę maczać w téj wodzie i srebro nią wycierać.

Czyszczenie miedzi i mosiądzu.

Najlepiéj jest czyścić okopcone naczynia miedziane popiołem a następnie cegłą tartą, przesianą przez gęste sitko

dla nadania zaś naczyniom miedzianym lub mosiężnym pięknego poloru, po należytém oczyszczeniu, rozrobić z trochą oleju proszek zwany „wapno angielskie“ i tém czyścić maczając w niém kawałek sukna, a drugi w suchym proszku, wreszcie czystym kawałkiem sukna wyciérać do czysta. Przez podobne czyszczenie nabiorą poloru i połysku, szczególniéj tym proszkiem dobrze się czyszczą lampy mosiężne i samowary. Dobrze jest jeszcze czyścić rądle, po oszorowaniu ich, barszczem otrębianym lub z żytniéj mąki z solą lub serwatką a potém miałką cegłą.

Czyszczenie naczyń blaszanych.

Umaczać płat w wodzie, a potém w popiele i dobrze nim naczynie wyszorować, następnie tak postawić, nie opłukując, żeby obeschło. Wziąwszy potém suchy kawał płata, wycierać do sucha a na czysto bibułą. Tym sposobem nabiorą połysku jak nowe.

Czyszczenie lamp do oleju.

Wstawić wody w naczyniu obszerném, wsypać potażu np. 3 łyżki stołowe, na garniec wody; gdy się ta kilka razy zagotuje i potaż się rozpuści, zanurzyć w niéj te części lampy, przez które oléj przechodzi i zagotowawszy kilka razy, odstawić żeby nieco przestygło, ale nie zupełnie; potém czystym i miałkim popiołem wyczyścić do sucha, wytrzéć a nawet na kominie dobrze obsuszyć, oléj bowiem pryskałby potém, gdyby woda wewnątrz została; psuje się téż metal od wilgoci. Po takiém oczyszczeniu, dla nadania lampie połysku, oczyścić ją wapnem angielskiém w sposób wyżéj przytoczony. Jeżeli lampa nie jest bardzo zanieczyszczoną, dość jest przepłukać ją po razy kilka wodą gorącą z potażem, a następnie wyczyścić.

Kawa palona jako środek odwaniający i konserwujący.

Kawa palona jest najlepszem kadzidłem, oczyszczającem powietrze tak w pokoju chorego, jak i w czasie niezdrowym panujących epidemii; posiada bowiem własności szybkiego niszczenia tak zwierzęcych jak roślinnych, zdrowiu

szkodliwych organizmów mikroskopijnych. Czytamy w „Journal d'Alsace" obszerniejsze zastósowanie tego środka. W lecie na wsi mięso nie zawsze w świeżym stanie daje się utrzymać, otóż piwnice, szafy, lodownie przenośne, gdzie takowe trzymanem bywa nabierają złego odoru, który prócz tego, że jest bardzo niezdrowym i złe powietrze wytwarza, pociąga za sobą i to jeszcze, że mięso świeże do takich zachowań wniesione, bardzo prędko się psuje, to jest „słychać je", jak się pospolicie mawiać zwykło. Piecyk od kawy z funtem świeżo spalonéj w niéj kawy, wniesiony do piwnicy i otworzony tamże, w kilka chwil piwnicę od złego zapachu oczyszcza. Dobrze jest wykadzać podobnie piwnice od mleka, gdy w nich zapach stęchły lub kwasem przejęty czuć się daje. Zwierzyna i drób bity przechowują się bardzo dobrze, skoro wypaproszywszy je, między sierć lub pierze mielonéj kawy nasypiemy. Posypanie mieloną kawą tak mięsa jak i ryb, ma mieć te same skutki.

Czyszczenie lanego żelaza np. drzwiczek od pieców lub t. p.

Wyroby z lanego żelaza pod wpływem wilgoci i gorąca rdzewiejąc, nabierają brudnego koloru. Chcąc im nadać ciemno-stalowy jednakowy, używa się do tego proszku grafitowego, sprzedawanego w składach materjałów aptecznych lub żelaznych. Należy żądać proszku odsianego, jeżeli jest w kawałkach trzeba go tłuc w moździerzu i przez rzadki muślin przesiać, lub tłuc młotkiem bardzo starannie w papierze. Grafit jest to materjał, z którego się robią ołówki, czyli węgiel w połączeniu z gliną, przy lekkiem zwilżeniu nadaje kolor czarny. Chcąc bardzo brudne drzwiczki oczyścić w ten sposób, maczać gąbkę w wodzie i w proszku grafitowym, następnie smarować tą gąbką przedmiot poddany czyszczeniu, powtarzając często maczanie gąbki lub pakuł w graficie. Starać się przytem trzeba, aby farba weszła dokładnie we wszystkie zagłębienia lanego żelaza. Po wyschnięciu przedmiot będzie czarno-matowy; chcąc mu nadać połysk i kolor szyfrowy, maczać szczoteczkę twardą w suchym proszku i wycierać, dopóki błyszczeć się nie będzie. Drzwiczki tak oczyszczone trwają rok cały.

Maszynki do obierania jabłek i druzgania wiśni.

Maszyn do obierania jabłek, albo raczéj maszynek są dwa rodzaje. Są to cacka żelazne, ślicznie lakierowane, z kołem i pewnym rodzajem walca, na który włożywszy jabłko i zakręciwszy korbką, zdejmujesz je w kilka sukund ślicznie obrane w karbowaną powierzchnię. Rezultat obu maszynek jest jednakowy, manipulacja tylko odrębna, a dogodność ta, że jabłka szybko obrane przy téj czynności nie czernieją. Daléj idzie trzecia maszynka do krajania jabłek w ćwiartki na kompot: obrane jabłko na środkowy trzpień włożone, w oka mgnieniu jest podzielone na ćwiartki, które są oczyszczone wewnątrz z jąder. Samo przez się rozumie się, iż tak jabłka jak gruszki można oczyszczać na tych maszynkach, cena każdéj jest blisko 4 Złr.; najpotrzebniejsze i najpraktyczniejsze są te maszynki dla restauratorów, dla prywatnych osób może są za zbytkowne, chociaż kompot z pod takiéj maszynki bardzo elegancko wychodzi. Pokazywano nam także maszynki do druzgania wisien; taka maszynka jest wyborną i zaopatrzenie się w nią w porze smażenia wisien, u nas bardzo lubianą konfiturę stanowiących, zalecamy czytelniczkom. Przyśrubowana maszynka ma otwór, w który się wkłada wiśnia, na nią spada za poruszeniem pręt zaokrąglony, wypycha pestkę i czysta wiśnia wypada w podstawione naczynie; kto nie dotykał się sam osobiście druzgania wisien na konfiturę i to czarnych, ten nie może mieć pojęcia, jak tu uproszczona jest cała manipulacya, jak sok zostaje wewnątrz, a cała wiśnia, która bywa zwykle zgnieciona, pozostaje tu nienaruszoną. Na taką maszynkę to już warto wydać pieniądze.

Czyszczenie karafek mułem zanieczyszczonych.

Pokrajać kartofel na takie cząstki, jakie z łatwością przez otwór szyjki przejdą, nalać trochę wody i z tem wstrząsając mocno karafką kilka razy, oczyścimy ją zupełnie.

Czyszczenie beczek i innych drewnianych naczyń ze stęchlizny.

Rozrobić czystego świeżego wapna na gęsto i tém wysmarować naczynie zatęchłe: postawiwszy je na wolném

powietrzu, po kilku dniach nalać w nie wody, aby odmękło; następnie wyszorować a czuć stęchlizną nie będzie.

Czyszczenie noży.

Biorą się opiłki żelazne czyli zendra, których kwartę za kilka groszy u każdego kowala lub ślusarza dostać można, i na deskę do tego umyślnie przysposobioną sypie się ich trochę, potém oczyszczą się noże jak zwykle. Noże przez pociąganie po opiłkach nie tylko się czyszczą, ostrzą, lecz nabierają poloru jak nowe.

Pranie rzeczy kolorowych.

Wszelkie perkale kolorowe, lub materye wełniane, nie należy ich nigdy mydlić, ani prać w mydlinach. Nalepiéj prać w jakiéj kleistéj wodzie np. w rozgotowanych pszennych otrębach, lub téż w odcedzonéj wodzie z kartofli, których kilka można umyślnie rozgotować w sporym garnku wody. Tak wodę z otrąb, jak i z kartofli, do prania należy zcedzić. Wreszcie na cel ten użyć można wody, w których groch szablasty się gotował, lub umyślnie dla prania z parą garściami grochu rozgotowanéj. Tak prane perkale, muszlinki, a nawet rzeczy wełniane, i w zimnéj wypłókane wodzie, nie tylko koloru nie tracą, ale czasem na jego żywości zyskują. Tybety zaś i kamloty, dobrze prać w glinie rozgotowanéj, a potém dobrze do czysta wypłókać. Gdyby te materye były zbyt przybrudzone, można domięszać rozgotowanego mydliku; czarne zaś tybety i kamloty, prać w rozgotowanym mydliku wraz z brazyliją, które się biorą w następnéj proporcyi: za 10 groszy mydliku, i za 6 groszy brazylji: razem to ugotować, i w tem wyprać, przecedziwszy poprzednio, a potém rozgotować za 6 groszy kleju i w tém po praniu przepłukać. Nie należy wykręcać, ale tak powiesić, żeby samo ściekało; gdy przeschnie, wymaglować, a potém gorącém przeprasować żelazem.

Pranie bielizny.

Jakkolwiekbądź każda pani a mianowicie dobra i praktyczna gospodyni, zna dobrze sposób prania, jednak

jest tu rzeczą konieczną, aby sługa przyjmująca obowiązek tak zwanéj pokojowéj czyli młodszéj, rozumiała co to jest pranie, i jak takowe bez pomocy i kierunku pąni sumiennie i uczciwie wykonać. A dla tych co o praniu nie mają wyobrażenia, jest to robota nie tylko dość trudna, ale nadto pociągająca za sobą tak znaczne wydatki i szkody, jeżeli z niewiadomością lub niedbalstwem jest robione. Pranie więc staranne bielizny winne być tak prowadzone:

Przygotowując bieliznę do prania, należy ją rozgatunkować, każdy gatunek policzyć i zapisać, i w jednę z tych chust zawiązać by się nie pomięszały; przedewszystkim uważać należy, aby kolejno po cieńszéj co raz grubsza wypieraną była i aż do samego ukończenia prania ten porządek winien być ściśle zachowany. Wszystką bieliznę należy na dwie rozdzielić części: osobno grubszą, a osobno cieńszą. Najlepiéj pranie tym sposobem prowadzone rozpoczynać na noc, to jest wieczorem. Nalawszy wody letniéj na baliję, spłukuje się każdą sztukę z kurzu, i lekko wyżyma, potém namydloną dobrze zwija się w rolę i układa w wannę porządkiem wyż nadmienionym. Gdy już wszystka bielizna ułożoną zostanie, nalewa się nieco wody letniéj na nią, przykrywa i tak całą noc stoi dopóki rano pranie się nierozpocznie, po czém używa się wody, ciepłéj tylko, i każdą sztukę dobrze wypiéra, nie pozostawiając ani brudu ani żadnéj plamy, (co łatwo następuje w skutek odleżenia się bielizny w mydle), przyczém należy wodę często odmieniać, by w zbyt brudnéj nieprać. Gdy z pierwszego wypraną zostanie, należy takową w czystéj letniéj wodzie dobrze wypłukać, a następnie do drugiego dobrze pomydlić, uważając jeszcze na plamy pozostałe. Gdy już to zrobiono, wymywa się czysto baliję, i na dnie tejże układa się po parę lub kilka sztuk bielizny stósownie do ich wielkości; polewa się takową dobrze gorącą wodą, (jednak nie gotowaną) i zbija się o baliję, aż się mydło dobrze zapieni w bieliznie, ubrawszy resztę mydlin. Teraz bieliznę układa się w wannę, polewa się mydlinami i tak się postępuje aż wszystka z pierwszego wyprana i namydloną zostanie; następnie się nakrywa i pozostawia na parę godzin, a tym czasem wypiera się druga połowa grubszéj bielizny, która równie jak cienka i tym samym porządkiem na noc była namoczoną.

Z grubą bielizną zupełnie w ten sam sposób postępuje się zanim się druga partya bielizny doprowadzi do tego co pierwsza stopnia, bo pierwsza ma czas się wyleżeć w mydle. Gdy więc bielizna z wanny wydobytą zostanie i wypraną do czysta, a tego samego dnia ukończoną być nie może, należy ją lekko układać w wannę i zimną nalać wodą, dodawszy dobrego gatunku farbki, płukać do czysta. Potém już następuje krochmalenie, które uzupełnia siȩ stósownie do gatunku bielizny i gustu; to tylko jest zasadą aby wszystka bielizna wyjąwszy chustek od nosa, pończoch i rękawiczek cokolwiek krochmaloną była, (dodając do trzeciéj wody krochmalu nieco i farbki), a co czyni bieliznę jędrniejszą i glansowniejszą po maglu. Z ostatniéj wody należy bieliznę dobrze wyżymać, by rozwieszona nie osiąkała, w takim albowiem razie dostaje niebieskich i żółtych pasów. Do wyżymania a raczéj wykręcania bielizny, należy takową ukośnie składać i rękami mocno przytrzymywać a niezbyt kręcić, by nie pękała; rozwieszając bieliznę, trzeba dobrze roztrzepywać. Zdejmując bieliznę z góry już wyschniętą, należy składaną na wpół porządnie kłaść do kosza, następnie do magla, składając wyciągać na poprzek i wzdłuż ręką, dobrze wszystkie załamki wygładzać; jeżeli jest dobrze sucha, należy na parę godzin przed maglem w kosz ułożyć gatunkami, i nieco pokropić już złożoną aby się odleżała, a z magla powinna wyjść gładka, równa i z glansem. Prasować jak najmniéj, gdyż od żelaza bielizna żółknie. Postępując tym sposobem z bielizną, nie tylko będzie dobrze wypraną, ale nawet długo się konserwuje.

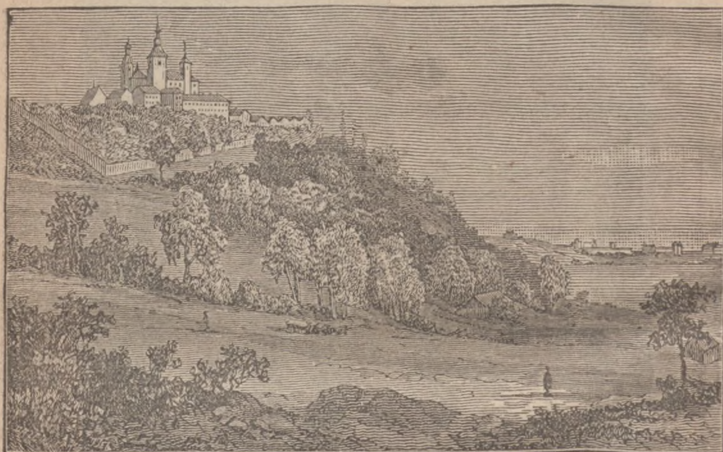

Kaplica Potockich na Wawelu.

Kaplicę Zawiszów, teraz Potockich, stawiał architekt Polak Jan Michałowicz z Urzędowa, z funduszu biskupa

Filipa Padniewskiego r. 1575. Restauracya w r. 1833 rozpoczęta, zatraciła charakter starożytny, ale kaplica zyskała na piękności może nieco za świeckiej.

W ołtarzu pomieszczono obraz (bezzaprzeczenia oryginalny), ukrzyżowanego Zbawcy, malarza szkoły bolońskiej Guercina da Cento, pełen efektu i stylu; zmniejszona kopija kopenhagskiego posągu Chrystusa przez Torwaldsena, znajduje się na lewo, na prawo pozostał jako dawny zabytek monument grobowy dłuta Michałowicza dla Filipa Padniewskiego, biskupa krakowskiego.

Klasztór OO. Kamedułów na Bielanach.

O 6 wiorst od Zwierzyńca, nad Wisłą, tuż przy drodze bitej do Prus wiodącej, wśród lasu na górze „srebrną“ zwanej, stoi kościół, a zarazem i klasztor OO. Kamedułów, przez Mikołaja Wolskiego marszałka W. Kor. i Sebestyana Lubomirskiego, kasztelana Wojnickiego w końcu XVI wieku wystawiony. Pustelnicze to ustronie lubo bardzo podobnem jest do Bielan pod Warszawą, lecz górzystością i pięknością okolicy w jakiej się znajduje, o wiele tamte przewyższa.

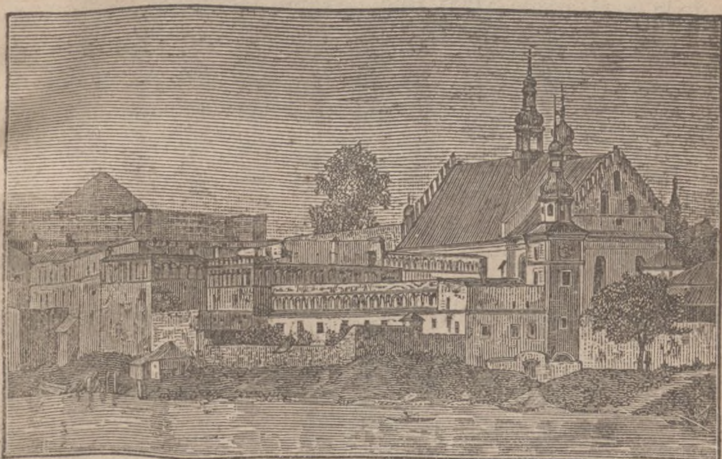
Z okien klasztornych pyszny roztacza się widok na

mil kilka dokoła i ztąd też król Jan Kazimierz w r. 1655 uchodząc na Szląsk przed najazdem Gustawa Karola, króla szwedzkiego, ze smutkiem przypatrywał się pożarowi przedmieść krakowskich, z woli Stefana Czarnieckiego zapalonych.

I kościół ten zgorzał częścią w 1814 r. lecz uszkodzenia kosztem funduszu klasztornego wyreparowano.

Lubo reguła pustelnicza OO. Kamedułów nie dozwala kobietom jak tylko raz do roku wchodzić do kościoła, przełożony wszakże wyjednał u Stolicy Apostolskiej moc udzielania pozwoleń każdorazowych do zwiedzania kościoła i grobów zakonu.

Kościół w stylu renesansowym pięknie zdobny ma wiele ciekawych malowideł z XVII wieku pędzla Dollabelli i innych. Urządzenie domków w pustelni, surowość życia zakonników budzi poszanowanie dla miejsca tego.

Pustelnia OO. Karmelitów Bosych na Czernej.

Wśród łańcucha lesistych gór formacyi wapiennej, docierających do Ojcowa, w pięknej okolicy, ciszę pustelniczą, której chyba szmer potoku rączo płynącego przerywa, wzniosła tu klasztór i kościół pod wezwaniem ś. Eliasza dla OO.

Karmelitów Bosych w r. 1628, córka Kazimierza Tęczyńskiego, Agnieszka Firlejowa, wdowa po Mikołaju Firleju, wojewodzie krakowskim. Że zaś Pustelnicy ci jak i Trynitarze mieli obowiązek wykupywania niewolników, na ten więc cel majętnością Siedlec i trzema innemi przyległemi wsiami uposażyła, warując sobie wieczyście, aby majętności wspomniane nikomu bądź to w dzierżawę bądź w administracyę puszczane nie były, lecz tylko przez członków zgromadzenia były gospodarowane i zarządzane. Woli fundatorki we wszystkiem staje się zadosyć, a szczątki jej śmiertelne († 1644 r.) w grobach klasztornych są pochowane.

Pustelnia jest obwiedzioną murem, dokończonym za staraniem i kosztem biskupa krakowskiego Piotra Gębickiego, słynnego z dbałości o dźwiganie świątyń Pańskich z ruin. (Zobacz: Katedra na Wawelu).

Godnemi widzenia są tu także ruiny mostu śmiało w znacznej wysokości ponad bystrym potokiem rzuconego, a dwie góry około 2000 stóp wysokie łączącego.

KASA TOWARZYSTWA ZWRACA WKŁADKI:

od d. 29 listopada 1877 roku na sześć procent lokowane, a mianowicie

do 200 złr. w. a. bez wypowiedzenia,

od 200 złr. do 500 złr. za 10-dniowem wypowiedzeniem
„ 500 „ „ 1,000 „ „ 15 „ „
„ 1,000 „ „ 2,000 „ „ 30 „ „
„ 2,000 „ „ 3,000 „ „ 40 „ „
„ 3,000 „ „ 6,000 „ „ 60 „ „
„ 6,000 „ „ 10,000 „ „ 75 „ „

i tak daléj, stosownie do wysokości złożonych kwot i umowy ze stronami.

Kraków dnia 14 Października 1879 r.

Dyrektorowie:

przewodniczący **Józef Rogala Kiciński,**
Adam Bróg Miłaszewski,
Władysław Rozwadowski.

Biura Dyrekcyi:
ulica Górnych młynów l. 124.
Reprezentacyi we Lwowie:
Gmach Towarzystwa Kredytowego ziemskiego

Wyżéj wymienione Towarzystwo przyjmuje, oprócz ubezpieczeń od ognia i gradu, także

UBEZPIECZENIA
KAPITAŁÓW I RENT

których wypłata, wedle życzenia, zawisłą się staje od życia lub śmierci osoby zabezpieczonéj (tak zwane ubezpieczenia na życie). Zaprowadziło także tak zwane „drobne ubezpieczenia" w kwocie Złr. 25, do Złr. 110 płatne zaraz po śmierci zabezpieczonego, zatem przystępne dla ludności nawet nie zamożnej.

Dyrekcya w Krakowie, Reprezentacya we Lwowie i obwodowe Agencye, udzielają bezpłatnie książeczek, które wyjaśniają cel i doniosłość zabezpieczeń tego rodzaju, zarazem wskazują liczne kombinacye z przykładami ułatwiającemi zastósowanie zabezpieczenia do różnorodnych wymagań.

WYNAGRODZENIA WYPŁACONE
za klęski elementarne

w czasie 18-letniego istnienia Towarzystwa

wynoszą

złr. 14,576.891 w. a.

Czysta pozostałość

po zamknięciu rachunkowém każdego roku

rozdziela się pomiędzy stowarzyszonych

w stosunku do opłat wnoszonych.

Zwrócono stowarzyszonym

od czasu założenia Towarzystwa

zł. 2,426.050 ct 78 w. a.

Pracownia KAMIENIARSKA

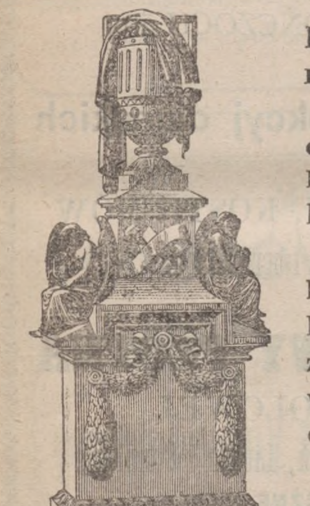
Fabiana Hochstima

w KRAKOWIE,

w domu własnym przy ulicy św. Gertrudy,

zaopatrzona jest w **nagrobki** z piaskowca, marmuru lub granitu wykończone, w różnych cenach począwszy od 14 do 40 złr.

Przyjmują się zamówienia i wykonywa się wedle nadesłanych wzorów.

Płyty stołowe i **posadzki różnobarwne marmurowe** z łomów krajowych i zagranicznych, oraz **posadzki ogniotrwałe mozaikowe,** które po ułożeniu podobne są do kobierca.

Na żądanie, aby poprzednio udzielonym był nagrobkowy rysunek, takowy przesyła się za przedpłatą 3 złr., które się odtrąca li za zamówieniem nagrobka przy wypłacie ceny.

Ceny umiarkowane.

Roboty przy budowlach wykonywują się punktualnie i odpowiednio zaskarbionemu dotąd publicznemu zaufaniu.

*

Józef Witoszyński

FABRYKANT

NARZĘDZI CHIRURGICZNYCH

i WYROBÓW NOŻOWNICZYCH,

JEDYNY SKŁAD NA GALICYĘ I BUKOWINĘ

w Krakowie,

ulica Floryańska Nr. 332 „pod trzema dzwonami",

poleca swój wielki skład narzędzi chirurgicznych każdego rodzaju, jakoto: pugilaresy z narzędziami lekarskiemi, pudła amputacyjne i sekcyjne przy sekcyach sądowych, kleszcze porodowe różnych systemów, wstrzykawki podskórne, wstrzykawki do ran w rozmaitych gatunkach, seręgi, irrygatory prawdziwe francuzkie metalowe i porcelanowe; również klisopompy różnego gatunku, aparata do wziewań parnych (Siegelego), pulweryzatory Richardsohna, respiratory, paski pachwinowe dla dorosłych i dla dzieci, pasy brzuszne i pępkowe, suspensorya, bandaże płócienne, gumowe i flanelowe, oraz wyroby gumowe francuzkie i angielskie, poduszki gumowe, basony, pończochy na obrzękliny żył, katetery metalowe i elastyczne, wzierniki Fergusona, wzierniki kąpielowe itd.; również posiada wielki skład wyrobów nożowniczych, jakoto: noże stołowe i do wetów, klingi dla pp. jubilerów w rozmaitych kształtach do srebrnych trzonków, scyzoryki, brzytwy, nożyczki, nożyce krawieckie, nożyczki fryzyerskie, puszczadła, troakar dla bydła, nożyce do strzyżnnia owiec i ogrodowe.

Wszelkie miejscowe i zamiejscowe zamówienia, reperacye i ostrzenia powyższych przedmiotów uskutecznia w jak najkrótszym czasie po cenach umiarkowanych; za dobroć wyrobów i dokładność wykonania ręczy.

W składzie moim przy ulicy Pawiéj

sprzedaję wyłącznie

PRUSKIE WĘGLE

z pierwszorzędnych kopalń.

Węgle moje nie zostawiają żadnych części kamiennych, zapalają się łatwo, wypalają się do szczętu; utrzymuję także

WĘGLE KOWALSKIE i KOKS

w najlepszym gatunku.

Sprzedaję wszystko po cenach umiarkowanych.

J. PRZEWORSKI.

Srodki lekarskie i toaletowe

wyrobu Józefa Trauczyńskiego

Aptekarza „pod Koroną" w Krakowie.

WINO CHINOWE Z ŻELAZEM w niedokrewności 2 złr.

WINO CHINOWE przyrządzone z 3 gatunków kory chinowej, tak, że gorycz wcale czuć się nie daje. Środek wyborny w gorączce długotrwałej; przywraca apetyt, oraz siły utracone, zwłaszcza u rekonwalescentów po długotrwałych chorobach jak tyfus, zapalenie płuc itd. złr. 2·50.

SYRÓP BALSAMICZNO - ZIOŁOWY usuwa wszelki długotrwały kaszel, zaflegmienie, duszność, chrypkę, plucie krwią. Cena 80 centów.

SYRÓP Z PODFOSFORANEM WAPNA 80 ct.

SYRÓP Z MLEKOFOSFORANEM WAPNA 80 ct.

SYRÓP SŁODOWY w kaszlu długotrwałem 60 ct.

ROZCZYN „LERASA" w niedokrewności 50 ct.

CZEKOLADKA NA ROBAKI DLA DZIECI 20 ct.

PASTYLKI BALSAMICZNO - ZIOŁOWE usuwają zadawniony i najuporczywszy kaszel, chrypkę, duszność, zaflegmienie, wyschnięcie w gardle 50 ct.

PASTYLKI SŁODOWE w kaszlu, katarze, po 10, 20 i 30 ct.

PASTYLKI DETANA w zapaleniu gardła, chrypce 50 ct.

PASTYLKI CZEKOLADOWE Z ŻELAZEM dla dzieci 50 ct.

SMAROWANIE BALSAMICZNO - ZIOŁOWE działa orzeźwiająco na osłabione muskuły, usuwa zastarzały reumatyzm, gościeć, darcie, ból w krzyżach, migrenę, ból głowy złr. 1·50.

ZIÓŁKA ANTIREUMATYCZNE I ANTIGOŚĆCOWE czyszczące krew — usuwają zastarzały reumatyzm, podagrę, gościec, darcie, łamanie oraz usuwają bezwładność itd. 10 porcyj 1 złr.

KAPSUŁKI ELASTYCZNE z olejem rycynowym, tranem itd. 30 ct.

PŁYN NISZCZĄCY PLAMY WĄTROBIANE złr. 1·50.

MYDŁO TOALETOWE nadające nadzwyczajną białość i delikatność cerze 25 ct.

MYDŁO GLICERYNOWE płynne 60 ct. — Jodowe 35 ct. — Smołowe 25 ct. — Siarkowe 25 ct. — Karbolowe 25 ct.

MYDŁO na wszelkie plamy tłuste, każda plama wywabić się musi, nie pozostawiając żadnych śladów, zwłaszcza na materjach jedwabnych co po benzynie zawsze dostrzedz się daje; cena 25 ct.
OLEJEK PRZECIW GŁUCHOCIE 50 ct.
CEMENT do plombowania zębów 25 ct.
WATA uśmierzająca ból zębów 15 ct.
ELIXIR przeciw fluksyi do nacierania twarzy 40 ct.
OCET TOALETOWY do mycia 50 ct.
PROSZEK NISZCZĄCY PLUSKWY, MOLE, KARAKONY I WSZELKIE OWADY DOMOWE; ŚRODEK NIEZAWODNY $^1/_2$ kilo w pęcherzu 3 złr. flaszka 25 ct. PUDER NIESZKODLIWY Blanche i Rouge z puszkiem 1 złr.
WODA KOLOŃSKA po 40, 60 80 ct. do 3 złr.
PASTA DO ZĘBÓW 25 i 50 ct
WODA DO UST ochraniająca psucie się tychże, oraz niszcząca woń nieprzyjemną, często się wytwarzającą 30 i 75 ct.
PROSZEK DO ZĘBÓW roślinny nie szkodliwy 50 ct.
MAŚĆ NISZCZĄCA ODGNIOTKI 50 ct.
PŁYN DO FARBOWANIA WLOSÓW na czarno, brunatno, blond po złr. 1·50.
KROPLE CUDOWNE od bólu zębów 50 ct.
PŁYN wzmacniający porost włosów 75 ct.
POMADY fiksatoary po 50 ct.
ZIÓŁKA KARPACKIE w kaszlach, katarach itd. 40 ct.
MAŚĆ CUDOWNA na wszelkie rany, skaleczenia 40 ct.
BALSAM przeciw odmrożeniom 50 ct.
PAPIER DO KADZENIA 25 ct.
PŁYN do kadzenia w pokojach 50 ct.
PŁYN ODWIETRZAJĄCY zepsute powietrze przy epidemiach, jak ospa, szkarlatyna, cholera, tyfus itd. 50 ct.
PŁYN do prania bielizny po epidemicznie chorych złr. 1·50.
PROSZEK DESINFEKCYJNY odwaniający natychmiast, używany podczas ostatnich epidemij, we wszystkich klinikach i szpitalach powszechnych krakowskich, kilo 20 ct.
PROSZEK OCZYSZCZAJĄCY naczynia złote, srebrne, mosiężne itd. Cena 50 ct.
KIT DO LEPIENIA SZKŁA i porcelany 50 ct.
PASTA PIĘKNOŚCI. Pocierając tą pastą, otrzymuje się natychmiast połysk jakby aksamitny. Cena 85 ct.

Powyższe środki utrzymują na składzie pp. aptekarze Kochanowski i Mikolasch we Lwowie. Golichowski w Czer-

niowcach. Tanczyn w Tarnowie. Sidorowicz w Kołomyi. Tarczyński w Przemyślu.

NADTO APTEKA „POD KORONĄ“ trzymuje zawsze na składzie wszelkie lekarstwa specyalne zagraniczne, ogłaszane we wszystkich dziennikach, jak: KROWIANKĘ STYRYJSKĄ, Pigułki Cauwina, Morisona, Blancarda z żelazem, Valeta z Digitaliną przeciw biciu serca, Dra Croniera w newralgiach, z pepsiną, rozczyn żelaza Lerasa, syrup wapna Grimaulta, syrup Churchilla z wapnem, żelazem, sodą. — MĄCZKA SZWAJCARSKA dla małych dzieci, zastępująca zupełnie pokarm naturalny a zalecana przez wielu lekarzy. — INSTRUMENTA chirurgiczne. — BANDAŻE różnego rodzaju, pojedyncze i podwójne, rupturowe i pępkowe. — PASY brzuszne kobiece. — PESSARIA czyli wieńce w różnych kształtach. — POŃCZOCHY jedwabne na obrzękliny u nóg. — STETOSKOPY. — PLAISSIMETRY, odciągacze pokarmowe dla kobiet. — PŁÓTNO kauczukowe na podkłady przy chorych. — FLASZKI do karmienia dzieci. — INCHALATORY do wdychiwań gardlanych. — NARZĄDY do wdmuchiwań gardlanych. — PULWERYZATORY do rozdrabniania perfum. — ZONDY żołądkowe. — KATETERY. — BOUGIE. — PODUSZKI kauczukowe. — KAPELUSIKI kauczukowe ochraniające bolesne brodawki u kobiet w czasie karmienia. — RESPIRATORY na usta przy silnych mrozach. — KLISOPOMPY metalowe lub kauczukowe tak do lewatyw jak i wstrzykiwań. — IRRYGATORY Dra Eguisiera. — WSTRZYKAWKI szkłanne do nosa lub ucha. — TUSZOWNICE maciczne, nosowe. — WSTRZYKAWKI podskórne. — CIEPŁOMIERZE decimalne dla oznaczenia temperatury chorych, oraz do kąpieli. — TRĄBKI do wzmacniania słuchu. — KROPLOMIERZE. — PĘCHERZE kauczukowe lub worki na lód. — RURY kauczukowe w różnych grubościach. — SKUBANKA płócienna, lub angielska. — REZERWOARY moczowe. — KANKI kauczukowe. — SPECULA itd.

Na żądanie przesyła się cenniki franco.

Zamówienia za zaliczką pocztową.

FABRYKA PIERNIKÓW TORUŃSKICH

KASPRA MOLĘCKIEGO

Nr. 158, przy ulicy Brackiej w Krakowie,

zaszczycona medalami

na wystawie Rękodzielniczo-Przemysł. Krakowskiej 1870 i 1872 r.

CENNIK

Wyszczególnienie gatunków.

Pierniki toruńskie lukrowane pieczone na opłatkach:

1 paczka różanych 40 ct., wanilowych 40 ct., czekoladowych 40 ct., także różanych 30 ct., wanilowych 30 ct., czekoladowych 30 ct., bez lukru Teruńskiego 30 ct., do wód mineralnych 1 złr. 25 ct., pomarańczowych z konfiturami 75 ct., cykatowych 30., do herbaty 25 ct., grymasików 20 ct., anyżowych 20 ct., (mniejsza) cytrynowych 10 ct.

Piernik przekładany konfiturami, tak zwany placek królewski, 1 złr. 50 ct. — Placek nieprzekładany 1 złr. 20 ct. — Torcik Warszawski 1 złr.

Pierniki kminkowe, makaroniki do podsypywania legumin i do musztardy.

Całusków 30 sztuk za 25 centów.

FELIKS MSZYK

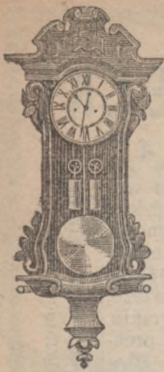
w Rynku głównym wprost kościoła N. P. Maryi Nr. 343 w Krakowie

poleca Szanownej Publiczności

WIELKI WYBÓR OBÓWIA

już od kilku lat istniejący, trwałością i dogodnością znany. mając zaufąnie, że i nadal uzyska sobie łaskę u Sz. Publiczności.

Podejmuje się wszelkich obstalunków z skór zagranicznych, zwanych (Scehond) krokodylowych różnych, na odgniotki wypraktykowanych, oraz butów nieprzemakalnych najdokładniej wypracowanych, które w nąjkrótszém czasie i po najtańszych cenach uskuteczni.

POCIĄGI NA KOLEJACH ŻELAZNYCH

Odchodzą z Krakowa:

Do Lwowa.

	osobowy	pospieszny	mięszany
Odjazd z Krakowa:	10.48 rano	9.13 w.	10.50 w.
Przyjazd do Lwowa:	9.7 wiecz.	5.20 rano	11 rano

Do Wieliczki.

Odjazd z Krakowa: 11.5 w południe.
Przyjazd do Wieliczki: 11.44 po południu.

Do Niepołomic:

we wtorek, czwartek i sobotę *z Wieliczki:*
Odjazd z Wieliczki: o godz. 1 min. 19 po południu
Przyjazd do Niepołomic: o godz. 2 min. 9 po poł.

Do Wiednia.

Odjazd z Krakowa:

osobowy	pospieszny	mięszany	osobowy
5.40 r.	6.55 r.	9.30 r., 5.30 w. i 7.50 r.	3 popoł.

Przyjazd do Wiednia:

osobowy	pospieszny	mięszany	osobowy
7.13 w.	4.19 pop.	4.5 r. i 12.13 pop.	5.16 r. i 7.11 r.

Do Prus.

Każdym pociągiem idącym do Wiednia można jechać do Prus, najlepiej jednak jechać osobowym rano o godzinie 5 minut 40, mającym w Oświęcimie połączenie z pociągami pruskiemi. Tym pociągiem jadąc do Berlina, przyjeżdża się do Wrocławia o g. 2.24 popoł., a po 1 godzinnym przestanku dalej; jadąc zaś z Krakowa pospiesznym, przyjeżdża się do Wrocławia po 4 i zatrzymuje się do 9.19 wiecz., o której dopiero pospieszny do Berlina odchodzi. Jadąc do Wrocławia o godzinie 3 popoł., trzeba w Gliwicach lub Mysłowicach zanocować, bo dopiero rano idzie z Mysłowic pociąg pospieszny do Wrocławia i Berlina.

Do Warszawy.

O godz. 7.50 odchodzi pociąg I, II i III klasa. Jadąc wiedeńskim osobowym pociągiem o godz. 6.30 popoł., jedzie się do Trzebini (I, II i III kl.), z Trzebini zaś idzie pospieszny pociąg wprost do Warszawy, ale tylko I i II klasa.

Przychodzą do Krakowa:

Ze Lwowa.

	osobowy	mięszany	pospieszny
Odjazd ze Lwowa:	4.53 r.	4.59 wiecz.	11.23 wiecz.
Przyj. do Krakowa:	2.38 p.	5.10 rano	6.48 rano.

Z Wieliczki.

Odjazd z Wieliczki: o godzinie 7.30 popołudniu.
Przyjazd do Krakowa: o godzinie 8.4 popołudniu.

Z Niepołomic

do *Wieliczki* we wtorek, środę i sobotę.
Odjazd z Niepołomic: o godz. 3 min. 9 po połudn.
Przyjazd do Wieliczki: o godz. 4 min. 4 po połudn.

Z Wiednia.

	osobowy	pospieszny	mieszany	osobowy
Odjazd z Wiednia:	8 rano	11.5 rano	5 wiecz.	8.30 w.
Przyjazd do Krak.:	9.40 w.	8.30 w.	11.5 pp.	9.45 r.

Z Prus.

o godz. 2 m. 25 po poł. i o godz. 5 m. 45 w. mieszany.

Z Warszawy.

o godz. 10 m. 15 w. osobowy, o godz. 6 rano mieszany.

UWAGA. Godziny przybycia i odjazdu pociągów na kolei galic. obliczane według zegaru peszteńskiego (różnica od krakowskiego o 4 min.); zaś na kolei ces. Ferdynanda według zegaru praskiego, o 12 minut później od krakowskiego.

Oprócz niniejszego kalendarza
wyszły następujące kalendarze na rok 1880
układu A. NOWOLECKIEGO.

Illustrowany powszechny, na uczczenie 50-letniego jubileu... Józefa Majera, Prezesa Akademii Umiejętności, z biogra... Jego. Rok 12 wydania. Cena 65 cent.

Dla ludu. Cena 18 centów.

Ścienny duży, z portretem Jubilata (J. Majera), drukowa... dwoma kolorami. Cena 25 ct. Naklejony na tekturkę 50 ...

Ścienny, biórkowy mały (drukowany dwoma kolorami), rok 7-my wydania. Cena 24 cent.

Pugilaresowy z portretem J. Majera (drukowany dwoma kolorami). Cena 25 cnt. W ozdobnéj litografowanej ok... z widokami: odrestaurowanych Sukiennic, Zamku i K... brzegi złocone. Cena 35 cent.

Kieszonkowy mały (dwoma kolorami drukowany). Cena 18 c. Oprawiony w skórkę i jedwab 40 cent.

Biorącym na tuziny, za gotówkę powyższe kalendarze odstępuje się znaczny rabat. Nierozprzedane zaś a zwrócone do dnia 1 Września, wymienione zostaną na rok następ...

W wydawnictwie kalendarzy

nabyć można dzieła, wydane w roku bieżącym w Krakowie, a mianowicie:

Wykaz ulic, placów, kościołów i domów miasta Krakowa, jego przedmieść i miasta Podgórza, z kroniką tychże. Cena egzemplarza 1 złr. 50 cent.

Pół wieku pracy J. I. Kraszewskiego, wraz z bibliografią wydanych i niewydanych prac Jego, przez A. Nowoleckiego i W. Sabowskiego; z portretem fotodrukowym, na welinowym papierze. Cena 1 złr. 25 cent. Toż samo dziełko w streszczeniu, z portretem, 50 cent.

Żywoty świętych niewiast polskich z 12-ma obrazkami w tekscie, na dobrym papierze. Cena 20 cent. Toż samo na zwyczajnym papierze, 15 cent.